KOMISIJOS SPRENDIMAS

2004 m. spalio 20 d.

Dėl Vokietijos pagalbos bankui „Landesbank Hessen-Thüringen – Girozentrale“

(pranešta dokumentu Nr. C(2004) 3931)

(Autentiškas yra tik tekstas vokiečių kalba)

(Tekstas svarbus EEE)

(2006/742/EB)

EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA,

atsižvelgdama į Europos bendrijos steigimo sutartį, ypač į jos 88 straipsnio 2 dalies 1 pastraipą,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos ekonominės erdvės, ypač į 62 straipsnio 1 dalies a punktą,

pakvietusi suinteresuotąsias šalis pateikti savo nuomonę ([1]) pagal minėtas nuostatas ir atsižvelgdama į jų nuomones,

kadangi:

I. PROCEDŪRA

(1) 1994 m. gegužės 31 d. ir tų pačių metų gruodžio 21 d. raštais *Vokietijos bankų asociacija* (*Bundesverband deutscher Banken e.V.* toliau – *BdB*), kuri atstovauja privatiems bankams ir turi buveinę Vokietijoje, pranešė Komisijai, kad būsto statybos paskolos esą buvusios ar būtų perkeltos į garantinį nuosavą kapitalą Žemės bankų (*Landesbanken*) Šiaurės Reine-Vestfalijoje, Žemutinėje Saksonijoje, Šlėzvige-Holšteine, Bavarijoje, Hamburge ir Berlyne, vadinasi, bankų „Westdeutsche Landesbank“, „Norddeutsche Landesbank“, „Landesbank Schleswig-Holstein“, „Hamburger Landesbank“ ir „Landesbank Berlin“ naudai. *BdB* įžvelgė, kad su tuo susijęs šių bankų nuosavų lėšų padidinimas iškreips konkurenciją jų naudai, nes nebuvo susitarta dėl už tai teikiamo atlygio, kuris atitiktų rinkos ekonomikos sąlygomis veikiančio finansuotojo principą. Todėl savo antruoju minėtuoju raštu *BdB* pateikė Komisijai oficialų skundą ir paragino ją pradėti prieš Vokietiją procedūrą pagal Europos bendrijos steigimo sutarties 93 straipsnio 2 dalį (dabar 88 straipsnio 2 dalį). 1995 m. vasarį ir kovą bei 1996 m. gruodį prie skundo prisidėjo dar keletas *BdB* bankų.

([1]) OL C 72, 2003 3 26, p. 3.

(2) *BdB* 1997 m. rugpjūčio 6 d. raštu informavo Komisiją apie kitus du turto perkėlimus – vieną perkėlimą Šlėzvige-Holšteine banko „Landesbank Schleswig-Holstein“ naudai ir 1998 m. liepos 30 d. raštu – kitą perkėlimą Hesene banko „Landesbank Hessen-Thüringen“ naudai. 1998 m. liepos 31 d. raštu dėl toliau paminėtojo atvejo Komisija paprašė Vokietijos institucijų pateikti jai informacijos. Vokietija 1998 m. spalio 2 d. raštu atsakė, kad tuo klausimu šiuo momentu yra tik vienas rekomendacinis projektas, ir nei dabar, nei vėliau dėl to neturėtų būti dingsties Komisijai pagrįstai abejoti.

(3) Komisija pirmiausia ištyrė turto perkėlimą į banką „Westdeutsche Landesbank“ (toliau – *WestLB*) ir pareiškė, kad ji patikrins turto perkėlimo ir į kitus žemių bankus atvejus, atsižvelgdama į *WestLB* bylos rezultatus ([2]). Šioje byloje 1999 m. ji paskelbė 1999 m. liepos 8 d. Sprendimą 2000/392/EB dėl Vokietijos įvykdytos banko „Westdeutsche Landesbank Girozentrale“ naudai priemonės ([3]) ir jame pareiškė, kad pagalbos priemonė (skirtumas tarp mokėto atlygio ir įprasto rinkoje atlygio) yra nesuderinama su bendrąja rinka, todėl buvo pareikalauta pagalbą grąžinti. Šį sprendimą Pirmosios instancijos teismas 2003 m. kovo 6 d. panaikino dėl nepakankamo dviejų elementų atlygio dydžiui nustatyti pagrindimo ([4]). 2004 m. spalio 20 d. Komisija paskelbė naują sprendimą, kuriame atsižvelgė į teismo kritikuotus punktus.

(4) 1999 m. rugsėjo 1 d. Komisija perdavė Vokietijai prašymą pateikti informaciją, susijusią su turto perkėlimu į kitus žemių bankus, tarp jų ir į banką „Landesbank Hessen-Thüringen“ (toliau – *Helaba*). Vokietija, atsakydama į tai, 1999 m. gruodžio 8 d. raštu nusiuntė Komisijai informaciją

([2]) OL C 140, 1998 5 5, p. 9 (Sprendimas pradėti procedūrą).

([3]) OL L 150, 2000 6 23, p. 1. Dėl šio sprendimo ieškinius pateikė Vokietija (Teisingumo Teisme; C-376/99), Šiaurės Reino-Vestfalijos žemė (Pirmosios instancijos teisme; T-233/99) ir *WestLB* (Pirmosios instancijos teisme; T-228/99); Komisija pradėjo procedūrą dėl Sutarties pažeidimo (Teisingumo Teisme; C-209/00).

([4]) 2003 m. kovo 6 d. nutartis susijusiose teismo bylose T-228/99 ir T-233/99, bankai „Westdeutsche Landesbank Girozentrale“ ir „Land Nordrhein-Westfalen“, Rink.. 2003, II-435.

apie Žemės specialiojo turto perkėlimą į *Helaba* banką, o Komisijai paprašius 2000 m. spalio 31 d. prašymu suteikti jai papildomos informacijos, Vokietijos Vyriausybė 2001 m. sausio 21 d. raštu ją papildė.

(5) 2002 m. lapkričio 13 d. raštu Komisija informavo Vokietiją apie savo nutarimą pradėti oficialią procedūrą pagal Europos bendrijos steigimo sutarties 88 straipsnio 2 dalį dėl Heseno žemės specialiojo turto perkėlimo kaip neskelbiamosios investicijos į *Helaba* banką. Tuo pačiu metu Komisija pradėjo procedūrą dėl panašių turto perkėlimo atvejų į bankus „Norddeutsche Landesbank – Girozentrale“ (toliau – *NordLB*), „Landesbank Schleswig-Holstein – Girozentrale“ (toliau – *LSH*), „Hamburgische Landesbank – Girozentrale“ (toliau – *HLB*) ir „Bayerische Landesbank – Girozentrale“ (toliau – *BayernLB*). Prieš tai Komisija jau 2002 m. liepą pradėjo procedūrą dėl dar vieno panašaus atvejo, kai Berlyno žemė rėmimui skirtą turtą perkėlė į banką „Landesbank Berlin“.

(6) Sprendimai pradėti procedūrą buvo paskelbti Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje ([5]). Komisija paragino kitas suinteresuotąsias šalis pareikšti savo nuomonę.

(7) 2003 m. balandžio 9 d. raštu Vokietija išdėstė savo nuomonę dėl procedūros pradėjimo *Helaba* banko klausimais.

(8) *BdB* 2003 m. liepos 29 d. pareiškė savo bendrą nuomonę kartu dėl visų 2002 m. lapkričio 13 d. priimtų sprendimų pradėti procedūrą, kurie Vokietijai buvo pateikti 2003 m. liepos 28 d. raštu, prašant pareikšti nuomonę.

(9) 2003 m. spalio 10 d. ir gruodžio 4 d. raštais Vokietija, atsakydama į *BdB* samprotavimus, išreiškė savo nuomonę dėl procedūros pradėjimo *Helaba* banko klausimais. 2003 m. spalio 30 d. raštu Vokietija, atsakydama į *BdB* samprotavimus, pateikė Komisijai apie tai Šiaurės Reino-Vestfalijos žemės vyriausybės ir *WestLB* samprotavimus.

(10) Komisija 2004 m. balandžio 7 d. raštu ir specialiais 2004 m. gegužės 19 d. ir rugpjūčio 3 d. raštais dėl *Helaba* banko paprašė Vokietijos pateikti daugiau informacijos apie visas žemių bankų procedūras. Vokietija savo 2004 m. birželio 1 d., birželio 23 d. ir rugpjūčio 23 d. raštais pateikė į tai atsakymus.

(11) 2004 m. rugsėjį ir spalį tarp *BdB*, Heseno žemės ir *Helaba* vyko pokalbiai apie tinkamo atlygio už pateiktą disponuoti kapitalą nustatymą. Šiuo klausimu nebuvo susitarta. 2004 m. rugsėjo 28 d. raštu *BdB* iš naujo pareiškė savo nuomonę dėl procedūros. Po to Komisija vėl paprašė Vokietijos pasakyti savo nuomonę, ir ji buvo pareikšta 2004 m. spalio 1 d. ir spalio 6 d. raštais.

([5]) *NordLB*: OL C 81, 2003 4 4, p. 2; *BayernLB*: OL C 81, 2003 4 4, p. 13; *HLB*: OL C 81, 2003 4 4, p. 24; *Helaba*: OL C 73, 2003 3 26, p. 3 ir *LBKiel*: OL C 76, 2003 3 28, p. 2.

II. IŠSAMUS PRIEMONĖS APRAŠAS

1. *BANKAS „LANDESBANK HESSEN–THÜRINGEN GIROZENTRALE“ (HELABA)*

(12) Bankas „Landesbank Hessen–Thüringen Girozentrale“ (*Helaba*), kurio buveinė yra Frankfurte prie Maino ir Erfurte ir kurio koncerno balansinė suma yra maždaug 140 mlrd. eurų (2003 m. gruodžio 31 d.), yra vienas iš didžiųjų Vokietijos bankų. Banko balansinė suma yra apie 130 mlrd. eurų ir sudaro 90 % viso koncerno balansinės sumos. Bankas yra viešoji kredito įstaiga, kurios teisinė forma yra viešosios teisės įstaiga. Banko savininkai ir garantai nuo 2001 m. sausio 1 d. yra asociacija „Sparkassen- und Giroverband Hessen-Thüringen“ (Heseno ir Tiuringijos taupomųjų kasų ir žiro asociacija), turinti 85 % dalį ir 1998 m. pabaigoje turto perkėlimo metu buvusi vienas vienintelis savininkas ir garantas, ir Heseno žemė su 10 % bei Tiuringijos žemė su 5 % dalimi. Koncerno 2003 m. veiklos ataskaitoje buvo užfiksuota apie 4,1 mlrd. eurų nuosavų lėšų suma. 2003 m. gruodžio 31 d. koncerno pagrindinio kapitalo kvota sudarė 7,8 %, o nuosavų lėšų kvota –11,3 %.

(13) Tokios struktūros *Helaba* bankas veikia kaip Heseno ir Tiuringijos „namų bankas“ (*bankas, kuriame klientas dažniausiai tvarko savo bankines operacijas*), taip pat kaip centrinė Heseno ir Tiuringijos taupomųjų kasų įstaiga. Be to, *Helaba* veikia kaip į klientą ir rinką nukreiptas komercinis bankas, kuris visų pirma atlieka didžiųjų klientų operacijas ir kaip viešųjų (valstybės ir savivaldos institucijų) klientų bei žemių ir savivaldos bendruomenių partneris remia juos finansuojant ir realizuojant investicinius projektus. *Helaba* bankas, valdydamas kapitalo dalį žemių rėmimo įstaigose, padeda įgyvendinti ekonominius ir struktūrinius politinius tikslus Hesene ir Tiuringijoje.

(14) *Helaba* koncerne 2003 m. gruodžio 31 d. dirbo iš viso apie 3500 darbuotojų. *Helaba* bankas atstovaujamas svarbiausiose pasaulio finansų centruose. Be savo dviejų pagrindinių buveinių Frankfurte prie Maino ir Erfurte, jis turi atstovybes Londone, Niujorke, Ciuriche, Dubline, Madride, Paryžiuje ir Liuksemburge.

2. *SPECIALIOJO TURTO „BŪSTAS IR ATEITIES INVESTICIJA“, KAIP NESKELBIAMOSIOS INVESTICIJOS, PERKĖLIMAS Į HELABA BANKĄ*

(15) 1998 m. gruodžio 17 d. įstatymu Heseno žemė sukūrė specialųjį turtą, pavadintą „Būstas ir ateities investicija“.

Heseno finansų ministerija buvo įgaliota šį turtą, kaip visiškai arba iš dalies neskelbiamąją investiciją (indėlio forma) arba kaip kapitalo dalį kitokia bankų priežiūros institucijų teisiškai pripažinta forma, perkelti už rinką atitinkantį, specialiajam turtui priskirtiną atlygį į kredito įstaigą.

(16) Specialusis turtas apima Žemės reikalavimus iš 1948–1998 m. suteiktų kreditų socialinei būsto statybai remti. 1998 m. gruodžio 31 d. paskolos siekė iki 7,829 mlrd. Vokietijos markių (Žemei tenkanti dalis sudarė 6,026 mlrd. Vokietijos markių). Jų grynąją vertę apskaičiavo du nepriklausomi ekspertai ir įvertino 2,473 mlrd. Vokietijos markių (1,264 mlrd. eurų). Šis specialusis turtas pagal 1998 m. gruodį sudarytą Heseno žemės ir *Helaba* sutartį, įsigaliojusią 1998 m. gruodžio 31 d., buvo perkeltas į *Helaba* banką kaip neskelbiamoji investicija.

(17) Pagal sutartį ekspertizės būdu atliktą perkainojimą 2003 m. gruodžio 31 d. rėmimo turto vertė buvo [...] (*) mln. eurų. Vertė padidėjo iš rėmimo turto nuo 1999 m., įplaukų sumoms viršijus išduodamas sumas. Iki suderinimo su Vokietijos finansų paslaugų įstaiga (*Bundesanstalt für Finanzdienstleistungen*, toliau – *BaFin*), buvusia Vokietijos kreditų priežiūros valdyba (*Bundesaufsichtsamt für das Kreditwesen*, toliau – *BAKred*), dėl ekspertizės būdu atlikto įvertinimo rezultato 2003 m. gruodžio 31 d. *Helaba* disponavo tik ligi šiol rekomenduojama suma.

(18) Likvidumo kapitalo injekcija Bankui arba pajamų įplaukimas į jį nėra susijęs su specialiojo turto, kaip neskelbiamojo indėlio, perkėlimu. Grįžtančios sumos (palūkanos ir grąžinamos skolos) iš būsto paskolų skolų tenka ne bankui, o priklauso specialiajam turtui, todėl toliau turi būti ir vėl naudojamos rėmimo tikslams.

(19) Specialiojo turto perkėlimą į *Helaba* banką reikėtų sieti su Žemės siekiu apskritai stiprinti ir efektyviau tvarkyti savo rėmimo ir struktūros tobulinimo politikos priemonių sistemą.

(20) Vokietijos duomenimis, Žemė iš pradžių įvertino galimybę – būsto statybos reikalavimų portfelį viešojo konkurso būdu grynąja verte ir suskaidžius dalimis parduoti daugiausia siūlantiesiems privatiems asmenims. Specialiojo turto suskaidymas į dalis gal būtų buvęs ir naudingesnis, nes Žemei būtų išsiplėtęs galimų banko partnerių ratas, mat potencialių asmenų, suinteresuotų maždaug 2,5 mlrd. Vokietijos markių turto verte, skaičius yra gana ribotas. Be to, specialusis turtas turėtų vėl pasipildyti pats iš įplaukų, gaunamų už išduotas paskolas, ir šiuo požiūriu būti kaip ūkio vienetas. Periodiškas tam tikroms įstaigoms tenkančių dalinių sumų vertės apskaičiavimas Vokietijai būtų lėmęs nemažas sąnaudas. Be to, Žemė, nustatydama įvairių rėmimo tikslų prioritetus, būtų praradusi lankstumą.

(21) Todėl Žemė apsisprendė būsto statybai skirto turto neskaidyti, o gaunamas už paskolas įplaukas ir vėl panaudoti būsto statybos ir ūkio rėmimo srityje, kuo efektyviau ir palankesnėmis išlaidomis organizuoti turto administravimą ir gauti papildomų pajamų tinkamai valdant reikalavimų portfelį.

(22) Planuodamas taip pakeisti organizacinės tvarkos politiką, *Helaba* pareiškė, kad jis yra pasirengęs visą reikalavimų portfelį, kurį sudaro 2,473 mlrd. Vokietijos markių (1,264 mlrd. eurų), priimti kaip indėlį ir jį administruoti. Perkėlimas į *Helaba* banką buvo prasmingas ir dėl to, kad šis bankas jau nuo 1953 m. kaip teisiškai nepriklausomą sritį administravo Žemės turto valdymo patikėjimo įstaigas (*Landestreuhandstellen*, toliau – *LTH*) ir kaip patikėtinis tvarkė rėmimo programas. *Helaba* pagal valstybinę sutartį ir savo Įstatus savo veiklos politikoje privalo laikytis bendrų ekonomikos principų. Šie trys veiksniai Žemę įtikino, kad *Helaba* yra tinkamiausias bankas partneris, galintis įgyvendinti Specialiojo turto įstatyme (*Sondervermögensgesetz*) keliamus tikslus.

(23) Pagal 1998 m. gruodžio 30 d. nutarimą [...] atsižvelgdama į Kreditų įstatymo (*Kreditwesengesetz*, *KWG*) 10 straipsnio 4 dalį, Žemė perkėlė specialųjį turtą į Banką vidaus bendrovės forma kaip „neskelbiamąjį turto indėlį“. Tai reiškia, jog Žemė su *Helaba* įsteigė neskelbiamąją bendrovę pagal Prekybos kodekso 230 ir tolesnius straipsnius, tai yra asmenų bendrovę, kurioje neskelbiamieji akcininkai dalyvauja su savo kapitalu kito ūkinio vieneto prekybos versle taip, kad indėlis pereina į veikiančiojo akcininko turtą.

(24) Pagal nutarimą [...] indėlis buvo perkeltas tam, kad „banke jis būtų kaip garantinis nuosavas kapitalas ir būtent pagrindinio kapitalo forma pagal Kreditų įstatymo 10 straipsnio 2 dalies bei 2a dalies 1 punktą ir 4 straipsnį, be to, atsižvelgiant į Bazelio bankų priežiūros komiteto (*Basler Ausschuss für Bankenaufsicht*) (kaip tarptautinio mokėjimų kompensavimo banko) 1998 m. spalio 27 d. suformuluotus reikalavimus“.

(25) Norint neskelbiamąjį indėlį priskirti prie kredito įstaigų garantinio nuosavo kapitalo pagal Kreditų įstatymo 10 straipsnio 4 dalį, pirmiausia yra reikalinga, kad šis indėlis visu savo dydžiu dalyvautų nuostolyje ir kredito įstaigos bankroto arba likvidavimo atveju būtų grąžinamas, tik pirma patenkinus visų kreditorių reikalavimus. Vokie-

(*) Slapta informacija ir toliau žymima [...].

tijos duomenimis, dėl su Heseno žeme susitarto neskelbiamojo indėlio neskubumo šiam nėra taikoma Bazelio bankų priežiūros komiteto inovacinėms finansų priemonėms nustatyta 15 % riba, tačiau pagal apimtį *BAKred* jį pripažino garantiniu 1 klasės nuosavu kapitalu (pagrindiniu kapitalu).

(26) Vokietijos duomenimis, Žemė nesiekė alternatyvos – būsto statybos turtą perkelti ne kaip neskelbiamąjį indėlį, o kaip įstatinį kapitalą, nes tuo laiku ji nenorėjo būti tiesioginiu akcijų savininku ir garantu, o be to, šito nenorėjo ir tuo metu viena vienintelė akcijų savininkė „Sparkassen- und Giroverband Hessen-Thüringen“ (Heseno ir Tiuringijos taupomųjų kasų ir žiro asociacija).

(27) 1998 m. Heseno žemės įvykdytas turto perkėlimas į *Helaba* banką laiko požiūriu nėra susijęs su ankstesniais rėmimo turto perkėlimais į žemių bankus Vokietijoje, o šie perkėlimai taip pat buvo *BdB* skundo ir Komisijos atliktos tikrinimo procedūros objektas. Tačiau, Vokietijos nuomone, tam tikru aspektu tai padėjo Heseno žemei kaip pavyzdys, net jeigu perkeliant turtą į *Helaba* banką, jau buvo atsižvelgta į toliau pažengusią kapitalo rinkos ir bankų priežiūros taisyklių raidą, vis dažniau taikant ir pripažįstant hibridines ir inovacines nuosavo kapitalo priemones, kurių pirmojoje paskutinio praėjusiojo amžiaus dešimtmečio pusėje Vokietijoje tokia forma ar tokiu mastu dar nebuvo, arba bankų priežiūros teisiniu požiūriu į juos nebuvo įmanoma tinkamai atsižvelgti.

3. *NUOSAVO KAPITALO REIKALAVIMAI PAGAL NUOSAVŲ LĖŠŲ DIREKTYVĄ IR MOKUMO DIREKTYVĄ*

(28) Pagal Tarybos direktyvą 89/647/EEB ([6]) (toliau – Mokumo direktyva) ir pagal Tarybos direktyvą 89/299/EEB ([7]) (toliau – Nuosavų lėšų direktyva), kurių pagrindu buvo atnaujintas Kreditų įstatymas (*Kreditwesengesetz*, *KWG*), bankai privalo turėti garantinio kapitalo ne mažiau kaip 8 % savo pagal riziką įvertintų aktyvų. Iš jų mažiausiai 4 procentinius punktus turi sudaryti vadinamasis pagrindinis kapitalas („1 klasės“ kapitalas), apimantis kapitalo sudedamąsias dalis, kuriomis kredito įstaiga disponuoja neribotai ir tiesiogiai, kad padengtų riziką ir nuostolius, vos tik jiems atsiradus. Pagrindinis kapitalas yra labai svarbus bendram banko apsirūpinimui nuosavomis lėšomis bankų priežiūros teisiniu požiūriu, nes papildomas kapitalas („1 klasės“ kapitalas) yra pripažįstamas tik tokio dydžio, kurį bankas turi kaip pagrindinį kapitalą banko rizikingiems sandoriams paremti.

4. *TURTO PERKĖLIMO POVEIKIS HELABA BANKO APRŪPINIMUI KAPITALU*

(29) Kredito įstaigos veiklos apimtis labai priklauso nuo nuosavo kapitalo bazės. Dėl specialiojo turto perkėlimo į *Helaba* banką, ši bazė padidėjo tokiu mastu, kad negalima būtų to nepaisyti.

(30) Iš ekspertizės būdu nustatyto į *Helaba* banką investuoto ir bankų priežiūros teisiniu požiūriu pagrindiniu kapitalu pripažinto 2,473 mlrd. Vokietijos markių (1,264 mlrd. eurų) neskelbiamojo indėlio *Helaba* disponuoja kasmet besikeičiančia maždaug 2,3 mlrd. Vokietijos markių (maždaug 1,2 mlrd. eurų) suma, kurią galima potencialiai naudoti savo konkurencinei veiklai remti. Vokietijos duomenimis, likusioji indėlio dalis, skirta nuosavam kapitalui remti, priklauso nuo specialiajam turtui keliamų reikalavimų. Vis dėlto Heseno žemė ir *Helaba* minėtoje sutartyje susitarė dėl laipsniško reguliavimo modelio, pagal kurį *Helaba* 1999–2002 m. konkurencinei veiklai faktiškai skirtų tik kasmet didėjančią panaudojamo pagrindinio kapitalo dalį ir tik už ją turėtų atlyginti. Ir tik nuo 2003 metų *BaFin* įstaigos pripažinta suma, jei nereikėtų jos skirti rėmimo veiklai, galėtų būti visa panaudojama konkurencinei veiklai plėtoti. *Helaba* disponuojamos pagrindinio kapitalo tikslios konkurencinei veiklai skiriamos ir faktiškai įrodomai panaudojamos sumos yra pateiktos šioje toliau esančioje lentelėje:

([6]) OL L 386, 1989 12 30, panaikinta ir pakeista Direktyva 2000/12/EB, OL L 126, 2000 5 26.

([7]) OL L 124. 1989 5 5, panaikinta ir pakeista Direktyva 2000/12/EB.

Lentelė:

Neskelbiamojo indėlio apimtis, pripažinimas bankų priežiūros teisiniu požiūriu ir naudojimas arba paskirtis (mln. eurų; dydžiai metų pabaigoje = metiniai vidurkiai) [8]

	1999	2000	2001	2002	2003
Nominali vertė balanse	1 264,4	1 264,4	1 264,4	1 264,4	1 264,4
Bankų priežiūros teisiniu požiūriu pripažintas pagrindinis kapitalas rizikingiems aktyvams remti	1 264,4	1 264,4	1 264,4	1 264,4	1 264,4
Pagrindinis kapitalas, skirtas veiklai remti	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Konkurencinei veiklai skirtas, bet pagal susitartą vadinamąjį laipsnišką modelį nenaudotinas kapitalas	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Pagal vadinamąjį laipsnišką modelį konkurencinei veiklai skirtas ir faktiškai naudojamas pagrindinis kapitalas	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]

(31) *Helaba* iki ekspertizės būdu rėmimui skirto turto įvertinimo rezultato suderinimo su *BaFin* įstaiga, t.y. iki 2003 m. gruodžio 31 d., kaip ir anksčiau disponavo [...] mln. eurų rekomenduojama (konkurencinei veiklai skirta) suma.

(32) Vokietijos duomenimis, perkeliant kapitalą, padidėjo *BAKred* (dabar *BAFin*) įregistruota pagrindinio kapitalo kvota pagal Bazelio susitarimą dėl nuosavo kapitalo nuo 5,4 % (1997 m. gruodžio 31 d.) iki 9,3 % (1998 m. gruodžio 31 d.), o nuosavų lėšų kvota – nuo 9,6 % (1997 m. gruodžio 31 d.) iki 13,1 % (1998 m. gruodžio 31 d.). Taigi įregistruotos pagrindinio kapitalo ir nuosavų lėšų kvotos atitinkamai padidėjo maždaug 72 % ir 36 %.

(33) Lėšų injekcija suteikė bankui galimybę panaudojant aktyvus, įvertintus kaip 100 % rizikingus, ir pritaikius sąlyginį multiplikacinį faktorių 12,5, kuris atitinka 8 % dydžio nuosavų lėšų kvotą, išplėsti savo veiklą maždaug 28 mlrd. Vokietijos markių (14 mlrd. eurų) suma. Tačiau, padidinus nuosavas lėšas 2,3 mlrd. Vokietijos markių suma, leistino kredito apimtį iš tikrųjų galima kur kas labiau padidinti, nes banko aktyvai paprastai nebūna 100 % rizikingi.

(34) Kadangi pagrindinio kapitalo padidinimas suteikė *Helaba* bankui galimybę toliau priimti papildomą kapitalą, netiesiogiai dar labiau padidėjo faktinė banko suteikiamų kreditų apimtis.

[8] 2003 m. birželio 23 d. Vokietijos nuomonė, p. 2–7.

(35) Iš lentelėje pateiktų duomenų matyti absoliuti ir santykinė *Helaba* banko pagrindinio kapitalo, įskaitant ir Heseno žemės neskelbiamąjį turto indėlį, taip pat ir kitą neskelbiamąjį turto indėlį, raida nuo 1997 metų ir diferenciacija, priklausomai nuo situacijos ir kapitalo pripažinimo pagal bankų priežiūros teisę bei pagal sutartimi suderintą laipsnišką modelį.

Lentelė: Atitinkami dydžiai metų pabaigoje		1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
		mln. eurų	mln. eurų	mln. eurų	mln. eurų	mln. eurų	mln. eurų	mln. eurų
Pagal bankų priežiūros teisę	Heseno žemės neskelbiamasis turto indėlis	—	1 023	1 264	1 264	1 264	1 264	1 264
	Kiti neskelbiamieji turto indėliai	153	153	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
	Pagrindinis kapitalas	1 449	2 579	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
	Heseno žemės neskelbiamojo indėlio dalis %	—	40 %	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
	Kitų neskelbiamųjų indėlių dalis %	11 %	6 %	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Pagal sutartimi nustatytą pakopinį planą	Heseno žemės neskelbiamasis turto indėlis	—	—	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
	Kiti neskelbiamieji turto indėliai	153	153	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
	Pagrindinis kapitalas	1 449	1 556	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
	Heseno žemės neskelbiamojo indėlio dalis %	—	—	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
	Kitų neskelbiamųjų indėlių dalis %	11 %	10 %	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]

5. *ATLYGIS UŽ PERKELTAS NUOSAVAS LĖŠAS*

(36) Vokietijos duomenimis, už neskelbiamąjį indėlį *Helaba* moka Žemei 1,4 % dydžio metinį atlygį (vadinamuosius garantinius komisinius), kurį sudaro1,2 % dydžio metinis atlygis už garantavimą, 0,2 % marža už indėlio ilgalaikiškumą bei banko teisę vienašališkai nutraukti indėlio sutartį, kartu su prie to priklausančiu verslo mokesčiu už banko naudojamą specialiojo turto dalį, taigi iš viso 1,66 %. Be to, yra susitarta, kad remiantis vadinamuoju laipsnišku modeliu, per pirmuosius ketverius metus atlygis bus sumokėtas ne nuo visos turto vertės, bet nuo suderintų, kasmet didėjančių dalinių sumų (rekomenduojamų sumų), kurios pagal Perkėlimo sutarties nuostatas turėtų būti panaudojamos konkurencinei veiklai remti. Vokietijos duomenimis, pareiga mokėti atlygį paremta laipsnišku modeliu nepriklausomai nuo to, ar neskelbiamasis indėlis naudojamas konkurencinei veiklai remti, ar viešiesiems užsakymams vykdyti, ir nepaisant, ar apskritai investuotas kapitalas naudojamas mokumo tikslams.

6. *PAGRINDAS PROCEDŪRAI PRADĖTI*

(37) Komisija savo 2002 m. lapkričio 13 d. sprendime pradėti procedūrą preliminariai įvertino, kad Heseno žemės paskolos būsto statybai remti perkėlimą į *Helaba* banką tikriausiai galima būtų įvardyti kaip naują valstybės pagalbą Europos bendrijos steigimo sutarties 87 straipsnio 1 dalies teisiniu požiūriu, ir kuri pasirodė nesuderinama su bendrąja

rinka dėl Europos bendrijos steigimo sutarties 87 straipsnio 2 ir 3 dalyje bei Europos bendrijos steigimo sutarties 86 straipsnio 2 dalyje nurodytų išimtinių nuostatų stokos.

(38) Komisijos atlikto patikrinimo atspirties taškas buvo rinkos ekonomikos sąlygomis veikiančio finansuotojo principas. Pagal jį valstybės lėšų investicija laikoma palaikymu, jei įmonei suteikiamos valstybės lėšos tokiomis sąlygomis, kokių ji nebūtų turėjusi normaliomis rinkos sąlygomis.

(39) Pamačiusi ilgalaikę, nerizikingą, maždaug 4 % dydžio palūkanų normą (federalinėms 10 metų trukmės paskoloms) 1998 m. pabaigoje, Komisija suabejojo, ar sutartą atlygį galima būtų traktuoti kaip tinkamą, ypač atsižvelgiant į gerą rizikos maržą. Kita vertus, Komisija pripažino, kad nustatant rinkoje įprastą atlygį, negalima būtų neatsižvelgti į tokio investuoto kapitalo trūkstamą likvidumą. Rėmimo paskolos, perkeltos kaip neskelbiamasis indėlis, turėtų būti naudojamos viešiems rėmimo tikslams lygiai taip pat, kaip ir iki perkėlimo. Todėl *Helaba* neturėtų perkeltas lėšas naudoti tiesiogiai savo veiklai. Tačiau padidėjus nuosavo kapitalo bazei, *Helaba* banko teikiamų kreditų apimtis taip pat padidėtų (nuosavo kapitalo funkcijos plėtra). Bet visą įmanomą veiklos apimties padidinimo mastą bankas galėtų pasiekti tik tada, jei jis papildomą kredito apimtį visiškai refinansuotų kapitalo rinkoje. Komisijos nuomone, Žemė negalėtų tikėtis tokios pačios kapitalo grąžos kaip likvidaus kapitalo finansuotojas, ir todėl būtų teisinga padaryti atitinkamą nuolaidą. Tik atsižvelgiant į refinansavimo išlaidų apmokestinimą, reikėtų suabejoti, ar tai galėtų pateisinti visų bruto refinansavimo išlaidų nuolaidą, taikomą rinkoje įprastam atlygiui už likvidų neskelbiamąjį indėlį.

(40) Komisijai sukėlė abejonių, ar pagrindinis sutartas 1,2 % dydžio metinis atlygis už neskelbiamąjį indėlį yra taikomas rinkos sektoriuje ir kitų panašių transakcijų atvejais, ypač dėl to, kad absoliuti apimtis pasirodė viršijanti rinkoje įprastą. Komisija taip pat suabejojo, ar 0,2 % dydžio metinė priemoka už indėlio ilgalaikiškumą yra įprasta rinkoje, taip pat ir dėl to, ar galima būtų *Helaba* banko papildomai mokamą 0,26 % dydžio verslo mokestį, priešingai, negu yra neskelbiamojo indėlio priėmimo iš verslo investuotojų atveju, traktuoti kaip sudedamąją atlygio dalį arba kaip svarbią rinkos palyginimui.

(41) Be to, Komisija suabejojo, ar rinkos ekonomikos sąlygomis veikiantis finansuotojas panašioje situacijoje būtų sutikęs pirmaisiais metais apriboti atlygį dalinėmis sumomis. Todėl dar reikėtų patikrinti, ar *Helaba* iš neatlygintos neskelbiamojo indėlio dalies negauna papildomos atlygintinos naudos, ypač tokios, kaip mokumo pagerinimas, nes visas neskelbiamojo indėlio dydis iš pat pradžių buvo įtrauktas į balansą ir bankas juo disponavo kaip garantija.

III. VOKIETIJOS NUOMONĖ

(42) Vokietija paaiškino, kad Heseno žemė 1997–1998 metais ieškojusi galimybių gauti papildomų pajamų iš savo būsto statybos turto, pritaikant jam tikslinę paskirtį ir perkeliant jį į kredito įstaigą. Be to, turtas turėjęs likti nepadalytas. Tam buvo pasirengęs tik *Helaba*. *Helaba* banko akcijų savininkai nebūtų pritarę Žemės įstatinio kapitalo investicijai. Taigi iš kitų pagrindinio kapitalo įrankių buvo tinkamas tik neskelbiamasis indėlis.

(43) Vokietijos nuomone, *Helaba* bankui netaikytina niekas iš to, ką išdėstė Komisija apie kitus žemių bankus, o ypač tai, kad jis esą pelningas, bet palyginti silpnai aprūpintas garantiniu kapitalu, o rėmimo turto perkėlimas, Vokietijos supratimu, nebuvęs skirtas nei jo esamos veiklos apimčiai išlaikyti, nei jo plėtrai paremti. *Helaba* būtų galėjęs gauti sau reikiamo kapitalo tiek iš savo akcijų savininko, Heseno ir Tiuringijos taupomųjų kasų ir žiro asociacijos (*Sparkassen- und Giroverband Hessen-Thüringen*), tiek ir kapitalo rinkoje.

(44) Po to, kai Bazelio bankų priežiūros komitetas (*Baseler Ausschuss für Bankenaufsicht*) 1998 m. spalio 21 d. savo vadinamajame „Sidnėjaus pareiškime“ suformulavo naujas gaires tarptautiniu mastu veikiančioms kredito įstaigoms apie pagrindinio kapitalo įrankių pripažinimą pagal bankų priežiūros teisę, Žemė ir bankas būtų pritarę verčiau neterminuotai, negu terminuotai lėšų investicijai, kad atitiktų naujas nuostatas atsižvelgiant į 15 % ribą peržengiančio pagrindinio kapitalo pripažinimą. Vis dėlto Žemė būtų prašiusi 0,20 % dydžio metinės atlygio maržos už indėlio ilgalaikiškumą bei banko teisę vienašališkai nutraukti indėlio sutartį.

(45) Vokietijos nuomone, dėl Bazelio bankų priežiūros komiteto minėto „Sidnėjaus pareiškimo“ poveikio susiformavo pakaitinė neskelbiamųjų indėlių rinka, pasižyminti plačia investuotojo palaikoma diversifikacija, ir kurioje investuotojų paletė apima nuo smulkių privačių investuotojų iki institucijų lygmens didžiųjų investuotojų.

(46) Be to, neskelbiamasis dalyvavimas iš esmės skiriasi nuo pasirašytųjų akcijų įstatiniame arba pagrindiniame kapitale. Neskelbiamasis dalininkas nedalyvauja įmonės veikloje ir turi tik rudimentines kontrolės teises. Jei už pasirašytąjį kapitalą, atskaičius mokesčius, yra atlyginama dividendais, tai atlygis už neskelbiamąjį indėlį yra mokesčių pavidalu atimamos įmonės vidaus išlaidos. Pagal Vokietijos bankų priežiūros teisę neskelbiamieji indėliai jau iki 1998 m. buvo pripažinti pagrindiniu kapitalu, neturinčiu sumos dydžio apribojimų, taip pat ir pagal tarptautinę bankų priežiūros teisę ilgalaikiai neskelbiamieji indėliai, paskelbus „Sidnėjaus pareiškimą“, 1998 m. spalį buvo pripažinti pagrindiniu kapitalu. 1998–1999 metais kredito įstaigos vis dažniau naudodavo neskelbiamuosius indėlius. Jų sumos siekdavę iki 1 mlrd. JAV dolerių arba 1,2 mlrd. Vokietijos markių (maždaug 0,6 mlrd. eurų). Kadangi paskutiniame praėjusio

amžiaus dešimtmetyje jie dar nebuvo labai paplitę, 1998–1999 metais neskelbiamieji indėliai buvo tik nereikšmingas finansavimo įrankis.

(47) Teisiškai įformindama atlygį ir derėdamasi dėl jo, Žemė rėmėsi panašiais privačių kredito įstaigų sandoriais. Vokietijos duomenimis, pavyzdžiui, daugiau negu rekomenduojama palūkanų norma – 1998 m. *SGZ* bankas susitarė dėl 1,2 % metinio atlygio, bankas „Hypo Vereinsbank Luxemburg“ – dėl 1,6 % metinio atlygio, 1999 m. *Dresdner Capital LLC* – dėl 1,65 % per metus, bankas „Hypo Vereinsbank Luxemburg“ – dėl 1,25 % per metus, o už vadinamąjį ilgalaikiškumo pratęsimą (perpetual) bankas „Deutsche Bank“ išsiderėjo 1,15 % dydžio metinį atlygį. Atlygio maržos už lėšas, gautas iš privačių institucijų, iš esmės sudarė „diapazoną“ tarp 0,80 % už daugiau negu 12 mėnesių LIBOR ([9]) ir 2,15 % daugiau už JAV valstybines paskolas ([10]). Be to, Heseno ir Tiuringijos taupomosios kasos buvo suteikusios *Helaba* bankui neskelbiamąjį indėlį kaip investiciją nuo 1997 m. gruodžio 5 d., už kurią metinis atlygis buvo 1,2 % didesnis už rekomenduojamą palūkanų normą.

(48) Toliau Vokietija aiškina, kad, nustatant kintamas palūkanas, rekomenduojamos palūkanų normos remiasi pinigų rinkos priemonėmis (LIBOR ir EURIBOR), nustatant pastovias palūkanas – vertybinių popierių rinkos priemonėmis (valstybinės paskolos su tvirtai nustatytomis palūkanomis, pavyzdžiui, JAV valstybės paskolos ir Vokietijos federalinės paskolos) arba palūkanų normomis apsikeitimo sandorių rinkoje. Europos pinigų rinkoje paskolų suteikimas tarpbankinės rinkos mastu paprastai vyksta be papildomų maržų, nustatomų LIBOR arba EURIBOR pagrindu. Jeigu už neskelbiamuosius indėlius būtų pasirinktos šios rekomenduojamos palūkanų normos, tai maržos būtų identiškos garantiniam atlygiui už neskelbiamuosius indėlius. Vertybinių popierių rinkoje paprastai būtų taikoma kapitalo grąža iš valstybinių paskolų kaip rekomenduojamos palūkanų normos, o nuo 1990 m. pabaigos – vis dažniau taikoma rekomenduojamoji norma „Mid-Swaps“ (vidutinė biržos pasiūlos norma apsikeitimo sandorių rinkoje). Netgi už pirmaeiles banko obligacijas, kitaip nei tokios pačios trukmės valstybės paskolos atveju, bankai dėl mokumo ir (arba) likvidumo priežasčių būtų turėję mokėti kintančią priklausomai nuo aktualios rinkos būklės maržą. Ši marža apibūdinama kaip refinansavimo marža. Todėl, norint įvertinti kredito įstaigų neskelbiamuosius turto indėlius su tvirtai nustatytomis palūkanomis, būtų reikėję išskaičiuoti šias refinansavimo maržas iš atlygio maržų.

(49) Vokietijos duomenimis, šios refinansavimo maržos Europos bankams (Senior Bonds, JP Morgan-Index), kitaip nei valstybės paskolų atveju, dvejų metų laikotarpiu nuo 1998 iki 1999 metų, būtų svyravusios nuo vos 20 iki daugiau kaip 40 bazinių punktų. Prieš 1998 m. pabaigą jos būtų sudariusios vos 40 bazinių punktų. ([11]) Jeigu rekomenduojamu dydžiu būtų pasirinkta apsikeitimo sandorių norma („Mid-Swaps“), tai neskelbiamojo indėlio palūkanų norma iš esmės labiau atitiktų neskelbiamojo indėlio specifinį garantinį atlygį, nes apsikeitimo sandorių normos palūkanų marža, artėdama rinkoje prie federalinėms paskoloms nustatytos „padengtų“ banko obligacijų palūkanų maržos, labiau atitiktų „padengtų“ banko obligacijų palūkanų maržą, palyginti su federalinių paskolų marža, ir todėl ją galima būtų transformuoti į paskolų maržas lyginant su EURIBOR.

(50) Derybos dėl indėlio ir atlygio tarp Žemės ir banko vyko taip, kaip tarp dviejų vienas nuo kito nepriklausomų partnerių. Su galiausiai suderintu 1,4 % dydžio metiniu atlygiu (1,2 % plius 0,2 % marža už indėlio ilgalaikiškumą ir banko teisę vienašališkai nutraukti indėlio sutartį) jie orientavosi į minėtąjį sektorių su daugybe duomenų iš tokios rinkos, kokia ji tuomet buvo.

(51) Atsižvelgdama į maržą už indėlio ilgalaikiškumą, Vokietija atskirai paaiškino, kad panašių sandorių trukmė sudarė 10 arba 12 metų, taip pat ir 32 metus arba jos buvo neterminuotos. 0,2 % dydžio metinė marža už indėlio ilgalaikiškumą rinkoje yra įprasta, atsižvelgiant į *Helaba* mokumo reitingą reikšmingu laikotarpiu AAA/Aaa, to, beje, nebuvo pasiekusi jokia kita panaši įstaiga. Palyginimui pasitelktuose sandoriuose kapitalo rinkoje negalima buvo įžvelgti jokios atlygio dydžio priklausomybės nuo investuotų (gautų) lėšų sumos, ir būtent, nei įstaigų požiūriu (bendra atitinkamos emisijos suma), nei investuotojo požiūriu (atitinkamai apibrėžta emisijos dalinė suma).

(52) Už 1,4 % dydžio atlygį *Helaba* turėjo papildomai sumokėti verslo mokestį, kurio nereikia mokėti Heseno žemei, todėl susidarė bendra 1,66 % dydžio finansinė našta (iki mokesčių atskaitymo). Vokietijos teigimu, lyginant atlygius, reikia atsižvelgti į 0,26 % dydžio metinį verslo mokesčio efektą, susijusį su *Helaba* banko neskelbiamuoju indėliu. Vokietijoje veikiantys verslo investuotojai moka verslo mokestį už pelno dalis, gautas iš neskelbiamojo indėlio. Tačiau Heseno žemė neturi mokėti verslo mokesčio. Vietoj to *Helaba* turi mokėti verslo mokestį, tenkantį už neskelbiamojo indėlio atlygį. Rinkos ekonomikos sąlygomis veikiantis institucinis investuotojas dėl tos priežasties būtų pareikalavęs didesnio atlygio negu Žemė tam, kad galėtų padengti dėl verslo mokesčio susidariusią finansinę naštą. *Helaba*, priešingai, buvo pasirengęs tuoj pat sumokėti tokiam investuotojui atlygio maržą, nes jam nebūtų buvę jokio skirtumo, ar jis moka ją investuotojui kaip maržą prie atlygio, ar mokesčių inspekcijai kaip verslo mokestį. Kartu su 0,26 % dydžio metinio verslo mokesčio efektu *Helaba* bankui tenkantį finansinį įsipareigojimą sudaro 1,40 %

([9]) Žr. 2003 m. balandžio 9 d Vokietijos nuomonę., p. 25: išmokamos dalinės sumos su kintamomis palūkanomis už 700 mln. JAV dolerių dydžio neskelbiamąjį 10 metų trukmės indėlį, gautą iš banko „Deutsche Bank“ 1998 m. sausį.

([10]) Žr. 2003 m. balandžio 9 d Vokietijos nuomonę., p. 25: išmokamos dalinės sumos už 1999 m. gegužę iš banko „Dresdner Bank“ gautą daugiau kaip 1000 mln. dydžio JAV dolerių neskelbiamąjį 32 metų trukmės indėlį.

([11]) Žr. lentelę 2003 m. balandžio 9 d. Vokietijos nuomonės 15 priede.

dydžio metinis atlygis už neskelbiamąjį indėlį, iš viso 1,66 % per metus. Tai akivaizdžiai vyrauja rinkos sektoriuje ir yra derybų tarp *Helaba* ir Heseno žemės rezultatas.

(53) Vokietijos duomenimis, *Helaba* banko išmokėtas atlygis yra laikomas įmonės išlaidomis, susijusiomis su mokestiniais atskaitymais. Neskelbiamieji indėliai yra laikomi nuosavu kapitalu tik pagal bankų priežiūros teisę apskaičiuojant mokumą, o bendrovės ir mokesčių požiūriu jie traktuojami kaip skolintas kapitalas.

(54) Toliau banko suplanuotam metiniam augimui buvo reikalingas tik [...] mln. Vokietijos markių dydžio nuosavas kapitalas, tuo tarpu rėmimo turto vertė, kaip garantinio nuosavo kapitalo vertė, pagal bankų priežiūros teisę sudarė daugiau kaip [...] mlrd. Vokietijos markių. Vokietijos duomenimis, *Helaba* nebūtų galėjęs priimti vienu kartu maždaug 2,5 mlrd. Vokietijos markių dydžio neskelbiamojo indėlio, nes ši suma padengia keleto metų jo nuosavo kapitalo poreikį; kur kas mieliau jis būtų pasinaudojęs kapitalo rinka pakartotinai. Nepaisant šių *Helaba* banką finansiškai apsunkinančių efektų, nebuvo susitarta dėl jokios nuolaidos 1,4 % dydžio atlygio normai. Vietoj to, Žemė ir Helaba bankas priėmė tarpinį sprendimą ir susitarė dėl neskelbiamojo indėlio pakopinio plano (vadinamojo laipsniško modelio) panaudojimo ir atlygio už jį. Be to, bankas siekė priimti potvarkį, pagal kurį jis atlygintų už indėlį, tik suderinęs banko augimo tikslus su jo savininkais ir pagal faktinį rizikingų aktyvų panaudojimą. Tačiau tai buvo pernelyg nenaudinga Heseno žemei ir todėl negalėjo būti patvirtinta. Norint suderinti susipriešinimą sukėlusius interesus, po derybų buvo susitarta dėl potvarkio, pagal kurį būtų atlyginama kasmet didėjančiomis dalinėmis sumomis (1999 m.: [...] mln. Vokietijos markių, 2000 m.: [...] mlrd. Vokietijos markių, 2001 m.: [...] mlrd. Vokietijos markių, 2002 m.: [...] mlrd. Vokietijos markių, 2003 m.: [...] mlrd. Vokietijos markių arba viršutine naudojamo pagrindinio kapitalo riba). Šis vadinamasis laipsniškas modelis pirmaisiais metais numatė gerokai greitesnį kilimą, negu tai buvo reikalinga suplanuotam banko augimui. Atsižvelgdama į tai, banko valdyba paprašė Valdybos tarybos leidimo skirti [...] mln. Vokietijos markių dydžio papildomą specialųjį limitą garantinėms nuosavoms lėšoms, iš kurių pajamų turėtų būti finansuojamas atlygis už skirtumą, kuris susidaro dėl indėlio neutralių aptarnavimo rezultatų požiūriu. Vokietijos nuomone, tai rodo, kad per didelis banko dotavimas ne tik nesuteikė papildomos naudos, bet priešingai – be specialaus limito, dar labiau finansiškai apsunkino Banko pelno būklę, nes atlygiui nepaskyrus laipsniškai didėjančių atskaitymų dalies iš papildomos veiklos, nebūtų buvę jokių įplaukų.

(55) Taigi kasmet didėjantys mokėjimo įsipareigojimai nuo 2003 metų išaugo iki 33 mln. Vokietijos markių. Papildomai prie atlygio už neskelbiamąjį indėlį bankui tenka padengti kreditų suteikimo refinansavimo išlaidas.

(56) Be to, Vokietija pareiškė savo nuomonę apie rinkos ekonomikos sąlygomis veikiančio finansuotojo principą. Rinkoje įprastas paslaugas ir atsakomąsias paslaugas teisiškai reikia vertinti investuotojo požiūriu. Tačiau tuo tektų suabejoti, jeigu Komisija, kaip išdėstyta Nutarime pradėti procedūrą, panorėtų tikrinti, remdamasi pirmiausia gavėjo požiūriu, ar *Helaba* gavo tokią ekonominę protekciją, kokios nebūtų gavęs normaliomis rinkos sąlygomis.

(57) Būtų neteisinga, jeigu Komisija nepriklausomai nuo to, ar rinkos ekonomikos sąlygomis veikiantis finansuotojas būtų sutikęs su laipsniškai didėjančia atskaitymų dalimi atlygiui, norėtų patikrinti, ar *Helaba* turi papildomos naudos iš neatlygintos neskelbiamojo indėlio dalies (bendro mokumo pagerėjimas). Pagal Sprendimo dėl *WestLB* 327 punktą negali investicijos privilegijuota įmonė orientuotis vien į tai. Papildoma gavėjo nauda neturėtų reikšmės, jeigu rinkos ekonomikos sąlygomis veikiančiam finansuotojui nebūtų už tą naudą – nesvarbu, dėl kokių priežasčių – papildomai atlyginta. Jokia įstaiga nebūtų pasirengusi tuoj pat atlyginti už visą apimtį, jeigu savo veiklos plėtrai galėtų naudoti tik pamažu didėjančias dalines sumas ir negalėtų pasinaudoti perteklinėmis sumomis. Bet Heseno žemė savo būsto statybos specialųjį turtą, nepaisydama jo apimties, norėjo nepadalytą investuoti į vieną vienintelę kredito įstaigą. Privatus investuotojas tokiu atveju nebūtų primygtinai reikalavęs iškart atlyginti už visą indėlį, nebent tik tada, jeigu būtų radęs tokią kredito įstaigą, kuri būtų jam nurodyta arba dėl staigaus jos komercinės veiklos išsiplėtimo, arba kuriai būtų buvusi reikalinga minėto dydžio investicija padengti atsiradusius didelius nuostolius. Tačiau tai nebuvo tas atvejis. *Helaba* neturėjo jokios naudos iš tų neskelbiamojo indėlio dalių, kuriomis jis visai negalėjo pasinaudoti per pirmuosius metus pagal bankų priežiūros teisę, o pagal savo savininkų valią – ir neturėjo jomis naudotis.

(58) Remiantis su Heseno žeme suderintu laipsnišku modeliu, *Helaba* savo veiklai plėsti panaudojo tik maždaug [...] mln. Vokietijos markių sumą per metus, įskaičiuojant minėtąjį maždaug [...] mln. Vokietijos markių dydžio specialųjį limitą. Ekonominiu požiūriu laipsniškas modelis atitiko keleto neskelbiamųjų indėlių diferencijuotą laiko atžvilgiu priėmimą. Todėl iš privačių įstaigų priimtas sumas galbūt reikėtų palyginti su atskiromis dalinėmis sumomis. Tik tada jau būtų galima kalbėti apie rinkoje įprastą dydžių tvarką. Už nepadalyto specialiojo turto priėmimą, kam apskritai pasirengęs buvo tik *Helaba*, Žemė ne tik negalėjo pareikalauti atlygio maržos, bet ir turėjo patvirtinti tokį derybų rezultatą, kad būtų atlyginta tik už laipsniškai didėjančias dalines šios investicijos sumas.

(59) Už indėlį buvo teisėtai atlyginta laidavimo komisiniais ne dėl jos papildomos garantinės funkcijos, nes, vertinant pagal bankų priežiūros teisę, bankas ja pasinaudojo ne savo veiklai plėsti. Ekonominiu požiūriu būtų buvę neprotinga, jog kredito įstaiga, turinti aukščiausią iš galimų mokumo įvertinimą visose reitingo agentūrose, mokėtų už papildomai priimtų lėšų garantinę funkciją. Sąlygos, kuriomis įstaiga galėtų priimti skolintą kapitalą, nebūtų pagerėjusios tiek, kad nebūtų buvę jokios finansinės naudos. Finansuotojas, suinteresuotas tuo, kad į banką būtų investuotas visas, nepadalytas kapitalas, nebūtų galėjęs išreikalauti atlygio už garantinę funkciją.

(60) Nutarime pradėti procedūrą Komisijos išvardytos abejonės, atsižvelgiant į kapitalo likvidumo nebuvimą, iš dalies rėmėsi Sprendimo dėl *WestLB* metodika, kuri vis dėlto šiuo atveju negalėtų būti taikoma dėl didelių reikalo esmės skirtumų. Kaip teigia Vokietija, šiuo atveju už šiaip jau panašius, tačiau likvidžius neskelbiamuosius indėlius iš atlygio reikėtų atimti bruto, o ne tik neto refinansavimo išlaidas. Juk ir privačiose kredito įstaigose iš atlygio už jų priimto neskelbiamojo indėlio likvidumo funkciją yra išskaičiuojamas mokestis. Jeigu *Helaba* banke iš fiktyvaus atlygio už likvidų neskelbiamąjį indėlį būtų išskaičiuojamos tik neto refinansavimo išlaidos, tai privačiose kredito įstaigose su jų faktiškai sumokėtu atlygiu už likvidžius neskelbiamuosius indėlius reikėtų elgtis lygiai taip pat. Priešingu atveju palyginimas būtų netikslus.

IV. SUINTERESUOTŲJŲ ASMENŲ NUOMONĖS

1. *SKUNDO PATEIKĖJOS BDB NUOMONĖ*

(61) *BdB* nuomone, *Helaba* sumokėjo netinkamą atlygį už investuotą pagrindinį kapitalą ir todėl laikytina, kad gavo valstybės pagalbą.

(62) *BdB* savo 2003 m. liepos 29 d. pareikštoje nuomonėje dėl 2002 m. lapkričio 13 d. pradėtos žemių bankų procedūros aiškina, kad klausimas, koks atlygis yra tinkamas, yra nustatomas remiantis tokia metodika, kurią Komisija taikė savo Sprendime dėl *WestLB*.

(63) Todėl pirmiausia reikėtų palyginti suteiktą disponuoti kapitalą su kitomis nuosavo kapitalo priemonėmis. Paskui reikėtų apskaičiuoti minimalų atlygį, kurio investuotojas tikėtųsi už konkrečią kapitalo investiciją į Žemės banką. Galiausiai reikėtų apskaičiuoti galimas priemokas ir nuolaidas dėl specifinių turto perkėlimo ypatybių.

1.1. PALYGINIMAS SU KITOMIS NUOSAVO KAPITALO PRIEMONĖMIS

(64) *BdB* duomenimis, beveik visiems žemių bankams nuo 1992 m. prireikė naujo pagrindinio kapitalo, kad galėtų atitikti griežtesnius naujos Mokumo direktyvos reikalavimus. Nepadidinę kapitalo, žemių bankai turėtų susiaurinti savo veiklą. *BdB* nuomone, iš to reikėtų daryti išvadą, kad investuotą kapitalą reikia palyginti tik su tokiomis nuosavo kapitalo priemonėmis, kurios Vokietijoje buvo pripažintos turto, kaip pagrindinio kapitalo („1 klasės“ kapitalo), perkėlimo ir disponavimo metais. Dėl šios priežasties palyginti su kapitalo priemonėmis, iš karto atkristų privilegijuotosios akcijos, neturinčios balso teisės, taip pat teisės gauti dalį pelno nebūnant akcininku (Genussrechte) ir vadinamosios „Perpetual Preferred Shares“ akcijos. Šios trys nuosavo kapitalo priemonės Vokietijoje nelaikomos pripažintu pagrindiniu kapitalu, o tik papildomu kapitalu („2 klasės“ kapitalu).

(65) Kaip pagrindinis kapitalas Vokietijoje atitinkamu turto perkėlimo laikotarpiu buvo pripažįstamas tik įstatinis kapitalas ir neskelbiamasis dalyvavimas kapitale (neskelbiamosios akcijos). *BdB* nuomone, *Helaba* bankui teisingas būdas konkrečiai investicijai buvo vien tik pagrindinio ar įstatinio kapitalo teisinė forma. *BdB* šiuo atveju neginčija faktinio minėtų institucijų atlikto pripažinimo. Be to, ji dar pareiškia, kad tokio pripažinimo neturėję būti, nes konkrečiai sutartas Heseno žemės neskelbiamasis indėlis ekonomikos ir teisės požiūriu nėra panašus į „normalius“ neskelbiamuosius indėlius, bet labiau panašesnis tik į pagrindinį ar įstatinį kapitalą. Jeigu jau toks pripažinimas faktiškai padarytas, tai bent Heseno žemės neskelbiamojo indėlio atlygis turėtų orientuotis į atlygį už pagrindinį ar įstatinį kapitalą, nes tokio atlygio pareikalautų rinkos ekonomikos sąlygomis veikiantis finansuotojas, remdamasis tokio indėlio panašumu į įstatinį kapitalą ir į konkrečią rizikos struktūrą.

(66) *BdB*, remdamasi kriterijų katalogu, analizuoja, kodėl jos supratimu, Heseno žemės neskelbiamąjį indėlį ekonomikos ir teisės požiūriu reikėtų lyginti su įstatiniu kapitalu, o ne su rinkoje stebimais neskelbiamaisiais indėliais.

(67) *BdB* šiuo atveju labiau remiasi tuo, kad „normalūs“ neskelbiamieji indėliai yra terminuoti arba galėtų būti nutraukiamos tokių indėlių sutartys, ir pagal Bazelio bankų priežiūros komiteto principus neturėtų būti naudojamos apimtys, viršijančios 15 % pagrindinio kapitalo, o tuo tarpu Heseno žemės neskelbiamasis indėlis yra kaip neterminuotas įstatinis kapitalas ir viršija 15 % ribą. Be to, pagal susitarimą dėl eiliškumo nebūtų galima išvesti jokios sumažintos investuotojo rizikos, nes investuotas kapitalas yra svarbi viso pagrindinio dalis, iš dalies sudaranti daugiau kaip 50 % jo dydžio. Todėl yra daug didesnė tikimybė, kad

nuostolių atveju investuotas kapitalas bus panaudojamas, ir todėl už jį reikėtų mokėti ir didesnę rizikos premiją. Be to, *BdB* pareiškia, kad neskelbiamuosius indėlius pagal bankų priežiūros teisę reikėtų pripažinti tik kaip vadinamąjį kokybiškai vertingą kapitalą (Lower-Tier-1 Kapital), ir todėl jie pagal Bazelio bankų priežiūros komiteto 1998 m. „Sidnėjaus pareiškimą“ turėtų sudaryti tik 15 % privalomos pagrindinio kapitalo kvotos. Todėl neskelbiamieji indėliai, kurie savo apimtimi viršija šią ribą, neturi būti naudojami. Pagaliau Vokietijos minimos Vokietijos banko „Deutsche Bank“ ilgalaikės investicijos *perpetuals* neturėtų būti taikomos kaip mastelis tinkamam atlygiui nustatyti, nes visos jos yra žemiau 15 % ribos ir todėl *Helaba* bankui 1998 m. pabaigoje nebūtų buvę jokių kitų alternatyvų.

(68) Be to, prisideda dar viena aplinkybė, kad Žemė perduoda disponuoti *Helaba* bankui savo indėlį ir nepasilieka sau teisės vienašališkai nutraukti indėlio sutartį, vadinasi, suteikia neterminuotai. Beje, ir akcininkas vienas negalėtų „nutraukti“ savo akcinio kapitalo sutarties, tačiau jis turi galimybę pats priimti sprendimą akcijas parduoti ar investuoti kitaip. Nepriklausomai nuo teisinio įforminimo vis dėlto šiuo atveju trūksta tokio pobūdžio perkeliamumo, nes bet kuriuo atveju rinkos tokios apimties kapitalo investicijai ir neterminuotam laikotarpiui beveik nėra. Juk privatūs finansuotojai paprastai pasiliktų sau galimybę, užsitęsus blogesniems rezultatams, savo kapitalą vėl atsiimti, kad galėtų jį investuoti pelningiau. Privatus investuotojas nerizikuotų „pririšti“ rizikingą kapitalą ilgesniam laikui – jeigu jau investuotų – tai tik už atitinkamai didelę kapitalo grąžą.

(69) Todėl šiuo atveju parsirinkta kapitalo investicijos forma yra normali įstatinio kapitalo investicija, už kurią rinkos ekonomikos sąlygomis veikiantis investuotojas tikėtųsi tam tikros kapitalo grąžos. Visiškai nepakaktų atsižvelgti į neterminuotą trukmę, apskaičiuojant maržą pagrindinei kapitalo grąžai nustatyti už (terminuotą) neskelbiamąjį indėlį, vien tik pagal tokiu būdu atliktą palyginimą.

(70) Abiejose toliau pateiktose lentelėse yra parodyti kokybiniai skirtumai tarp *Helaba* banko „neskelbiamųjų indėlių“ ir kitokių investavimo laikotarpiu disponuotų nuosavo kapitalo formų:

	„Neskelbiamasis indėlis“ *Helaba* banke	Įstatinis kapitalas	Neskelbiamasis dalyvavimas kapitale (akcijų forma)	Privile-gijuotosios akcijos	Teisės gauti dalį pelno nebūnant akcininku	Akcijos „Preferred Shares“
Buvimas Vokietijos rinkoje 1998 m.	Taip	Taip	Taip	Taip	Taip	Taip
Kokybė pagal bankų priežiūros teisę	Pagrin-dinis kapita-las	Pagrin-dinis kapita-las	Pagrindinis kapitalas tik tam tikromis sąlygomis ir iki 15 % ribos	Papil-domas kapita-las	Papildomas kapitalas tam tikromis sąly-gomis	Papildomas kapitalas arba pagrindinis kapitalas iki 15 % ribos

	Įstatinis kapitalas	„Neskelbiamasis indėlis“ *Helaba* banke	Neskelbiamasis dalyvavimas kapitale (akcijų forma)
Didelių apimčių panaudojimas	Taip	Taip	Ne
Neterminuota trukmė	Taip	Taip	Ne
Finansuotojas neturi teisės nutraukti sutarties	Taip	Taip	Taip
Dalyvavimas einamuosiuose nuostoliuose	Taip	Taip	Taip
Grąžinimas nemokumo atveju kreditoriams ir eiliškumas	Taip	Taip Nėra jokio vidaus eiliškumo, lyginant su įstatiniu kapitalu	Taip Grąžinama prieš įstatinį kapitalą

	Įstatinis kapitalas	„Neskelbiamasis indėlis“ *Helaba* banke	Neskelbiamasis dalyvavimas kapitale (akcijų forma)
Atlygis pagal pelną	Taip	Taip	Taip
Jokio papildomo mokėjimo, nesant atlygio	Taip	Taip	Ne Galimas papildomas mokėjimas sudėjus

1.2. MOKESČIŲ ATSKAITYMO GALIMYBĖS

(71) *BdB* abejoja, ar galima atskaičiuoti mokesčius už Heseno žemės pelno dalį kaip įmonės išlaidas. Reikėtų manyti, kad Heseno žemė su neskelbiamuoju indėliu prisiima didžiulę verslo riziką. Apie tai liudija ne tik didžiulio kapitalo panaudojimas, bet ir neturėjimas galimybės nutraukti indėlio sutartį. Tokią verslo riziką pateisina bendros jungtinės veiklos bendrijos (vadinamosios netipinės neskelbiamosios bendrovės) egzistavimas, neskelbiamojo indėlio kvalifikavimas pagal mokesčių teisę kaip nuosavo tokios jungtinės bendrijos kapitalo ir negalėjimas atskaičiuoti mokesčių už neskelbiamojo akcininko/pajininko pelno dalį kaip įmonės išlaidų Helaba banke.

1.3. MAŽIAUSIAS ATLYGIS UŽ ĮSTATINIO KAPITALO INVESTICIJĄ Į ŽEMĖS BANKĄ

(72) *Bd*B aiškina, kad visi metodai, skirti tinkamam atlygiui (kapitalo grąžai) už suteiktą nuosavą kapitalą nustatyti, rėmėsi nerizikinga kapitalo grąža, pridėjus prie jos rizikos premiją. Jie aiškinami šiuo pagrindiniu principu:

laukiama kapitalo grąža iš rizikingos investicijos

= nerizikinga kapitalo grąža + rizikos premija už rizikingą investiciją.

(73) Nerizikingai kapitalo grąžai apskaičiuoti *BdB* pasitelkia kapitalo grąžą už ilgalaikes valstybės paskolas, nes valstybės emitentų vertybiniai popieriai su tvirtai nustatytomis palūkanomis yra investicijos forma su mažiausia rizika arba visai nerizikinga ([12]).

(74) Rizikos premijai nustatyti *BdB* pirmiausia apskaičiuoja vadinamąją rinkos rizikos premiją, būtent skirtumą tarp ilgalaikės vidutinės kapitalo grąžos už akcijas ir ilgalaikės vidutinės kapitalo grąžos už valstybės paskolas. Nagrinėdama Vokietijos akcijų rinką, *BdB* vadovaujasi Stehle-Hartmond studija (1991 m.) ir bendrąja ilgalaike 4,6 % dydžio rinkos rizikos premija.

(75) Antruoju žingsniu *BdB* nustato Žemės bankų beta dydį, t. y. individualią bankų rizikos premiją, prie kurios reikia priderinti bendrąją rinkos rizikos premiją. Beta dydžius *BdB* apskaičiuoja statistiškai pagal savo duomenis, o tai reiškia, jog beta dydžiai nustatomi atrankos būdu istorinių duomenų pagrindu. *BdB* gauna rezultatą, kad visi beta dydžiai visiems Žemės bankams per nagrinėjamus laikotarpius yra didesni už vienetą ([13]).

(76) Laukiamas minimalus atlygis už įstatinio kapitalo investiciją į *Helaba* banką rėmimo turto perkėlimo momentu 1998 m. gruodžio 31 d., kaip apskaičiuoja *BdB*, sudaro 11,66 % per metus.

1.4. PRIEMOKOS IR NUOLAIDOS DĖL TRANSAKCIJŲ SPECIFINIŲ YPATYBIŲ

(77) *BdB* aiškina, kad Pirmosios instancijos teismas patvirtino 4,2 % dydžio normą, kurią Komisija savo Sprendime dėl *WestLB* atskaičiavo iš 12 % dydžio minimalaus atlygio dėl *Wfa* turto likvidumo nebuvimo. Vadinasi, nėra jokios dingsties tokiais atvejais atsisakyti šio metodo, nes ir čia reikia daryti likvidumo nuolaidą. Atskaitymo už likvidumo nebuvimą dydis nustatomas pagal neto refinansavimo išlaidas (iš bruto refinansavimo išlaidų atimant įmonės mokesčius), remiantis *WestLB* metodika.

(78) Likvidumo nuolaida *Helaba* bankui yra apskaičiuojama remiantis 6,57 % dydžio metine bruto refinansavimo norma (atitinkančia ilgalaikę nerizikingą bazinę palūkanų normą 1998 m. perkėlimo laikotarpiu), kuriai reikia taikyti bendrą galiojančią mokesčių normą, kad būtų išlaikyta neto refinansavimo norma.

([12]) Kad būtų pašalintas infliacijos poveikis, kiekvienam perkėlimo laikotarpiui reikia nustatyti kapitalo grąžos normą už ilgalaikę valstybės paskolą, pirmiausia neatsižvelgiant į tikėtiną infliaciją. Norint apskaičiuoti ilgalaikę nerizikingą bazinę palūkanų normą, reikia prie nagrinėjamu laikotarpiu esamos „realios bazinės palūkanų normos“ pridėti tikėtinos ilgalaikės vidutinės infliacijos apskaičiuotą 3,60 % dydį.

([13]) *BdB* palyginimui pateikia taip pat ir pagal Capital Asset Pricing Model (CAPM) modelį apskaičiuotus teorinius dydžius, kurie, jos tvirtinimu, beveik nesiskiria nuo nustatytų empiriniu būdu.

(79) *BdB* nuomone, perkėlimo procesams, palyginti su „įprasta įstatinio kapitalo investicija“, turėjo įtakos trys riziką didinantys aspektai: iš dalies buvo labai didelė perkeliamo turto apimtis, nebuvo išleista naujų akcijų ir todėl atsisakyta papildomų balso teisių, o be to, investicijos nebuvo galima pakeisti, t.y. nebuvo galimybės bet kuriuo metu atsiimti iš įmonės investuotą kapitalą. *BdB* pagal *WestLB* metodiką apskaičiuotą mažiausią 1,5 % dydžio metinę maržą laiko pagrįsta.

1.5. KAPITALO BAZĖ IR SUDEDAMOSIOS ATLYGIO DALYS

(80) Visų pirma *BdB* akcentuoja, kad, *Helaba* banko atveju apskaičiuojant tinkamą atlygį, pagrindu turi būti paimta visa suma, kuri buvo pripažinta pagrindiniu kapitalu, skirtu konkurencinei veiklai remti, o ne tik faktiškai naudojama ar tam skirta jos dalis. Asociacija pagrindžia savo nuostatą tuo, jog rinkos ekonomikos sąlygomis veikiantis investuotojas nebūtų sutikęs su savo atlygio atribojimu nuo faktiškai naudojamos dalies. Privačiam investuotojui, kuris rizikuoja savo indėlio nuostoliu, nėra esminis dalykas, ar kredito įstaiga investuotą kapitalą iš tikrųjų naudoja savo veiklai plėsti. Nepalyginamai svarbiau jam yra tai, kad jis nebegali daugiau pats valdyti investuotos sumos ir gauti už tai atitinkamą grąžą.

(81) Atlygio apskaičiavimas 1998–2002 m. laikotarpiu, atsižvelgiant į kasmet kylančias sumos dalis, nebuvo pateisintas kaip nuolaida, nes investuotas kapitalas nebuvo „suskaidytas“ į dalis, o nepadalyta („en bloc“) investicija į *Helaba* banką turėtų jam finansinės naštos poveikį. Net jeigu kapitalo investicija būtų buvusi reikalinga ne dėl mokumo kriterijų atitikimo, vis tiek ji būtų gerokai padidinusi *Helaba* banko nuosavo kapitalo bazę ir suteikusi galimybę smarkiai išplėsti savo konkurencinę veiklą. Todėl, pripažinus investiciją garantiniu nuosavu kapitalu, rinkos ekonomikos sąlygomis veikiantis finansuotojas būtų paprašęs neriboto atlygio nuo visos sumos.

(82) Sprendime dėl *WestLB* Komisijos pagrindu paimti 0,3 dydžio metiniai garantiniai komisiniai, kuriuos ji apskaičiavo, palyginusi kapitalo sumą su laidavimo suma, turi būti surinkti už tą investuoto pagrindinio kapitalo dalį, kuri negalėjo būti naudojama konkurencinei veiklai remti.

(83) Kaip į atlygio sudedamąsias dalis galima buvo atsižvelgti tik į vadinamuosius „garantinius komisinius“ bei „priemoką už ilgalaikiškumą“. Verslo mokestis, kurio didesnę dalį reikia mokėti ne Žemei, o bendruomenei, negali būti laikomas sudedamąja atlygio dalimi. Šis mokestis yra įstatymo nustatyta „našta“, kurią privalu sumokėti nepriklausomai nuo šalių siekių.

(84) Galiausiai kapitalo grąža išmokama ne Heseno žemei, bet – atskaičius kapitalo pelno mokestį – ji „kaip neto suma investuojama į specialųjį turtą“. Kadangi *Helaba* yra vienintelis specialiojo turto savininkas, tai jis tą sumą išsimoka pats sau. Tačiau privatus finansuotojas nebūtų sutikęs su tokiu atlygiu už savo paties investiciją.

2. *ŠIAURĖS REINO-VESTFALIJOS ŽEMĖS IR WESTLBPASTABOS*

(85) 2003 m. spalio 30 d. Vokietijos pareikštoje nuomonėje dėl 2002 m. lapkričio 13 d. Komisijos nutarimo pradėti procedūrą Šiaurės Reino-Vestfalijos žemė ir *WestLB* nesutinka, kad turto perkėlimas į žemių bankus galėtų būti palyginamas su įstatiniu kapitalu. Juo labiau, kad neskelbiamieji indėliai ir vadinamieji „perpetuals“ Vokietijoje jau nuo 1991 pripažįstami pagrindiniu kapitalu. Be to, atlygis apskaičiuojamas ne pagal investicijos klasifikaciją bankų priežiūros teisiniu požiūriu, bet pagal jos rizikos pobūdį. Kadangi turtas pagal atsakomybę yra suskirstytas į tam tikrą seką, tai rizikos struktūra yra labiau panaši į neskelbiamuosius indėlius ir vadinamuosius „perpetuals“ negu į įstatinio kapitalo investicijas.

(86) Vertinant mažiausio atlygio už įstatinio kapitalo investiciją apskaičiavimą, CAPM metodui, *WestLB* požiūriu, metodiškai nieko nepaprieštarausi. Tačiau *BdB* apskaičiuotos beta vertės – kur kas didesnės už 1 – yra netinkamos. Didesnis už 1 beta faktorius rodo, kad įmonės akcija yra rizikingesnė, palyginti su esančiomis visoje rinkoje. Atsižvelgiant į tuo metu neginčijamai egzistavusias garantijų formas – atsakomybę už įstaigos funkcionavimą („įstaigos našta“ – vok. *Anstaltslast*) ir garanto civilinę atsakomybę už visas prievoles („garanto civilinė atsakomybė“ – vok. *Gewährträgerhaftung*), investicijos į kurį nors Žemės banką rizika buvo mažesnė už bendrą rinkos riziką.

(87) Be to, specifiniu žemės bankų atveju būtų klaidinga tikėtinos kapitalo grąžos siekti turto perkėlimo į žemių bankus metu. Tokia pradinė nuostata privačiam investuotojui iš esmės būtų naudinga. Šiuo atveju tai reikštų, jog pagrindu reikėtų imti 1991 m. laukiamą kapitalo grąžą. Tačiau tai prieštarautų bet kokiai ekonomikos realybei, jei investuotojas 2003 m. gautų 1991 m. lauktą kapitalo grąžą, kuri yra daug didesnė už faktiškai pasiektą kapitalo grąžą. Schematiškai ilgą laiką taikomoje maždaug 12 % dydžio kapitalo grąžos normoje slypi nepagrindžiama žemių bankų skriauda palyginus su privačiais konkurentais.

(88) Atsižvelgdami į nuolaidą dėl perkeliamo turto likvidumo nebuvimo, *WestLB* ir Šiaurės Reino-Vestfalijos žemė išreiškė savo požiūrį, kad normą už nerizikingas valstybės paskolas iš pagrindinės kapitalo grąžos reikia visiškai atskaityti. Iš perkeliamo turto žemių bankai neįgijo jokio likvidumo. Ekonomiškai nėra tikslinga šią normą sumažinti sutaupytų mokesčių suma, nes kapitalo rinkos priemonių kaina nepriklauso nuo mokesčių situacijos. Priešingu atveju

kapitalo rinkos priemonės kainos turėtų būti skirtingos, priklausomai nuo mokesčių situacijos.

(89) Pagaliau reikia atsižvelgti į mažėjančią riziką ir kartu į atlygį, nes dėl turto likvidumo nebuvimo likvidumu nėra ir rizikuojama. Į tai reikėtų atsižvelgti, taikant atitinkamą nuolaidą. Lygiai taip pat reikėtų taikyti nuolaidą dėl vadinamojo savininkų poveikio, nes investuotojas, kuris jau dalyvauja įmonės veikloje, papildomą investiciją įvertintų kitaip negu naujas investuotojas.

V. VOKIETIJOS REAKCIJA Į BDB NUOMONĘ

(90) Vokietijos nuomone, *BdB* nepavyks neskelbiamojo indėlio nei interpretuoti kaip įstatinio kapitalo investicijos, nei sukelti abejonių dėl sutarto ir Heseno žemei mokamo atlygio tinkamumo. Todėl tai nėra laikytina valstybės pagalba.

(91) Nepateisinamas dalykas, apskaičiuojant atlygį, daryti apylanką per fiktyvios įstatinio kapitalo investicijos atlygį. Heseno žemė būsto statybos rėmimo turtą nuo pat pradžių perkėlė į banką kaip neskelbiamąjį indėlį. Tai yra visuomenės, mokesčių ir bankų priežiūros teisės požiūriu apibrėžta finansavimo priemonė, kuri iš esmės skiriasi nuo įstatinio kapitalo investicijos, kuria Žemė nebūtų suinteresuota, ir kurios banko savininkai apskritai būtų norėję.

(92) *BdB*, viena vertus, nepaiso svarbių įstatinio kapitalo ir neskelbiamųjų indėlių skiriamųjų požymių, bet, kita vertus, remiasi skirtumais tarp „normalių“ neskelbiamųjų indėlių ir Heseno žemės neskelbiamojo indėlio, kurio esą nėra.

(93) *BdB* iš esmės argumentuoja, kad neskelbiamasis dalyvavimas kapitale (neskelbiamosios akcijos ar investicijos) būtų tik terminuotos arba būtų galima nutraukti jų sutartį, ir todėl pagal Bazelio bankų priežiūros komiteto principus tik iki 15 % kredito institucijos viso pagrindinio kapitalo būtų pripažinta kaip pagrindinis kapitalas. Kadangi Heseno žemės neskelbiamasis indėlis suteiktas *Helaba* bankui disponuoti neterminuotai, o ribinis dydis nėra mažesnis už 15 % ribą, tai šis indėlis nėra „normalus“ neskelbiamasis indėlis, bet funkciniu požiūriu yra įstatinis kapitalas, todėl apskaičiuojant atlygį nereikėtų orientuotis į kitus neskelbiamuosius indėlius ar kitas inovacines kapitalo priemones, bet į įstatinio kapitalo investicijas.

(94) Šis pagrindinis *BdB* argumentas yra klaidingas dėl keleto priežasčių. Terminuota indėlio laikymo trukmė arba galimybė nutraukti indėlio sutartį nėra neskelbiamųjų indėlių privalomas ir primygtinai reikalaujamas esminis požymis visuomenės ir bankų priežiūros teisės požiūriu. Panašiai ir įstatinis kapitalas prireikus gali būti neterminuotas ir neatšaukiamas. Juk pagal Vokietijos visuomenės teisę visos bendrovės, nepriklausomai nuo jų teisinės formos, nustato indėlio trukmę arba galimybę nutraukti jo sutartį, o tai pagal Vokietijos bankų priežiūros teisę netrukdo pripažinti indėlį pagrindiniu kapitalu.

(95) Be to, *BdB* nutyli, kad pagrindinio kapitalo pripažinimo 15 % riba pagal tarptautinę bankų priežiūros teisę, atsižvelgiant į Bazelio bankų priežiūros komiteto „Sidnėjaus pareiškimą“ ir tuo paremtą Vokietijos bankų priežiūros institucijos praktiką, nėra taikoma nuolatinėms kapitalo priemonėms, kurios galėtų būti nutraukiamos tik emitento (bet ne investuotojo) iniciatyva. Be to, Vokietijos bankų priežiūros praktikoje buvo remtasi ta nuostata, kad indėlis, kuris suteiktas mažiausiai 30 metų ir kurio sutarties investuotojas neturi teisės nutraukti, suteiktas „nuolatiniam“ disponavimui, ir dėl to 15 % riba jam netaikoma. Jau ir tai rodo, jog skirtumas tarp terminuotų ir neterminuotų indėlių jokiu būdu nėra toks lemiamas, kaip aiškina *BdB*. Kalbant apie tinkamą atlygį, jokiu būdu tuo negalima leisti arba pateisinti neskelbiamųjų indėlių interpretavimą kaip įstatinį kapitalą.

(96) Praėjus vos keletui mėnesių po *Helaba* banko atvejo Vokietijos bankas „Deutsche Bank“ priėmė „amžinąjį“ indėlį vadinamąja „perpetuals“ forma, ir būtent kapitalo rinkoje. Priešingai, negu tvirtina *BdB*, šiam indėliui – pagal spaudos pateiktą pranešimą – nėra taikoma 15 % riba, kadangi buvo sutarta nedidinti palūkanų normos tuo atveju, jeigu bankas nepasinaudos jam suteikta teise nutraukti indėlio sutartį (nėra sąlygos „step-up“). Vokietijos banko „Deutsche Bank“ indėlis „perpetuals“ jokiu būdu nebuvo išimtis, nes po to dar daugybė kitų kredito institucijų rinkoje priėmė „amžinuosius“ indėlius, kuriems Vokietija davė pavyzdį. Nė viena emisija, kurios apimtis, esant didelei paklausai, siekė nuo 150 mln. eurų daugiau kaip iki 2 mlrd. eurų, neapsimokėjo tol, kol nepasiekė maždaug įstatinio kapitalo lygio; o atlygis svyravo tarp 110 ir 290 bazinių punktų virš rekomenduojamosios normos „Mid-Swaps“ (vidutinės biržos pasiūlos normos apsikeitimo sandorių rinkoje). Jau ir 1999 m. nebuvo teikiama lemiamos reikšmės rinkoje nei terminuotų kapitalo priemonių nuo neterminuotų skyrimui, nei klausimui, ar emisijos pajamos yra žemiau ar aukščiau 15 % ribos.

(97) Taip pat ir *BdB* diferencijuotai taikomi kriterijai, kurie, viena vertus, turėtų patvirtinti bendrumą tarp įstatinio kapitalo ir Heseno žemės neskelbiamojo indėlio, o kita vertus – įrodyti

skirtumus tarp šio neskelbiamojo indėlio ir „normalaus“ neskelbiamojo indėlio, nėra įtikinami. *BdB*, viena vertus, nepaiso apimties, kuria neskelbiamojo indėlio įforminimas yra galimas pagal šalių susitarimą, o kita vertus, nepaiso savybių, kurios yra esminės ir būtinos, norint įstatinį kapitalą atskirti nuo neskelbiamojo dalyvavimo kapitale (neskelbiamosios akcijos).

(98) Už įstatinį kapitalą nėra skaičiuojamos palūkanos, bet jis suteikia teisę į išmokamus dividendus, kurie ne tik priklauso nuo pelno, bet ir dalyvauja pelne. Tuo tarpu atlygis už neskelbiamąjį indėlį priklauso tik nuo pelno. Nuostata, ar neskelbiamojo indėlio atveju yra numatytos vėlesnės papildomos išmokos, ar ne, yra šalių susitarimo reikalas ir bet kuriuo atveju nepriklauso prie esminių požymių, būdingų „normaliam“ neskelbiamajam dalyvavimui kapitale. Be to, remiantis [...], pagal Kreditų įstatymo (*KWG*) 10 straipsnio 4 dalį neskelbiamiesiems indėliams yra aiškiai numatyta antraeilė papildomo mokėjimo pareiga nuostolio atveju. Pirmiausia iš būsimojo pelno reikia papildyti indėlį iki pirminės jo sumos ([14]).

(99) Toks tvirtinimas, kad labai didelėms apimtims reikėtų naudoti tik įstatinį kapitalą, o ne „normalias“ neskelbiamąsias investicijas (akcijas), yra paneigiama neskelbiamųjų indėlių, kuriuos privačios kredito įstaigos kapitalo rinkoje priėmė tiek 1998–1999 m., tiek priima ir dabar, dydžių reguliavimo nuostatais. Indėlių apimtys siekė maždaug 1 mlrd. eurų. Atsižvelgiant į tai, kiekvienas neskelbiamasis indėlis, net ir viršijantis 15 % ribą, buvo pripažintas pagrindiniu kapitalu, jeigu tik laikėsi Bazelio bankų priežiūros komiteto nurodymų ir paisė pagal tai praktikoje taikomų Vokietijos bankų priežiūros institucijų reikalavimų.

(100) Aktualų įrodymą, kaip peržengiama 15 % riba, pateikė *BdB* narė – bankas „Deutsche Bank“ su savo 2003 m. gruodžio 2 d. kapitalo priemone. Šiuo atveju tai buvo neskelbiamieji turto indėliai, iš privačių investuotojų priimti į banką neterminuotam laikui ir sudarantys bendrą 300 mln. eurų sumą (vadinamieji *„perpetual“*) ([15]). Tai dar kartą parodo, kokia likvidi ir skaidri yra rinka, atverta Vokietijos bankų net didelių apimčių neskelbiamiesiems turto indėliams. Be to, įvertinus sutartą 0,99 % dydžio garantinę priemoką, ši priemonė yra dar vienas įrodymas, kaip apskaičiuojamas su rinka susijęs ir jai adekvatus garantinis atlygis, dėl kurio Heseno žemė buvo sutarusi Helaba banke.

(101) Komisijai paprašius, Vokietija pateikė jai neskelbiamųjų turto indėlių ir kito hibridinio kapitalo raidos parinktų didžiuosiuose Vokietijos bankuose 1998–2003 m. apžvalginę lentelę. Vokietijos nuomone, iš jos aiškiai matyti, kad nurodytos kredito įstaigos paėmė taip pat ir hibridinį pagrindinį kapitalą, ir kokios apimties, viršydamos pagal bankų priežiūros teisę nustatytą 15 % ribą, nes šio kapitalo dalis bendrame pagrindiniame kapitale viršija 15 % ribą ([+]):

	[Bankas A]			[Bankas B]			[Bankas C]		
	Hibridino pagrinio kapitalo priemones (iš ju neskelbiamieji ind.) (mln. EUR)	Pagrindin is kapitalas (mln. EUR)	Hibridinio pagrindini o kapitalo dalis (%)	Hibridino pagrinio kapitalo priemones (mln. EUR)	Pagrindin is kapitalas (mln. EUR)	Hibridinio pagrindini o kapitalo dalis (%)	Hibridino pagrinio kapitalo priemones (mln. EUR)	Pagrindin is kapitalas (mln. EUR)	Hibridinio pagrindini o kapitalo dalis (%) (*)
1998	612 (612)	15 978	4 %	—	10.623	—	614	13,0	5 %
1999	3 096 (713)	17 338	18 %	1 495	12 908	12 %	1 937	14,6	13 %
2000	3 275 (786)	21 575	15 %	1 574	12 046	13 %	2 014	21,3	9 %

([14]) [...] yra: „[...]“

([15]) Žr. 2003 m. lapkričio 7 d. biržos laikraštį *Börsenzeitung* ir 2003 m. lapkričio 22 d. *International Financial Review*.

([+]) Nurodytų didžiųjų privačių bankų pavadinimai yra slapta informacija ir pažymėti lentelėje „Bankas A“, „Bankas B“ ir „Bankas C“.

	[Bankas A]			[Bankas B]			[Bankas C]		
	Hibridino pagrinio kapitalo priemones (iš ju neskelbiamieji ind.) (mln. EUR)	Pagrindin is kapitalas (mln. EUR)	Hibridinio pagrindini o kapitalo dalis (%)	Hibridino pagrinio kapitalo priemones (mln. EUR)	Pagrindin is kapitalas (mln. EUR)	Hibridinio pagrindini o kapitalo dalis (%)	Hibridino pagrinio kapitalo priemones (mln. EUR)	Pagrindin is kapitalas (mln. EUR)	Hibridinio pagrindini o kapitalo dalis (%) (*)
2001	3 404 (811)	24 803	14 %	1 923	11 542	17 %	3 650	21,7	17 %
2002	2 973 (686)	22 742	13 %	1 732	8 572	20 %	4 164	19,1	22 %
2003	3 859 (**) (572)	21 618	18 %	1 561	7 339	21 %	4 076	14,4	28 %

(*) priskaiciuojant prie pagrindinio kapitalo

(**) iskaitant sukauptas privilegijuotasias akcijas dekonsolidavus trestu bendroves

(102) Kitaip negu aiškina *BdB*, tiek Heseno žemės neskelbiamasis indėlis, tiek ir kapitalo rinkoje paimti neskelbiamieji indėliai nemokumo atveju turėtų būti grąžinami prieš įstatinį kapitalą, t. y. turėtų pirmenybę įstatinio kapitalo atžvilgiu. Priešingai negu aiškina *BdB*, Heseno žemė, kaip ir bet kurio neskelbiamojo indėlio investuotojas, įmonės nemokumo atveju gautų bankroto turto masės kvotą, o pats savininkas negautų nieko. Vadinasi, tokio indėlio rizika yra tikrai mažesnė negu įstatinio kapitalo.

(103) Neskelbiamoji bendrovė įstatinio kapitalo atžvilgiu skiriasi iš esmės tuo, kad neskelbiamasis bendrovės narys nedalyvauja įmonės turte ir neturi balso teisės. *BdB*, aiškindama apie atribojimą, apie tai nutyli ir dar reikalauja už tai maržos. Rinka tokiai logikai nepaklūsta.

(104) *BdB* abejonės dėl galimybės atskaičiuoti iš atlygio mokesčius yra nepagrįstos. Heseno žemė nėra nei prisiėmusi reikiamos verslo rizikos už jungtinę įmonių veiklą, nei perėmusi reikiamą verslininko iniciatyvą. Heseno žemė – kaip bet kuris kitas neskelbiamasis bendrovės narys – tik pagal neskelbiamosios bendrovės steigimo sutartį dalyvauja einamajame Helaba banko pelne ir nuostolyje, bet ne jo neskelbiamuosiuose rezervuose, taip pat mažai dalyvauja kuriant veiklos vertę ir didinant įmonės turto vertę. Pabaigus savo veiklą, neskelbiamoji bendrovė atgauna tik savo indėlį. Heseno žemė neįgijo jokios galimybės pasinaudoti bendrovės teisėmis, kurios atitiktų komanditoriaus balso, kontrolės ir prieštaravimo teisę arba bendrovės nario turimas kontrolės teises pagal Vokietijos civilinio kodekso (*Bürgerliches Gesetzbuch, BGB*) 716 straipsnio 1 dalį. Beje, pagal valstybinę Heseno ir Tiuringijos žemių sutartį dėl bendros banko taupomųjų kasų organizacijos sudarymo nėra leidžiama priimti į banką netipinį neskelbiamąjį bendrovės narį. Vadinasi, neturint tokių partneryščių, ir finansų institucijos pripažintų galimybę atskaičiuoti mokesčius iš Heseno žemei mokamo atlygio.

(105) Juk ir balanso tvarkymas yra skirtingas. Įstatinis kapitalas „aptarnaujamas“ iš balansinio pelno (kai aktyvai viršija pasyvus) visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimu. Tuo tarpu Heseno žemės neskelbiamajame indėlyje atlygis mažina banko operatyvųjį rezultatą, apsunkindamas jį palūkanų perviršiu (atlygis yra palūkanų sąnaudų sudedamoji dalis) ir nėra pelno panaudojimas, todėl nereikia ir bendrovės narių (akcininkų) nutarimo. Toks įsakmiu nurodymu pagrįstas neskelbiamojo indėlio balansinis tvarkymas apsunkina išlaidų ir įplaukų santykį *Cost-Income-Ratio* ir nuosavo kapitalo balansinį pelningumą.

(106) Priešingai negu aiškina *BdB*, rinkos ekonomikos sąlygomis veikiantis finansuotojas sutiktų su savo atlygio apskaičiavimo pagrindo apribojimu iki faktiškai reikalingos dalies verslui plėsti ir, pritardamas Komisijos sprendimui dėl *WestLB*, nereikalautų už viršijančią dalį jokio 0,3 % atlygio. Dėl iš anksto nustatyto ir apriboto Helaba banko poreikio taip pat ir kitas finansuotojas nebūtų pasiekęs geresnio derybų rezultato negu Heseno žemė.

(107) *BdB* argumentai dėl tinkamo atlygio dydžio jau nuo pat pradžios yra klaidingi. Matas galėtų būti tik tie panašūs

atlygiai, kurie buvo sutarti nagrinėjamu laikotarpiu neskelbiamųjų indėlių rinkoje kredito įstaigose. Lyginant šiuos atlygius, reikia atsižvelgti ne tik į įvairių neskelbiamųjų indėlių skirtumus, bet ir į priimančių tuos indėlius kredito įstaigų kokybę, ir vertinti realių atlygių priemokas arba nuolaidas, o ne atlygių už hipotetinę įstatinio kapitalo investiciją.

(108) Nepriklausomai nuo to, net ir įstatinio kapitalo investicijos grąžos apskaičiavimas, kurį atliko *BdB*, yra klaidingas. Apskaičiuojant beta vertę, negalima žemių bankų lyginti su vadinamaisiais kreditų bankais, kurių sisteminė rizika yra aukštesnė už vidurkį. Teisingiau būtų orientuotis į aiškiai apibrėžtą biržoje kotiruotų bankų grupę, vadinamuosius CDAX bankus. *Helaba* turi didelę balansinę nerizikingų komunalinių, tarpbankinių ir hipotekinių reikalavimų dalį. Pagal objektyvią verslo vertinimo metodiką ekspertas 1999 m. sausio 1 d. apskaičiavo septyniems bankams, kurių panaši rizikos struktūra verslo rizikos, komercinės veiklos, klientų struktūros ir įmonių dydžio požiūriu, vidutinį [...] dydžio beta faktorių, kuris buvo kur kas mažesnis už vienetą. Ekspertas apskaičiuodamas pagrindu ėmė ilgalaikę rinkos kapitalo 5,0 % grąžą. Pagal tai 1999 m sausio 1 d. nuosavo kapitalo išlaidų pradinė norma yra [...] %. *BdB* tvirtinimas apie 11,66 % nuosavo kapitalo grąžą *Helaba* bankui 1998 m. gruodžio 31 d. remiasi labai padidintu beta faktoriumi ir neaktualiais, bet istoriniais duomenimis. Palūkanų lygis per paskutiniuosius dešimt metų labai pasikeitė, todėl *BdB* aiškinimai apie infliaciją ir jos tikimybę yra nesuprantami.

(109) Be to, sutartą už neskelbiamąjį indėlį atlygį per visą jo trukmę galima palyginti tik su besikeičiančia atitinkama įstatinio kapitalo grąža, o ne su įmonės įstatinio kapitalo grąža investavimo momentu. Banko savininkui niekas negarantuotų nuosavo kapitalo grąžos pagal 1998 m. pabaigos būklę ir todėl mažėtų kapitalo grąžos svyravimo rizika.

(110) *BdB* aiškinimai apie refinansavimo išlaidų atėmimo dydį yra nesuprantami. Be to, į refinansavimo neto išlaidas galima būtų orientuotis tik tada, jei iš palyginimui paimtų atlygių, kuriuos privačios kredito įstaigos mokėjo joms už kapitalo rinkoje iš jų priimtus panašius neskelbiamuosius indėlius, būtų atimama šių įstaigų teorinė ar efektyviojo mokesčių kvota. Beje, už kapitalo rinkoje prisiimtus indėlius dažniausiai nurodoma ne bendras atlygis, o tik atlygio marža, kuri kintamomis palūkanomis apmokestinamose priemonėse ir materialiuose indėliuose visiškai sutampa su garantiniu atlygiu. Todėl negalima tiesiogiai lyginti Heseno žemės neskelbiamojo indėlio atlygio su rinkoje mokamais atlygiais. Apylanka per fiktyvų bendrą atlygį už fiktyvų grynaisiais pinigais įneštą indėlį, iš kurio tada turėtų būti atimamos refinansavimo išlaidos, yra visai nereikalinga ir, be to, daug kartų padidina kiekybinio vertinimo nepatikimumą, nes tada per keletą pakopų reikėtų įvesti vertinimo dydžius.

(111) Priešingai *BdB* aiškinimui, nėra pateisinamos jokios atlygio maržos. Iš patirties nėra žinoma, kad už ypatingai didelį indėlį rinkoje būtų mokama priemoka. Panašiose privačių kredito įstaigų kapitalo priimtose investicijose būtų sunku atpažinti sumos sąsają su atlygiu. Be to, Žemė turėjo sutikti su sutartu laipsniškuoju modeliu, nes *Helaba* iš pradžių nepadalyto specialiojo turto nenaudojo. Rinkoje jokiam investuotojui nebūtų pavykę gauti ne tik atlygio už visą sumą, bet ir papildomai dar maržos.

(112) Aiškinimas, kad įstatinio kapitalo investicijose balso teisės atsisakymas turi būti kompensuojamas papildomu atlygiu, neskelbiamajai bendrovei netinka. Neskelbiamasis bendrovės narys jau pagal įstatymą neturi balso teisės, o rinka neatlygina neskelbiamajam bendrovės nariui už jo „atsisakymą“ turėti galimybę daryti įtaką.

(113) Iš esmės kaip tik ir yra teisinga, kad rinkoje investuotojas už savo įsipareigojimą nekeisti sąlygų prašytų didesnės kapitalo grąžos. Taip pat jau iš anksto apgalvojant aplinkybes iki sandorio sudarymo, buvo atsižvelgta ir į Žemės neskelbiamojo indėlio sąlygų keitimo galimybes, palyginti su kapitalu, kurį investavus įgyjamos teisės gauti dalį pelno nebūnant akcininku (*Genussrechte*). Šalys taip pat atsižvelgė ir į indėlio ilgalaikiškumą, taikydamos 0,20 % metinę atlygio maržą. Tačiau privatus investuotojas būtų atsižvelgęs į tai, kad šiuo atveju buvo ieškoma ne grynųjų pinigų investicijos, bet didelio, nedalomo specialiojo tikslinio turto, kuris galėjo būti investuotas tik kaip materialusis indėlis. Kai *BdB* pareiškia, kad tokio pobūdžio investicijoms beveik visai nebuvo rinkos, tai šitai yra taikoma ne tik pakartotinei investicijai (galimybei pakeisti), bet jau ir pirminei investicijai. Nesuprantama, kad privatus investuotojas, atsižvelgdamas į tai, reikalautų arba būtų gavęs dar didesnę maržą negu už ilgalaikiškumą sutartas 0,20 % metinis atlygis. *BdB* to išsamiau nepaaiškina ir nepagrindžia.

(114) Priešingai negu mano *BdB* atliekant rinkos palyginimą, pagaliau reikėtų atsižvelgti į verslo mokesčio poveikį. Neskelbiamuosius indėlius į kredito įstaigas paprastai įnešdavo instituciniai investuotojai, kurie verslo mokestį už paimtą atlygį atskaičiavę turėtų pervesti patys. Tačiau Žemė nuo verslo mokesčio yra atleista ir todėl turėtų pasitenkinti atitinkamai mažesniu atlygiu. Kita vertus, kad minėtas mokestis būtų kompensuotas, Žemės atleidimas

nuo jo lėmė, jog verslo mokestį sumokėti buvo įpareigotas bankas. Ar jis pervedamas Žemei ar bendruomenei, visiškai nesvarbu, lygiai taip pat kaip ir tas faktas, kad verslo mokestis apskaičiuojamas pagal apmokestinamas – paprastai pagal atlygio gavėjo, tačiau šiuo atveju pagal banko – pajamas tol, kol bankas apskritai gauna pajamų. Jeigu bankas patirtų nuostolių, atkristų ne tik verslo mokesčio mokėjimas, bet ir atlygio už indėlį mokėjimas.

(115) Priešingai negu aiškina *BdB*, *Helaba* atlygį moka ne pats sau. Heseno žemės sprendimu iš specialiojo turto investicijos gautos pajamos, likusios atskaičius mokesčius, turi būti pervedamos ne į bendrą biudžetą, bet pagal privalomą tikslinę paskirtį panaudojamos rėmimo veiklai stiprinti. Tai yra *Helaba* banko Žemei mokamų lėšų panaudojimo klausimas.

VI. PRIEMONĖS ĮVERTINIMAS

1. *VALSTYBĖS PAGALBA EUROPOS BENDRIJOS STEIGIMO SUTARTIES 87 STRAIPSNIO 1 DALIES TEISINIU POŽIŪRIU*

(116) Pagal Europos bendrijos steigimo sutarties 87 straipsnio 1 dalį, jeigu Europos bendrijos steigimo sutartyje nėra kitaip numatyta, valstybės narės arba iš jos valstybinių išteklių bet kokia forma suteikta pagalba, kuri, palaikydama tam tikras įmones arba tam tikrų prekių gamybą, iškraipo konkurenciją arba gali ją iškraipyti, yra nesuderinama su bendrąja rinka, kai ji daro poveikį valstybių narių tarpusavio prekybai.

1.1. VALSTYBINIAI IŠTEKLIAI

(117) Perkeldama neskelbiamąjį indėlį, Heseno žemė pasirinko tokį lėšų investavimo metodą, kurio pagrindinė koncepcija buvo perkelti į *Helaba* banką viešąjį rėmimo turtą ir taip sustiprinti jo nuosavo kapitalo bazę, o Heseno žemei gauti papildomų pajamų. Nepaisant to, kad gaunamos pagal šiuos skolinius reikalavimus pajamos vėl atiteko rėmimo turtui ir taip tarnavo visuomenei naudingiems tikslams, turtas buvo pripažintas bankų priežiūros teisiniu požiūriu ir galėjo būti panaudotas su kitomis kredito įstaigomis konkuruojančio Helaba banko garantiniams tikslams. Vadinasi, į *Helaba* banką buvo perkelti valstybiniai ištekliai.

1.2. TAM TIKROS ĮMONĖS PALAIKYMAS

(118) Tikrindama, ar valstybės lėšų perkėlimas į viešosios teisės įstaigą negalėtų būti šios įmonės palaikymas ir kartu valstybės pagalba Europos bendrijos steigimo sutarties 87 straipsnio 1 dalies teisiniu požiūriu, Komisija taiko „rinkos ekonomikos sąlygomis veikiančio finansuotojo“ principą. Šį principą Teisingumo Teismas ir Pirmosios instancijos teismas yra priėmę ir toliau išplėtoję daugybėje sprendimų, o ypač svarbioje sąsajoje šiuo atveju su nutartimi dėl *WestLB* ([16]).

a) *Rinkos ekonomikos sąlygomis veikiančio finansuotojo principas*

(119) Pagal šį principą negalima laikyti įmonės palaikymu, jei kapitalo lėšos buvo pateiktos tokiomis sąlygomis, „kuriomis privatus finansuotojas, kuris dirba rinkos ekonomikos sąlygomis, būtų pasirengęs perleisti jas privačiai įmonei“ ([17]). Palaikymas Europos bendrijos steigimo sutarties 87 straipsnio 1 dalies teisiniu požiūriu prieštarauja tam, kai numatytas atlygio sureguliavimas ir (arba) finansinė įmonės padėtis yra tokio lygio, jog įprastos kapitalo grąžos tikėtis per tinkamą terminą neįmanoma.

(120) Rinkos ekonomikos sąlygomis veikiančio finansuotojo principas vienodai taikomas visoms viešosioms įmonėms, nepriklausomai nuo to, ar jos dirba pelningai, ar nuostolingai. Šią Komisijos poziciją patvirtino Pirmosios instancijos teismas savo nutartyje dėl WestLB ([18]).

(121) Todėl esminis būsimojo patikrinimo klausimas yra, ar rinkos ekonomikos sąlygomis veikiantis investuotojas kapitalą, kuriam būdingi tokie patys kaip Heseno žemės rėmimo turto požymiai, esant tokioms pačioms sąlygoms, suteiktų Helaba bankui, ypač atsižvelgdamas į tikėtiną kapitalo grąžą iš investicijos.

b) *Teisinė ir ekonominė perkelto kapitalo klasifikacija*

(122) 1998 m. gruodžio 31 d. Heseno žemė perkėlė į *Helaba* banką rėmimo turtą su nominaliu paskolų portfeliu, kuriame Žemės dalis sudaro 6,026 mlrd. Vokietijos markių (3,081 mlrd. eurų), ir su ekspertų nustatyta 2,473 mlrd. Vokietijos markių (1,264 mlrd. eurų) grynųjų pinigų suma kaip neskelbiamąjį indėlį. Vokietijos kreditų priežiūros valdyba (*BAKred*) visą jo apimtį, kaip jau buvo aprašyta, bankų priežiūros teisiniu požiūriu pripažino pagrindinėmis nuosavomis lėšomis. Tik nedidelė šio indėlio dalis, t. y. kasmet besikeičianti tos dalies suma, buvo reikalinga jo plėtrai remti. Ši balanse parodyta neskelbiamojo indėlio dalis *Helaba* bankui atliko tik garantinę funkciją. Dominuojančiu likučiu Helaba bankas disponavo savo komercinei veiklai remti arba plėsti.

(123) Lygiai taip pat, kaip ir *WestLB* atveju, Komisija apskaičiuoja tinkamą atlygį už perkeltą rėmimo turtą, vadovaudamasi jo komercine nauda *Helaba* bankui. Kaip jau buvo paaiškinta,

([16]) Nutartis teisinėse bylose T-228/99 ir T-233/99.

([17]) Komisijos komunikatas valstybėms narėms: Europos bendrijos steigimo sutarties 92 ir 93 straipsnių ir Komisijos direktyvos 80/723/EEB 5 straipsnio taikymas gamybinio sektoriaus viešosioms įmonėms, OL C 307, 1993 11 13, p. 3, žr. 11 punktą. Būtent šiame Komunikate yra aiškiai kalbama apie gamybinį sektorių, tačiau principas, be abejo, lygiai taip pat galioja ir visoms kitoms ūkio šakoms. Kalbant apie finansų paslaugas, tai šitai yra įtvirtinta daugelyje Komisijos sprendimų, pvz., Crédit Lyonnais (OL L 221, 1998 8 8, p. 28) ir GAN (OL L 78, 1998 3 16, p. 1) atvejais.

([18]) Nutartis dėl *WestLB*, punktas 206 ir toliau.

atramos taškas rinkoje įprastiniam atlygiui šiuo atveju yra tas atlygis, kurio reikalautų rinkos ekonomikos sąlygomis veikiantis finansuotojas, pateikęs bankui tokios formos nuosavą kapitalą.

(124) Skundo pateikėjas pareiškia, kad *Helaba* bankui pateiktas kapitalas yra įstatiniam kapitalui tolygi investicija, kaip ir perkeliant *Wfa* įstaigos turtą į *WestLB*. Vokietija, priešingai, užginčija šį panašumą į įstatinį kapitalą. Kapitalas veikiau yra neskelbiamasis indėlis, o tai turi poveikį atlygio dydžiui.

(125) Vokietijos, Helaba banko ir skundo pateikėjo nuomonės sutampa, kad Heseno žemės neskelbiamajame indėlyje sujungtas rėmimo turtas atitinka pagrindinį kapitalą. *BAKred* pripažino tikslinius rezervus pagrindiniu kapitalu („1 klasės kapitalu“), todėl juos galima būtų lyginti tik su tokiomis nuosavo kapitalo priemonėmis, kurios Vokietijoje buvo pripažintos pagrindiniu kapitalu perkėlimo metais ir kuriomis *Helaba* disponavo kaip tokio dydžio investicija, kuri sudarė aiškiai daugiau negu 15 % nuo pagrindinio kapitalo.

(126) Komisija kai kuriais klausimais laikosi procedūros dalyvių nuomonės. Jau savo Sprendime dėl *WestLB* atvejo 1999 m. ji išaiškino, kad ir pagrindiniu kapitalu pripažinto *Wfa* turto palyginimas su kapitalo priemonėmis, kurios gali būti naudojamos tik kaip papildomas kapitalas, pavyzdžiui, teisės gauti dalį pelno sertifikatai ir privilegijuotosios akcijos be balso teisės, negali būti pagrindas tinkamam atlygiui už perkeltą turtą nustatyti (Sprendimas 2000/392/EB, 199 punktas). Pagrindinis kapitalas įmonei yra naudingesnis, nes jo dėka gali būti įgyjamos papildomos nuosavos lėšos (pvz., teisės gauti dalį pelno sertifikatai) iki tokios pačios apimties kaip pagrindinis kapitalas, ir taip padidinama nuosavų lėšų bazė. Pagrindas bazinėms nuosavoms lėšoms pripažinti yra padidėjusi perduoto kapitalo rizika, kuri iš esmės yra įvertinama didesniu šių priemonių atlygiu, negu įprastu rinkoje. Todėl nuo pat pradžių negalima bazinių (pagrindinių) lėšų palyginti su vadinamosiomis papildomomis lėšomis, kurių tik tam tikrą dalį galima naudoti veiklai plėtoti.

(127) Tačiau *BdB* nuomone, *Helaba* konkrečiai investicijai turėjo tik vieną tinkamą, būtent pagrindinio arba įstatinio kapitalo teisinę formą. Vokietijos nuomone, bankas dar turėjo neskelbiamojo indėlio su neterminuota trukme (*perpetual*) galimybę, kas atitiktų Kredito įstatymo (*KWG*) 10 straipsnio 4 dalies reikalavimus ir kartu Tarptautinių atsiskaitymų banko Bazelyje Bankų priežiūros komiteto vadinamojo „Sidnėjaus pareiškimo“ kriterijus, kurie savo ruožtu lėmė Vokietijos bankų priežiūros institucijos *BAKred* sprendimų praktiką. Todėl Heseno žemės ir *Helaba* susitarimo objektas buvo neribotos trukmės neskelbiamųjų indėlių teisinė forma, ir tai pripažino tiek atsakingoji bankų priežiūros institucija *BAKred*, tiek atsakinga mokesčių institucija.

(128) Komisijos nuomone, Vokietija įtikinamai įrodė, kad *BdB* aiškinimas nėra pakankamai pagrįstas. *BdB* argumentuoja, kad Heseno žemės neskelbiamasis indėlis yra „normalaus“ indėlio formos iškraipymas. Ekonominiu požiūriu neskelbiamasis indėlis turi daug bendrų bruožų su įstatiniu kapitalu, ir investuotojas už tokio įstatinio kapitalo atlygį būtų reikalavęs ir tam tikrų palūkanų.

(129) Komisija pirmiausia atkreipia dėmesį į tai, kad Heseno žemė ir *Helaba* dėl neskelbiamojo indėlio buvo aiškiai susitarę, o, be to, šį indėlį pripažino atsakingos Vokietijos institucijos. Kad būtų galima daryti prielaidą, jog yra piktnaudžiaujama indėlio forma, reikėtų tiksliai nustatyti, kad atsakingos Vokietijos institucijos patį Heseno žemės neskelbiamąjį indėlį yra pripažinusios neteisėtai. Tačiau tokiai nuostatai nėra jokio pagrindo. Todėl Komisija sutinka su Vokietijos nuomone tuo požiūriu, kad neskelbiamojo indėlio terminuota trukmė arba galimybė nutraukti jo sutartį nei bendrovės, nei bankų priežiūros teisiniu požiūriu nėra būtinas esminis požymis pripažinti neskelbiamąjį indėlį pagrindiniu kapitalu pagal Kreditų įstatymo (*KWG*) 10 straipsnio 4 dalį. Be to, Komisija toliau interpretuoja 1998 m. spalį paskelbtą Bazelio Bankų priežiūros komiteto „Sidnėjaus pareiškimą“ ir aiškina, kad pagal jį pripažinimui pagrindiniu kapitalu yra reikalaujama tam tikrų, ypač laiko atžvilgiu apribotų inovacinių kapitalo priemonių 15 % riba. Vadinasi, iš to galima daryti priešingą išvadą, kad ilgalaikės inovacinės kapitalo priemonės apskritai negalėtų būti pripažįstamos pagrindiniu kapitalu arba būti mažesnės už šią nustatytą ribą. Kaip išsamiai įrodė Vokietija, apie ilgalaikių inovacinių kapitalo priemonių, viršijančių 15 % ribą, kaip pagrindinio kapitalo naudingumą liudija ir privačių bankų praktinė paskutiniųjų metų patirtis.

(130) Komisija nelaiko pakankamai pagrįstais taip pat ir *BdB* pasitelktus atrankinius kriterijus. Rizikos analizės požiūriu Heseno žemės neskelbiamąjį indėlį tipologiškai reikėtų veikiau palyginti su „normaliu“ neskelbiamuoju indėliu, o ne su įstatiniu kapitalu. Komisija palaiko šiuos Vokietijos samprotavimus.

(131) Komisijai šiame kontekste esminis dalykas yra tas, kad tiek Heseno žemės neskelbiamasis indėlis, tiek ir kiti kapitalo rinkoje priimti „normalūs“, t. y. terminuoti neskelbiamieji indėliai nemokumo procedūros atveju turėtų būti grąžinami pirmiau už įstatinį kapitalą, vadinasi, investuotojas šiuo atveju įgyja bankroto masės kvotą, tuo tarpu įstatinio kapitalo investicijos atveju jis negautų nieko. Vokietija, pateikdama teisinės ekspertizės aktą, pareiškė, kad pagal sutarties nuostatas Heseno žemės neskelbiamasis indėlis per visą jo trukmę banko nemokumo ar likvidavimo procedūros atveju, jeigu jis nesumažėtų ar nebūtų sunaudotas dėl nuostolių, nepriklausomai nuo to, kiek jo yra likę, turėtų būti grąžinamas pirmiau už įstatinį kapitalą.

(132) Be to, kol įmonė dirba nenuostolingai, tiek Heseno žemė, tiek ir terminuoto neskelbiamojo indėlio investuotojas

gauna visą sutartą atlygį, o įstatinio kapitalo investuotojas turi tik teisę gauti priklausomą nuo pelno dividendą. Vadinasi, šiuo aspektu Heseno žemės neskelbiamasis indėlis yra tipiškas neskelbiamasis indėlis Kreditų įstatymo (*KWG*) 10 straipsnio 4 dalies teisiniu požiūriu.

(133) Be to, neįtikina ir *BdB* priekaištas, kad neskelbiamasis indėlis turėtų būti prilyginamas įstatiniam kapitalui, jau vien dėl to, jog jis ilgam laikui padidino *Helaba* banko pagrindinį kapitalą beveik 50 %. Šiuo atveju pirmiausia reikėtų atkreipti dėmesį į laipsniškumo (pakopų) nuostatas, dėl kurių yra susitarusi Heseno žemė ir *Helaba* ir pagal kurias *Helaba* 1999–2002 metais – atitinkamai pagal faktinį kapitalo poreikį – pagrindinei veiklai iš tikrųjų galėjo panaudoti tik kasmet didėjančią pagrindinio kapitalo dalinę sumą. Be to, Komisija šiame kontekste pabrėžtinai atkreipia dėmesį į tai, kad ir *WestLB* atveju didelė kapitalo investicijos apimtis yra svarbus, bet ne vienintelis lemiamas kriterijus, pagal kurį reikėtų sieti indėlio panašumą su įstatiniu kapitalu. Komisija savo Sprendime 2000/392/EB dėl *WestLB* taip pat ir savo naujajame 2004 m. spalio 20 d. Sprendime, remdamasi bendrais samprotavimais, padarė išvadą, kad vis dėlto vyrauja nagrinėjamo sandorio panašumas su įstatinio kapitalo investicija. Esminė aplinkybė šiam vertinimui buvo ta, kad *Wfa* turtas, kaip įstatinis kapitalas, nemokumo arba likvidavimo procedūros atveju buvo pasmerktas visiškai praradimo rizikai. Be minėtų dalykų, Komisija *WestLB* atveju taip pat atsižvelgė į tai, kad *Wfa* turto perkėlimo metu 1991 m. – kitaip negu Heseno žemės neskelbiamojo indėlio perkėlimo metu 1998 m. – hibridinių pagrindinio kapitalo priemonių rinka Vokietijoje nebuvo dar išsivysčiusi, ir todėl tokia kredito įstaiga kaip *WestLB* panašią pagrindinio kapitalo apimtį rinkoje būtų galėjęs priimti tik įstatinio kapitalo forma. Aptariamuoju atveju *Helaba* būtų galėjęs be jokių sunkumų savo pačių vertinamą kapitalo poreikį 1998–2002 metais padengti taip pat ir priimdamas pakopomis nustatytu laiku didesnį mažesnės apimties neskelbiamųjų indėlių skaičių iš įvairių institucinių investuotojų rinkoje.

(134) Toliau *BdB* atkreipia dėmesį į tai, kad su Heseno žemės neskelbiamuoju atlygiu *Helaba* banko įstatinio kapitalo „buferinės“ atsargos sudarė apie 50 %, tuo tarpu privačiose kredito įstaigose hibridinių priemonių dalis pagrindiniame kapitale buvo mažesnė negu 20 %. Vadinasi, įstatinio kapitalo „buferinės“ atsargos sudarė daugiau kaip 80 %. Pasak *BdB*, institucinis investuotojas dėl didelės *Helaba* banko dalies (pajaus) bendrame pagrindiniame kapitale nebūtų pasirengęs investuoti panašaus indėlio. Vokietija patvirtino, kad neskelbiamųjų indėlių dalis pagrindiniame kapitale 2003 metais (tai reiškia, jog pasiekus paskutiniąją įmoką pagal laipsnišką modelį) sudarė [...] %, o visų neskelbiamųjų indėlių dalis (t.y. ne tik Heseno žemės neskelbiamasis indėlis) 2003 metais pasiekė [...] %. Nepaisant to, Komisijos nuomone, nebūtina daryti išvados, kad institucinis investuotojas dėl didelės dalies (pajaus) bendrame nuosavame kapitale nebūtų investavęs panašaus neskelbiamojo indėlio. Vokietija galėjo paaiškinti, kad Žemės bankai apskritai didesniu mastu naudoja neskelbiamuosius indėlius, peržengiančius 15 % ribą, kaip priemonę apsirūpinti pagrindiniu kapitalu, daugiausia iš garantų aplinkos, bet ir iš trečiųjų investuotojų. Vokietijos duomenimis, neskelbiamųjų indėlių dalis [...] ([i]) 2003 m. sudarė 72 %, [...] ([ii]) i – 39 %, [...] ([iii]) ii – 33 %, [...] ([iv]) v – 39 %, o [...] ([v]) – 42 % ([19]). Tokio aktyvaus hibridinių priemonių dalyvavimo priežastys yra tos, kad Žemės bankams dėl jų viešosios teisinės struktūros draudžiama priimti kapitalą akcijų rinkose. Atrodo, kad investuotojai labiau pasirengę susitaikyti su mažesnėmis įstatinio kapitalo atsargomis žemių bankuose, kurių veiklos kryptis yra kitokia, o kartu ir mažesnė su ta veikla susijusių įstaigų rizikos struktūra, todėl jų kapitalas patiria mažesnę riziką. Bent jau *Helaba* bankui, kuris pats minėtų žemių bankų grupėje priklauso prie palyginti mažos rizikos kredito įstaigų, Komisija negali paneigti galimybės, kad, nepaisant (tik) apie 50 % jo įstatinio kapitalo „buferinių“ atsargų, institucinis investuotojas vis tiktai būtų daręs panašią investiciją neskelbiamojo indėlio forma į *Helaba* banką.

(135) Komisija nuodugniai patikrino, kokio masto poveikį atliekamai rizikos analizei daro indėlio ilgalaikiškumas, t. y. ta aplinkybė, kad jis yra neterminuotas ir Heseno žemės negali nutraukti indėlio sutarties.

(136) Be to, *BdB* pareiškė, kad kapitalo rinkoje neegzistuoja jokių neterminuotų hibridinių priemonių. Instituciniai investuotojai iš esmės yra pasirengę įsigyti tik tvirtai nustatytos trukmės hibridinio nuosavo kapitalo arba tokias priemones, kurios remiasi kapitalo grąža, nes didėja išmokų norma (vad. *Step-up*) arba tam tikru momentu priemonė pakeičiama kita indėlio forma. *Step-up* išlygos būtų stiprus ekonominis postūmis skolininkui (emitentui) sumokėti už neskelbiamąjį dalyvavimą kapitale (neskelbiamąsias akcijas). Iš tikrųjų *Step-up* išlyga paverčia *perpetual* priemone su tvirtai nustatytu baigties terminu. Beje, labai būdinga yra tai, kad inovacines pagrindinio kapitalo priemones naudoja tik privatūs investuotojai.

(137) Vokietija ir *Helaba* prieštarauja tam, kad investuotojai, taip pat ir *perpetuals* atveju su išmokų norma *Step-up*, užuot palaukę, turėtų tikėtis, jog *Step-up* išlygos galiojimo momentu jiems nebus laiku sumokėta ir dėl to atsiras

([i]) Slapta informacija, čia įvardyta kaip bankas I
([ii]) Slapta informacija, čia įvardyta kaip bankas II
([iii]) Slapta informacija, čia įvardyta kaip bankas III
([iv]) Slapta informacija, čia įvardyta kaip bankas IV
([v]) Slapta informacija, čia įvardyta kaip bankas V
([19]) 2004 m. spalio 1 d. Vokietijos Federalinės Vyriausybės pranešimas, p. 16.

ilgalaikiškumo rizika. Taip yra visų pirma dėl to, kad teisę nutraukti sutartį turi tik skolininkas (emitentas), antra, atsiskaitymą laiku lemia ekonominė emitento situacija *Step-up* išlygos galiojimo momentu ir, trečia, priežiūros institucijos turi duoti sutikimą nutraukti sutartį; tačiau jos duoda sutikimą tik tuo atveju, jeigu sutarties nutraukimo momentu skolininkas disponuoja komfortabiliu, pagal bankų priežiūros teisę nuosavu kapitalu arba vykdo pakaitinę transakciją (*Ersatztransaktion*) rinkoje. Kiti pavyzdžiai parodė, kad taip pat ir instituciniai investuotojai naudojo neribotos trukmės hibridines priemones ir be išmokų normos *Step-up*. Vokietija taip pat pateikė pavyzdį antraeilės ir neterminuotos 1987 metų *Air Canada* paskolos, kuri, kaip tuo įsitikino Komisija, iš tikrųjų neparemta *Step-up* nuostata. Be to, Vokietija paaiškino, kad į teisių nutraukti sutartį egzistavimą nustatant kainas yra atsižvelgiama, tačiau atlygio sektorius labai nepaplatėja.

(138) Komisijai šiuo spręstinu atveju lemiamą reikšmę visų pirma turi tai, kad indėlio ilgalaikiškumas susijęs pirmiausia su investuotojo rizika – investuotojas negali pasinaudoti rinkoje augančiomis palūkanomis, kadangi jis, viena vertus, neturi galimybės nutraukti sutartį, kita vertus, negali pasikliauti išmokos normos „*Step-up*“ išlyga. Ilgalaikiškumas nedaro įtakos nuostolių rizikai ir nemokumo ar likvidavimo atveju. Susiedama aptariamus dalykus bei atsižvelgdama į Vokietijos padarytą rinkos aprašą, Komisija padarė išvadą, kad indėlio ilgalaikiškumas šiuo atveju nepateisina rekomenduojamo produkto „neskelbiamojo indėlio“ pakeitimo „įstatiniu kapitalu“. Tiesa, Komisija vėliau ištirs nuodugniau, ar dėl ilgalaikiškumo reikėtų nustatyti rinkoje įprastiniam atlygiui už neskelbiamuosius indėlius maržą.

(139) Darant išvadą reikėtų pažymėti, kad *Helaba* banko atveju perkėlimas, be jokios abejonės, buvo atliktas neskelbiamojo indėlio teisine forma ir jis turi daug daugiau bendrumo su kitais neskelbiamaisiais indėliais negu su įstatiniu kapitalu. Komisijos nuomone, nėra pakankamo pagrindo manyti, kad, investuojant kapitalą, kuris ekonominiu požiūriu iš tikrųjų yra įstatinis kapitalas, buvo piktnaudžiauta neskelbiamojo indėlio teisine forma. Todėl atspirties taškas, nustatant atlygį už aptariamąją kapitalo priemonę, yra „normalūs“, t.y. tipiškos rinkoje apimties terminuoti neskelbiamieji indėliai, kurių atlygiams, reikalui esant, reikėtų nustatyti priemoką. Todėl *BdB* nuomonė apie tinkamą atlygį už įstatinį kapitalą neturi jokios įtakos.

c) ***Atlygiui reikšmingo kapitalo bazės nustatymas***

Kapitalo bazės svarba

(140) Komisija, norėdama nustatyti atlyginti kapitalo bazę, visų pirma atskiria kredito įstaigos komercinei veiklai suteikto rėmimo turto, kuris buvo suteiktas kaip nuosavas kapitalas, vadinamąją veiklos išplėtimo funkciją nuo (grynos) vadinamosios garantinės funkcijos.

(141) Vadinamąją kapitalo veiklos išplėtimo funkciją reikėtų suprasti kaip komercinės veiklos potencialo plėtrą, naudojant tam rizikingus aktyvus, pripažinus pagal bankų priežiūros teisę banko papildomą nuosavą kapitalą. Rinkoje įprasto atlygio pagrindas tokiu atveju yra atlygis, kurio konkrečioje situacijoje reikalautų privatus finansuotojas, suteikęs bankui teisę naudotis jo nuosavu kapitalu. Jeigu suteiktas kapitalas balanse parodomas kaip nuosavas kapitalas, bet nėra tokiu pripažintas pagal bankų priežiūros teisę, arba jis yra skirtas rėmimo veiklai plėtoti, arba dėl kitų priežasčių nėra naudojamas konkurencinei veiklai remti, tada jis negali būti naudojamas veiklai plėsti.. Tačiau kapitalas nėra reikšmingas vien tik pagal bankų priežiūros teisę. Kadangi kredito įstaigos kreditoriams jis yra skirtas bent jau garantiniais tikslais (vadinamoji garantinė funkcija), tai jo ekonominė funkcija vis dar gali būti lyginama su laidavimo arba garantijos funkcija. Juk balanse rodomo nuosavo kapitalo dydis banko finansuotojams paaiškina apie jo mokumą, o tai gali daryti poveikį sąlygoms, kuriomis bankas gali priimti skolintą kapitalą. Rinkoje įprastas atlygis už vadinamąją garantinę kapitalo funkciją nustatomas pagal atlygį, kokio konkrečioje situacijoje pareikalautų privatus garantijos teikėjas iš kredito įstaigos, kurią pagal dydį ir rizikos kryptį galima būtų palyginti su Helaba banku.

(142) Norint konkrečiai apskaičiuoti atlygį už neskelbiamąjį indėlį, kurio visa suma pripažinta pagrindiniu kapitalu, reikia indėlį suskirstyti į dvi skirtingas kapitalo bazes. Atlygis už kapitalo bazę, kuria *Helaba* disponavo konkurencinei veiklai remti, turi būti toks, kokio konkrečioje situacijoje protingai būtų pareikalavęs rinkos ekonomikos sąlygomis veikiantis finansuotojas už neskelbiamąjį indėlį su tomis pačiomis savybėmis. Atlygis už kapitalo bazę, kuri *Helaba* bankui buvo suteikta ne konkurencinei veiklai, turi būti toks, kokio konkrečioje situacijoje protingai būtų pareikalavęs rinkos ekonomikos sąlygomis veikiantis finansuotojas.

Kapitalo bazė, kuri buvo suteikta Helaba bankui jo konkurencinei veiklai remti

(143) Komisija iš esmės yra tos nuomonės, kad, apskaičiuojant tinkamą atlygį, nėra svarbu, kokio dydžio suteiktas kapitalas iš tikrųjų buvo naudojamas. Didelę reikšmę turi jau vien tik *galimybė* naudoti kapitalą savo veiklai plėsti. Privatus finansuotojas taip pat nebūtų patenkintas atlygiu, kuris priklausytų nuo kapitalo panaudojimo. Komisija šiuo požiūriu iš esmės vadovaujasi nuomone, kurią pareiškė *BdB*, nurodydama, kad rinkos ekonomikos sąlygomis veikiančiam finansuotojui, rizikuojančiam savo indėlio nuostoliu, nėra svarbu, ar kredito įstaiga investuotą kapitalą iš tikrųjų naudoja savo veiklai plėsti. *BdB* iš esmės pagrįstai atkreipia dėmesį į tai, jog rinkos ekonomikos sąlygomis veikiančiam finansuotojui didelę reikšmę turi jau vien tai, kad jis nebegali daugiau pats valdyti investuotos sumos ir gauti už ją atitinkamą grąžą. Kad būtų aiškiau, galima

pateikti buto nuomos pavyzdį: buto šeimininkas reikalaus mokesčio už butą net ir tada, jei nuomininkas, nesvarbu dėl kokių priežasčių, bute negyventų, nes, išnuomojęs butą, jis prarastų galimybę išnuomoti jį kitam, o konkrečios nuomininko buvimo vietos jis nekontroliuoja. Taigi nuomos sutarties objektas yra buto naudingumas.

(144) Komisija pirmiausia įsidėmi tai, kad pagal susitarimą atlygintina kapitalo bazė, suteikta *Helaba* bankui jo konkurencinei veiklai remti, nepriklauso nuo jos faktinio panaudojimo, bet yra nukreipta vien tik į naudingumo efektyvumą konkurencinei veiklai remti. Šiuo požiūriu nuostata kaip tik ir atitinka Komisijos išdėstytus kriterijus.

(145) Vis dėlto Heseno žemė ir *Helaba* susitarė dėl pirmiau aprašyto vadinamojo laipsniškojo modelio. Pagal jį viso rėmimo turto grynoji vertė jau iki 1998 m. gruodžio 31 d. buvo įtraukta į balansą, kad nereikėtų rėmimo turto dalyti. Todėl jis savo didžiąja dalimi, t.y. išskyrus vystymo veiklai remti reikalingą dalį, nuo pat pradžių buvo naudingas konkurencinei veiklai *de facto* remti. Vis dėlto nuo pat pradžių *Helaba* paaiškino Žemei, kad pagal savo verslo planą savo konkurencinei veiklai remti jam reikalingas tik laipsniškas to turto panaudojimas, t.y. dalimis pagal sutartą pakopinį planą. Kai kuriose pakopose buvo orientuojamasi tik į kapitalo naudingumą, t.y. atlygis nepriklausė nuo faktinio panaudojimo. Remiantis šiuo vienareikšmišku panaudojimo planu, atlygintina kapitalo bazė Heseno žemei nuo pat pradžių buvo aiškiai numatyta. Kaip tik todėl Heseno žemė nepaliko turto panaudojimo klausimo vien banko nuožiūrai, bet, remdamasi *Helaba* pageidavimu, sutiko su tokios pobūdžio reguliavimu.

(146) Komisija mano, kad toks veikimo būdas yra suderinamas su rinkos ekonomikos sąlygomis veikiančio finansuotojo požiūriu, nes šis Heseno žemės situacijoje taip pat nebūtų galėjęs realiai tikėtis greitesnio atlygintinos kapitalo bazės augimo, o *Helaba*, atsižvelgdamas į savo verslo planą, kitaip veikti nebūtų galėjęs. Komisijos nuomone, 1999–2002 m. laikotarpį reikia atlyginti tik už numatytas laipsniškai išmokamas dalis, ir tik nuo 2003 metų – už konkurencinei veiklai remti visiškai naudojamą neskelbiamojo indėlio sumą taip, kaip to būtų reikalavęs rinkos ekonomikos sąlygomis veikiantis finansuotojas už neskelbiamąjį indėlį su tomis pačiomis savybėmis konkrečioje situacijoje.

Kapitalo bazė, kuri buvo įtraukta į balansą, bet nebuvo skirta Helaba banko konkurencinei veiklai

(147) Kaip jau pirmiau išdėstyta, į *Helaba* banko balansą iki 1998 m. gruodžio 31 d. buvo įtraukta ir ta neskelbiamojo indėlio suma, kuri negalėjo būti naudojama jo konkurencinei veiklai remti. Visa savo apimtimi ši suma buvo atsakingojo nuosavo kapitalo sudedamoji dalis ir nuo pat pradžių banko kreditoriams buvo suteikta kaip garantija. Tai yra naudinga bankui mažų mažiausiai potencialo požiūriu, nes balanse parodyto nuosavo kapitalo dydis banko finansuotojams parodo jo mokumą, todėl gali daryti poveikį sąlygoms, kuriomis bankas gali priimti skolintą kapitalą.

(148) Vokietija nesutinka, kad tas faktas, jog *Helaba* įtraukė į savo balansą iškart visą 1 264,4 mln. eurų dydžio neskelbiamąjį turto indėlį, kai tik jį priėmė, liudija apie poveikį mokumo pagerinimui. *Helaba* nuo 1980 m. vidurio pagal banko kreditoriams reikšmingo ilgalaikio mokumo reitingą buvo priskirtas prie aukščiausios kategorijos AAA/Aaa, be to, pirmiausia buvo orientuotas į tokias garantijų formas kaip atsakomybė už įstaigos funkcionavimą („įstaigos našta“ – vok. *Anstaltslast*) ir garanto civilinė atsakomybė už visas prievoles („garanto civilinė atsakomybė“ – vok. *Gewährträgerhaftung*), o kartu ir į garanto mokumą. Neskelbiamojo indėlio rodymas balanse nebūtų galėjęs dar labiau pagerinti šio puikaus aukščiausio laipsnio mokumo ([20]).

(149) Atsakydama į kitus Komisijos pateiktus paklausimus, Vokietija pareiškia, kad, netgi stebint *Helaba* bankui tarptautinėje reitingų agentūroje „Moody's Investors' Service“ nustatytus vadinamuosius finansinio pajėgumo reitingus ir tarptautinės reitingų agentūros „Fitch“ vadinamuosius individualius reitingus svarbiu jam laikotarpiu, nebuvo pastebėta jokios neskelbiamojo indėlio įtakos Helaba banko finansinio pajėgumo kategorijai. Abu minėtieji reitingai, nepaisant turimų valstybės garantijų formų – atsakomybės už įstaigos funkcionavimą („įstaigos našta“ – vok. *Anstaltslast*) ir garanto civilinės atsakomybės už visas prievoles („garanto civilinė atsakomybė“ – vok. *Gewährträgerhaftung*), orientavosi išskirtinai ir tiesiogiai į aktualios įstaigos pajamingumą, jos valdymo kokybę, padėtį rinkoje ir į apsirūpinimą nuosavu kapitalu ([21]). Abu minėtieji reitingai liko nepakitę visą 1997– 2000 m. laikotarpį, nepaisant 1998 m. pabaigoje perkelto neskelbiamojo indėlio (Moody's finansinio pajėgumo reitingas C+ ir Fitch individualus reitingas B/C), o nuo 2001 m. (Moody's finansinio pajėgumo reitingas C+ (minus) arba C(minus.) ir Fitch individualus reitingas C) pablogėjo. Vokietijos nuomone, tai įrodo, kad neskelbiamasis indėlis neturėjo jokios įtakos *Helaba* banko mokumui, nepaisant esamų valstybės garantijų ([22]).

([20]) 2004 m. birželio 23 d. Vokietijos atsakymas, p. 12.

([21]) Vokietijos 2004 m. birželio 23 d. atsakymas, psl. 12, priedas 29/2004, *Fitch Ratings*: „Bank Rating Methodology“: 2004 m. gegužė, psl. 12: *„Principal considerations are profitability, balance sheet integrity (including capitalisation), franchise, management, operating environment, consistency, as well as size (in terms of a bank's equity capital)“*.

([22]) Kaip jau buvo išdėstyta, priežastis yra aiškiai viršytose pagal bankų priežiūros teisę minimaliose normose kapitalo kvotoms (4,0 % dydžio pagrindinio kapitalo kvota, bendrasis rodiklis arba 8,0 % dydžio nuosavų lėšų kvota) svarbiuoju laikotarpiu, kas ryškiai skiriasi nuo *WestLB* situacijos. Taip 1997 m., t.y. iki turto perkėlimo, pagal Kreditų įstatymo (*Kreditwesengesetz – KWG*) 10a straipsnio I principą pagrindinio kapitalo rodiklis *Helaba* koncernui buvo 4,8 %, o *Helaba* atskirai įstaigai – 5,0 %. Remiantis „Bankų tarptautinio atsiskaitymo reguliavimo pagrindais“ (*Grundsätze der Bank für Internationalen Zahlungsausgleich*), pagrindinio kapitalo kvota (Tier I) 1997 m. buvo 5,4 %, bendrasis rodiklis arba nuosavų lėšų kvota 1997 m. buvo 8,9 % arba 9,6 % *Helaba* koncernui ir 9,2 % atskirai *Helaba* įstaigai Be to, turint galvoje ateinantiems ūkiniams metams numatytą *Helaba* banko veiklos augimą, nebuvo jokios tiesioginės būtinybės priimti 1 264,4 mln. eurų dydžio pagrindinį kapitalą.

(150) Tačiau Komisija negali pritarti Vokietijos nuomonei. Vokietijos nuomonė apie finansinį pajėgumą arba individualių reitingų tvirtumą (Individual Strength-Rating), priešingai, rodo, kad finansų įstaigos aprūpinimas nuosavu kapitalu kaip tik yra esminis požiūris į reitingo kokybę, o kartu ir į mokumą. Numatydamos *ex-ante* perspektyvą, t. y. per derybas tarp Heseno žemės ir *Helaba* banko dėl neskelbiamojo indėlio, abi sutarties šalys turėjo vadovautis tuo, kad maždaug 1,2 mlrd. eurų dydžio pagrindinis kapitalas, įrašytas į balansą, buvo tinkamas toliau gerinti banko mokumą. Vokietijos nurodyti tarptautinių reitingo agentūrų „Moody's“ ir „Fitcho“ finansinio pajėgumo reitingai kaip tik parodo, kad buvo įmanoma dar labiau jį pagerinti, nes aukščiausiosios kategorijos toli gražu nebuvo pasiekta. Tas faktas, kad *ex-post* nebuvo pastebėtas joks finansinio pajėgumo reitingų pasikeitimas, visiškai nereiškia, jog nebuvo jokio teigiamo poveikio finansinio pajėgumo reitingui. Kadangi teigiamas žymaus pagrindinio kapitalo bazės padidėjimo poveikis kaip tik galėjo užkirsti kelią tam, kad finansinio pajėgumo reitingas nekristų dėl kitų priežasčių, esant tam tikroms aplinkybėms, arba nekristų greičiau, nei tai iš tikrųjų būna, t.y. tik nuo 2001 metų.

(151) Įvertindama potencialią, *ex-ante* vertintiną priemonės įtaką banko mokumui ir (arba) būsimoms jo finansavimo sąlygoms pagal Žemės banko finansinio pajėgumo reitingą, Komisija teikia nepriklausomą reikšmę ilgalaikiam reitingui, kuris remiasi turimomis valstybės garantijomis – atsakomybe už įstaigos funkcionavimą ir garanto civiline atsakomybe už visas prievoles.

(152) Kalbant apie būsimą skolinto kapitalo priėmimą iš 1998 m. perspektyvos, tai būtent 1998 m. ir vėlesniais metais *Helaba* galėjo džiaugtis aukščiausia galimų reitingų kategorija AAA/Aaa dėl turimų valstybės garantijų – atsakomybės už įstaigos funkcionavimą ir garanto civilinės atsakomybės už visas prievoles. Komisijos žiniomis ir pagal pačios Vokietijos pranešimus, įvairuoja ir kinta tiek vieno banko konkrečios refinansavimo išlaidos, tiek ir bankų, kurie užima gana vienodą padėtį rinkos sektoriuje ir turi tam tikrą reitingo kategoriją. Kitaip tariant, remiantis tam tikru ilgalaikiu reitingu – šiuo atveju AAA/Aaa – negalima nustatyti tam tikrų refinansavimo išlaidų tiksliai papunkčiui ir ilgą laiką nesikeičiančių visiems panašioje situacijoje esantiems bankams. Remiantis empiriniais stebėjimais, galima daryti išvadą, kad tam tikrą vaidmenį vaidina taip pat ir kiti poveikį darantys veiksniai, pavyzdžiui, *Helaba* finansinis pajėgumas palyginti su kitais Žemės bankais, turinčiais vienodą ilgalaikį reitingą dėl turimų valstybės garantijų – atsakomybės už įstaigos funkcionavimą („įstaigos našta“ – vok. *Anstaltslast*) ir garanto civilinės atsakomybės už visas prievoles („garanto civilinė atsakomybė“ – vok. *Gewährträgerhaftung*). Kuo didesnis *Helaba* finansinis pajėgumas, tuo geresnės yra jo perspektyvos, turint reitingo kategoriją AAA/Aaa ir konkrečiai derantis dėl refinansavimo sąlygų, siekiant gauti jam palankią rinkos su AAA/Aaa kategorija stebimų refinansavimo sąlygų sektoriaus nišą. Be to, sumažėja jo priklausomybė nuo garanto reitingo, t.y. esant galimam *ex-ante* jų reitingo pablogėjimui, *Helaba* savo individualų finansinį pajėgumą galėtų naudoti kaip argumentą, gindamas sau palankias refinansavimo sąlygas.

(153) Kalbant apie būsimą kitų nuosavų lėšų priėmimą iš 1998 m. perspektyvos, o tai iš tikrųjų ir įvyko 2001 m. kitų neskelbiamųjų indėlių forma, tai didelės, į balansą įrašytos kapitalo atsargos sumažina šio naujo kapitalo nuostolių tikimybę bankroto atveju su ta sąlyga, kad senasis ir naujasis kapitalai garantuoja *pari passu*. Vokietija paaiškino, kad tokia *pari passu* garantija neskelbiamųjų indėlių atveju yra įprasta. Vertinant iš 1998 m. perspektyvos, nebuvo įmanoma atmesti galimybės, jog nauji finansuotojai tam tikromis aplinkybėmis to reikalautų.

(154) Atsakydama į Komisijos paklausimą, Vokietija toliau aiškino, kad pagal Kreditų įstatymo (*KWG*) 10 straipsnio 4 dalį neskelbiamieji indėliai nepatenka į garantinių formų – atsakomybės už įstaigos funkcionavimą ir garanto civilinės atsakomybės už visas prievoles – apsaugos sferą. Tai yra tiesioginė pasekmė dėl sutartyje numatyto dalyvavimo nuostoliuose, kaip sąlygos už pripažinimą garantinėmis nuosavomis lėšomis. Vadinasi, investuotojas nelaikomas banko kreditoriumi ir jis nėra apsaugomas garantine forma – garanto civiline atsakomybe už visas prievoles (*Gewährträgerhaftung*). Lygiai taip pat jis nieko nelaimi iš garantinės formos – atsakomybės už įstaigos funkcionavimą (*Anstaltslast*), kadangi tuo jis yra tik įpareigojamas užtikrinti įstaigos ekonominę bazę ir suteikti reikalingus indėlius normaliai banko veiklai palaikyti. Tai jokiu būdu nepanaikina galimybės tretiesiems asmenims dalyvauti nuostoliuose. Iš principo nuostoliai galimi iki tol, kol bus sunaudotos atsakingosios nuosavos lėšos. Todėl garanto parama kaip tik ir neapsaugo neskelbiamojo indėlininko turtinių interesų dėl garantinės formos – atsakomybės už įstaigos funkcionavimą (*Anstaltslast*). Atsižvelgiant į tą faktą, kad nuosavų lėšų finansuotojai nepatenka į garantinių formų – atsakomybės už įstaigos funkcionavimą („įstaigos našta“ – vok. *Anstaltslast*) ir garanto civilinės atsakomybės už visas prievoles („garanto civilinė atsakomybė“ – vok. *Gewährträgerhaftung*) – apsaugos sferą, sustiprintas ir išlaikytas pastovus *Helaba* banko individualus finansinis pajėgumas, vertinant iš 1998 m. perspektyvos, Komisijos nuomone, turėjo teigiamos įtakos būsimoms sąlygoms, kuriomis *Helaba* bankas galėjo priimti kitas nuosavas lėšas kaip neskelbiamąjį indėlį..

(155) Komisija daro išvadą, kad ryškus pagrindinio kapitalo kvotos bankų priežiūros teisiniu požiūriu pagerėjimas, realizuotas 1998 m. iškart įtraukus į balansą neskelbiamąjį indėlį, vertinant iš *ex-ante* perspektyvos bent potencialo požiūriu buvo lemiamas veiksnys, įvertinant individualų finansinį pajėgumą ir būsimas finansavimo sąlygas, ir tuo pačiu metu suteikė *Helaba* bankui pranašumą, nepriklausomai nuo to, ar ši suma buvo panaudota konkurencinei veiklai remti. Įtraukus į balansą iškart visą įneštino kapitalo sumą, rinkos ekonomikos sąlygomis veikiantis finansuotojas, kuriam tektų nuostolių rizika bankroto atveju, būtų pareikalavęs tinkamo atlygio, atitinkančio šią nuostolių riziką. Kita vertus, *Helaba* bankas dėl jau bent potencialo požiūriu turimo pranašumo, kurio realus įgyvendinimas priklausė nuo 1998 m. dar ne iki galo numatytos būsimos plėtros, būtų sutikęs su atlygiu. Taigi Komisija šiuo požiūriu iš esmės palaiko skundo pateikėjos *BdB* nuomonę.

d) ***Tinkamas atlygis už perkeltą kapitalą ir jo palyginimas su faktiškai sumokėtu atlygiu***

(1) *Įvertinimas, ar sutartas atlygis atitinka rinkoje įprastą atlygį už konkurencinei veiklai remti panaudotiną kapitalą*

(aa) Įžanginė pastaba

(156) Kaip jau buvo paaiškinta, tarp Heseno žemės ir *Helaba* banko sutartą kapitalo priemonę Komisija laiko neskelbiamuoju indėliu. Todėl tikrinant konkretaus sutarto atlygio tinkamumą rinkoje, yra svarbu, ar jis gali būti traktuojamas kaip panašus atlygis į sutartus atlygius rinkos sektoriuje už neskelbiamuosius indėlius ekonomiškai ir teisiškai panašiuose sandoriuose.

(157) Vokietijos duomenimis, lyginant Heseno žemės neskelbiamųjų indėlių rinką, vis dėlto reikia atsižvelgti į Helaba banko neskelbiamajam indėliui taikomo 0,26 % metinio verslo mokesčio poveikį. Nuo 1,4 % atlygio *Helaba* turi mokėti papildomą verslo mokestį, kuriuo Heseno žemė nėra apmokestinama, todėl jam tenka papildoma finansinė 1,66 % našta (iki mokesčių atskaitymo). Vokietijoje veikiantys verslo investuotojai moka verslo mokestį už pelną, gaunamą iš neskelbiamųjų indėlių. Tačiau Heseno žemė nėra apmokestinama verslo mokesčiu. Vietoj to *Helaba* bankui tenka mokėti verslo mokestį, tenkantį už neskelbiamojo indėlio atlygį. Todėl rinkos ekonomikos sąlygomis veikiantis institucinis investuotojas būtų pareikalavęs didesnio atlygio negu Žemė, kad galėtų kompensuoti jam tenkančią verslo mokesčio naštą. *Helaba*, priešingai, būtų pasirengęs iškart sumokėti atlygio maržą tokiam investuotojui, nes jam nėra skirtumo, ar mokėti maržą kaip atlygį investuotojui, ar mokėti ją kaip verslo mokestį mokesčių inspekcijai.

(158) Kai *BdB* teigia, kad verslo mokestis, kurio didesniąją dalį reikia mokėti ne Žemei, o bendruomenei, negali būti laikomas sudedamąja atlygio dalimi, bet yra įstatymo uždėta našta, kuri susijusi su mokesčiu nepriklausomai nuo šalių siekių, tai pats fakto traktavimas, Komisijos nuomone, būtų teisingas. Tačiau *BdB* nepaiso tos aplinkybės, kad lyginant rinką galiausiai kalbama ne apie tai, ar verslo mokestis yra atlygio sudedamoji dalis, ar ne. Lyginant rinką, reikėtų kur kas labiau atsižvelgti į išskirtinę *Helaba* situaciją, priimant Heseno žemės neskelbiamąjį indėlį, ir ypač į čia nurodytą ypatingą naštą, kurios būtų išvengta, jei neskelbiamasis indėlis būtų priimtas iš verslo investuotojų..

(159) Todėl galiausiai Komisija pritaria Vokietijos nuomonei, kad, palyginant rinką, *Helaba* banko mokėtiną 0,26 % metinį verslo mokestį reikėtų priskaičiuoti prie 1,40 % metinio atlygio, tada bendras mokesčių naštos dydis siektų 1,66 % per metus. Vokietijos duomenimis, verslo mokestį tuomet galima būtų paskirstyti proporcingai abiem atlygio komponentams: 0,23 % per metus – sutartam 1,2 % metiniam pradiniam atlygiui ir 0,03 % – sutartai 0,2 % priemokai už ilgalaikiškumą. Todėl rinkos palyginimo tikslams reikėtų pasitelkti 1,43 % dydžio metinę normą pradiniam atlygiui ir 0,23 % dydžio metinę normą ilgalaikiškumo priedui.

(bb) Sutartas 1,2 % metinis pradinis atlygis yra įprastas rinkoje (rinkos palyginimui pasitelkta 1,43 % svarbi metinė norma, atsižvelgiant į verslo mokestį)

(160) Pradinį atlygį už nagrinėjamą neskelbiamąjį indėlį reikia nustatyti pagal Heseno žemės ir *Helaba* banko taikytą metodiką terminuotų, bet panašių neskelbiamųjų indėlių pagrindu. Klausimą dėl tinkamo atlygio už Heseno žemės neskelbiamojo indėlio neterminuotą pobūdį reikia patikrinti atskirai pagal punktą bb), atsižvelgiant į pradinio atlygio maržą.

(161) Vokietija pateikė išsamius duomenis apie terminuotų neskelbiamųjų indėlių atlygius per 1998 metus ir vėliau.

(162) Vokietijos duomenimis, lyginant neskelbiamųjų indėlių maržas, reikėtų jas diferencijuoti pagal rekomenduojamų palūkanų normą. Jeigu kintamo bendrojo atlygio marža remiasi (kintamomis) pinigų rinkos palūkanomis tarpbankinėje rinkoje (*Libor* arba *Euribor*), t.y. refinansavimo norma, skirta aukščiausios klasės bankams, tuomet ji atitinka neskelbiamojo indėlio garantinio atlygio maržą, todėl nėra būtinybės jų lyginti toliau. Priešingai, jeigu tvirtai nustatyto bendrojo atlygio marža remiasi (tvirtai) nustatytomis pensijų rinkos palūkanomis (paprastai viešųjų paskolų grąža yra 10 metų trukmės), tada atlygio marža susideda iš banko (bendrosios) refinansavimo maržos valstybei už likvidumo parūpinimą ir iš specifinio garantinio atlygio už neskelbiamąjį indėlį. Norint palyginti garantinį atlygį su pinigų rinkoje esančiais garantiniais atlygiais, šiuo atveju iš atlygio maržos reikia atimti refinansavimo maržą. Materialiųjų indėlių atvejais, kaip Heseno žemės neskelbiamasis indėlis, atlygio marža, priešingai nei įprasta, yra identiška garantiniam atlygiui, kaip ir kintamai duodančių palūkanas priemonių, esančių pinigų rinkoje, atveju.

(163) Tai rodo, kad atlygis už Heseno žemės neskelbiamąjį indėlį, kaip materialųjį indėlį, gali būti tiesiogiai lyginamas su

pinigų rinkoje esančiomis atlygio maržomis (t.y. su visais kintamais bendraisiais atlygiais), nes pastarosios atitinka garantinius atlygius. Lyginant pensijų rinkoje esančius bendruosius atlygius, priešingai, iš jų reikia atimti refinansavimo maržą (iš esmės maždaug nuo 20 iki 40 bazinių punktų, priklausomai nuo trumpalaikių svyravimų žemyn arba aukštyn tam tikru svarbiu laikotarpiu, kaip nurodo Vokietija ([23]), kad būtų galima apskaičiuoti specifinį garantinį atlygį už neskelbiamąjį indėlį.

(164) Komisija lygina rinką atsižvelgdama į Vokietijos perduotą informaciją ir remdamasi lentelėje pateiktais palyginamaisiais sandoriais, kurie Heseno žemei ir *Helaba* bankui buvo žinomi arba sandorio vykdymo momentu 1998 m. pabaigoje, arba, jei jie įvyko keletu mėnesių vėliau, leidžia daryti išvadą apie sandorių vykdymo metu 1998 m. pabaigoje rinkoje vyravusias sąlygas dėl tiesioginės sąsajos laiko erdvėje:

Reikšmingi palyginamieji sandoriai ([24])						
Sandorio aprašas	Apimtis	Truk-mė	Mokumo/produkto reitingai	Metinė atlygio marža (baziniais punktais – bp)	Rekomenduojama palūkanų norma ir reikalui esant atlygio maržos korektūra ([25]), atimant refinansavimo maržą	Palygini-mui svarbus garantinis atlygis
Heseno ir Tiuringijos taupomų- jų kasų neskelbiamieji indėliai į *Helaba* banką 1997m. gruodį	300 mln. Vokietijos markių	10 metų	MR: Aaa/AAA (plg. valstybės garantija) PR: ?	1,2 %	10 metų trukmės federalinės paskolos (taisyta atimant 20–40 bp)	80-100 bp
Tvirtai apmokestintos neskelbiamojo indėlio dalinės sumos JAV doleriais į banką „Deutsche Bank“ 1998 m. sausį	1-oji dalis 700 mln. JAV dol.	10 metų	MR: AAA/Aa1 PR: AA-	80 bp	12 mėnesių Libor (netaisyta)	80 bp
Kintamai apmokestintos neskelbiamojo indėlio dalinės sumos JAV doleriais į banką „Deutsche Bank“ 1998 m. sausį	2-oji dalis 700 mln. JAV dol.	10 metų	MR: AAA/Aa1 PR: AA-	140 bp	10 metų trukmės JAV dalinės sumos (taisyta atimant 65 bp ([26])	75 bp
Kintamai apmokestintas neskelbiamasis indėlis į SGZ banką 1998 m. spalį	50 mln. Vokietijos markių	10 metų	MR: A1/A+ PR: ?	120 bp	12 mėnesių Libor (netaisyta)	120 bp

([23]) Žr. 2003 m. balandžio 9 d. Vokietijos nuomonės 15–16 priedus. Duomenys remiasi Europos bankų refinansavimo marža federalinėms paskoloms, taip pat bankų įsiskolinimų (10 metų trukmės įkeitimo lakštai) refinansavimo marža federalinėms paskoloms. Trūkstant duomenų apie atitinkamas refinansavimo maržas JAV dalinėms sumoms *US-Treasuries* ir dėl esminio ekonominio palyginamumo, Komisija taiko minėtą refinansavimo maržų sektorių taip pat ir JAV dalinėms sumoms *US-Treasuries*, nes tai priklauso ne nuo tikslių skaičių, bet nuo dydžių tvarkos svarbaus garantinio atlygio sektoriui apskaičiuoti.

Reikšmingi palyginamieji sandoriai ([24])

Sandorio aprašas	Apimtis	Truk-mė	Mokumo/produkto reitingai	Metinė atlygio marža (baziniais punktais – bp)	Rekomenduojama palūkanų norma ir reikalui esant atlygio maržos korektūra ([25]), atimant refinansavimo maržą	Palygini-mui svarbus garantinis atlygis
Neskelbiamasis indėlis į banką „HypoVereinsbank“ 1998 m. gruodį	1-oji dalis 1,2 mlrd. Vokietijos markių ([27])	10 metų	MR: Aa2, Aa3/AA- PR: A2	160 bp	Libor Vokietijos markėmis (netaisyta)	160 bp
Neskelbiamojo indėlio dalinės sumos eurais į banką „Dresdner Bank“ 1999 m. gegužę	500 mln. eurų	12 metų	MR: Aa1/AA PR: Aa2; A+	165 bp	10 metų trukmės Vokietijos Federacijos paskola (taisyta atimant 20–40 bp)	125-145 bp
Neskelbiamojo indėlio dalinės sumos JAV doleriais į banką „Dresdner Bank“ 1999 m. gegužę	1 mlrd. JAV dolerių	32 metai	MR: Aa1/AA PR: Aa2; A+	215 bp	30 metų trukmės JAV dalinės sumos (Treasuries) (taisyta atimant 65 bp ([28])	150 bp
Neskelbiamasis indėlis į banką „HypoVereinsbank“ 1999 m. gegužę	500 mln. eurų	12 metų	MR: Aa2, Aa3/AA- PR: ?	125 bp	12 mėnesių Euribor (netaisyta)	125 bp
Perpetuals dalinės sumos eurais į „Deutsche Bank“ banką 1999 m. liepą	500 mln. eurų	Neri-bota	MR: Aa3/AA PR: A1	Iš viso 6,6 % (atitinka 115 bp)	Atitinka 30 metų trukmės federalines paskolas (taisyta atimant 20–40 bp)	75-95 bp
Perpetuals dalinės sumos JAV doleriais į banką „Deutsche Bank“ 1999 m. liepą	200 mln. JAV dolerių	Neri-bota	MR: Aa3/AA PR: A1	Iš viso 7,75 % (atitinka 160 bp)	Atitinka 30 metų trukmės JAV dalines sumas (US-Treasuries) (taisyta atimant 65 bp)	95 bp

([24]) Žr. 2003 m. balandžio 9 d Vokietijos nuomonės 2–4, 8–12, 17–18 priedus.

([25]) Komisijos atliktas pataisymas, pritaikius nuolaidą, remiantis Vokietijos pateiktais duomenimis.

([26]) Refinansavimo marža vienodos trukmės JAV dalinėms sumoms (US-Treasuries), žr. 2003 m. balandžio 9 d Vokietijos nuomonę, p. 27.

([27]) 2-oji dalis tvirtai apmokestinta, bet sąlygos ekvivalentiškos.

([28]) Refinansavimo marža vienodos trukmės JAV dalinėms sumoms (US-Treasuries), žr. Vokietijos 2003 m. balandžio 9 d nuomonę., p. 27

(165) Iš lentelės apie reikšmingas palyginamuosius sandorius paaiškėja reikšmingų garantinių atlygių rinkos palyginimo sektorius nuo 0,75 % iki 1,6 % per metus. Savo nuomonei paremti Vokietija pateikė dar ir investicinių bankų [...] apžvalgą, kurioje atsispindi eurais kotiruotų, pagrindiniam ekonominiam kapitalui atstovaujančių hibridinių kapitalo priemonių atsakingųjų atlygių raida nuo 2001 m. gruodžio iki 2004 m. liepos mėn ([29]). Su visomis reitingo kategorijomis susijęs vidutinis garantinis atlygis (kaip didesnė už Libor marža) šiuo laikotarpiu svyruoja sektoriuje nuo 2,25 % per metus (2002 m. pab. – 2003 m. pr.) kaip viršutinės ribos dydžio maždaug iki 0,8 % per metus (2004 m.) kaip apatinės ribos dydžio. Be to, šio periodo vos 1,5 % dydžio normą galima laikyti aktualiu vidurkiu. Pagal šią apžvalgą A arba geresnėje kategorijoje esančių kredito įstaigų atitinkamas dydis yra maždaug 10–20 bazinių punktų žemesnis už vidutinį, o BAA kategoriją turinčių kredito įstaigų – maždaug nuo 10 bp ir per (trumpalaikį) pakilimą 2003 m. pavasarį maždaug iki 250 bazinių punktų didesnis už vidutinį.

(166) Komisija supranta, kad lentelėje esantys rinkos atlygiai metodiškai gali pateikti tik labai apytikrį atspirties tašką. Sandoriai skiriasi daugeliu atžvilgių, ypač atliekamų finansų įstaigų reitingų, apimčių ir rekomenduojamų palūkanų normų. Šie veiksniai daro svarbią įtaką kainodarai, ir ta įtaka kainodarai turėtų būti metodiškai tinkamai kvantifikuojama toliau tiriant rinką.

(167) Komisijos nuomone, turint tikslą įvertinti Heseno žemės neskelbiamojo indėlio poziciją rinkoje kaip teisinę pagalbą, visgi galima būtų atsisakyti nuo tokio tolesnio rinkos tyrimo. Pakaktų, kad Komisija, remdamasi kryptingais parodymais, užtikrintų, jog sutartas atlygis dar atitinka rinkos sektoriaus ribas.

(168) Galima manyti, kad nurodyti palyginamieji sandoriai pagal savo apimtį yra nuo 50 mln. Vokietijos markių (maždaug 25 mln. eurų) maždaug iki 1 mlrd. JAV dolerių (priklausomai nuo kurso maždaug 1 mlrd. eurų). Heseno žemės neskelbiamojo indėlio maždaug 1,2 mlrd. eurų apimtis šiek tiek peržengia šią ribą. Komisija vis dėlto palaiko Vokietijos nuomonę, kad Heseno žemės neskelbiamasis indėlis dėl anksčiau aprašyto laipsniškojo modelio gali būti lyginamas su vienu po kito einančiais keturiais mažesniais neskelbiamaisiais indėliais, kurių apimtis maždaug 150 mln. eurų ir 300 mln. eurų. *Helaba* bankui nebuvo pranešta apie nedelsiamą tokios didelės sumos investiciją, tačiau jis būtų turėjęs galimybę tokios apimties neskelbiamąjį indėlį pagal savo verslo planą priimti rinkoje laipsniškai. Komisija žino, jog visų pirma pati Vokietija buvo suinteresuota, kad nuo pat pradžių visą, nepadalytą neskelbiamąjį indėlį būtų buvę galima įdėti į *Helaba* banką, kad nereikėtų dalyti rėmimo turto.

(169) Kita vertus, Heseno žemės neskelbiamojo indėlio dėka, net jeigu jis suprantamas kaip keleto neskelbiamųjų indėlių grandinė, buvo padidinta neskelbiamųjų indėlių dalis *Helaba* banko pagrindiniame kapitale maždaug iki [...] %. Vokietijos duomenimis, tai yra aiškiai daugiau, negu paprastai stebint hibridines pagrindinio kapitalo priemones privačiuose bankuose ([30]). Komisija remiasi tuo, kad, kuo didesnė yra hibridinio pagrindinio kapitalo dalis, palyginti su įstatiniu kapitalu, tuo tendencingai aukštesnio atlygio būtų reikalavęs privatus finansuotojas, nes tuomet kyla ir neskelbiamųjų indėlių panaudojimo tikimybė, palyginti su įstatiniu kapitalu, ypač jeigu atitinkamam bankui tektų patirti kokių nors sunkumų. Vokietija tai paneigia ir aiškina, kad neskelbiamieji indėliai tarpusavyje paprastai atsako lygiomis dalimis ir vėliau priimtieji neskelbiamieji indėliai neturi prioriteto. Tačiau, nepriklausomai nuo neskelbiamųjų indėlių tarpusavio atsakomybės santykio, Komisija mato padidintą riziką ir dėl tos aplinkybės, kad, esant pagrindiniame kapitale didesnei neskelbiamųjų indėlių masei, pastarieji neišvengiamai sustiprina banko rizikingus aktyvus, todėl kartu sumažėja įstatinio kapitalo apsauginis poveikis taip, kad padidėja rizikingų aktyvų panaudojimo tikimybė nuostolių atveju arba sumažinamas jų papildymo greitis, kai pelningumas pagerėja. Be to, Vokietija teigia, kad rinkos duomenys nerodo, jog neskelbiamųjų indėlių investuotojai reikalautų iš įmonių su didesne neskelbiamųjų indėlių mase kartu ir aukštesnio atsakingojo atlygio. Komisija tai žino ir todėl yra tos nuomonės, kad norint priimti tokį sprendimą, neįmanoma parodyti metodiškai tinkamo tokios maržos kvantifikavimo. Tačiau Komisija vis dėlto tai vertina kaip atspirties tašką tam, kad rinkos ekonomikos sąlygomis veikiantis finansuotojas mažų mažiausiai nebūtų sutikęs su atlygiu, esančiu žemutiniame rinkos sektoriaus lygmenyje.

(170) Priešingai negu Vokietija, dėl esamų valstybės garantijų garantinių formų – atsakomybės už įstaigos funkcionavimą („įstaigos našta“ – vok. *Anstaltslast*) ir garanto civilinės atsakomybės už visas prievoles („garanto civilinė atsakomybė“ – vok. *Gewährträgerhaftung*) – Komisija nelaiko geriausio *Helaba* banko reitingo AAA/Aaa 1998 metų pabaigoje lemiamu veiksniu neskelbiamųjų indėlių atlygiui patikrinti. Kaip jau buvo pirmiau išsamiai paaiškinta, garanto pagalba remiantis garantine forma – atsakomybe už įstaigos funkcionavimą („įstaigos našta“ – vok. *Anstaltslast*) – kaip tik neapsaugo neskelbiamojo investuotojo turtinių interesų.

([29]) 2004 m. rugpjūčio 23 d Vokietijos atsakymo 6 priedas.

([30]) 2004 m. rugpjūčio 23 d Vokietijos atsakymas., p. 11–12. Čia nurodytuose [...] privačiuose Vokietijos bankuose [...], [...] ir [...] ši masė padidėjo maždaug nuo 5 % 1998 metais maždaug iki 20–30 % 2003 metais. Vokietijos duomenimis, Helaba banko dalis tarp kitų stebimų Žemės bankų sudaro nuo 33 iki 72 %.

(171) Komisija daro išvadą taip pat ir iš to, kad valstybės garantijų garantinėmis formomis – atsakomybe už įstaigos funkcionavimą („įstaigos našta“ – vok. *Anstaltslast*) ir garanto civiline atsakomybe už visas prievoles („garanto civilinė atsakomybė“ – vok. *Gewährträgerhaftung*) – besiremiantis reitingas negali būti rodiklis, pagal kurį būtų nustatoma investuotojo rizika. Komisijos nuomone, daug didesnę reikšmę tam turi ilgalaikis reitingas be valstybės garantijų. Ryšium su tuo Vokietija aiškina, kad 1998 m. pabaigoje tokio reitingo negalima buvo apskaičiuoti, nes konkreti reitingų metodika Žemės bankams apskritai buvo sukurta tik po susitarimų dėl valstybės garantijų panaikinimo, t. y. po 2001 ar 2002 metų. Todėl Komisija, siekdama sprendimo, remiasi tuo, kad rinkos ekonomikos sąlygomis veikiantis investuotojas *Helaba* banke būtų vadovavęsis maždaug panašia nuostolių rizika kaip ir investuodamas į rinkos palyginimui nurodytą privatų stambųjį banką, kurio reitingas visą laiką buvo A kategorijos lygmens, o ne mažesne rizika būtent dėl geriausio AAA reitingo. Todėl yra netikslinga mažinti tinkamą atlygio maržą, remiantis lyginamaisiais rinkos duomenimis; juk jais galima pasinaudoti tiesiogiai.

(172) Dėl pirmiau aprašytų priežasčių Heseno žemės neskelbiamojo indėlio atlygį žemutiniame rinkos sektoriaus lygmenyje Komisija vertintų kaip nebeatitinkantį rinkos. Atsižvelgiant į apskaičiuotą garantinio atlygio už neskelbiamąjį indėlį rinkos sektorių nuo 0,75 % iki 1,6 %, reikšmingas Heseno žemės neskelbiamojo indėlio lyginamasis dydis 1,43 % (atsižvelgiant į verslo mokesčio efektą) vis dėlto būtų tarp vidurinio ir viršutinio sektorių. Atsižvelgdama į tai, Komisija nemato jokių atspirties taškų *Helaba* banko pradinio atlygio lengvatoms, taip pat ir valstybės pagalbai.

(cc) Sutarta 0,2 % metinė ilgalaikiškumo priemoka yra įprastas rinkos dalykas (rinkos palyginimui svarbi 0,23 % metinė norma, atsižvelgiant į verslo mokestį)

(173) Heseno žemės neskelbiamasis indėlis yra neterminuotas ir tęstinis (*vert. pastaba: dažnai vartojamas anglų kalbos žodis perpetuals*). Tuo jis skiriasi nuo daugelio kitų Vokietijos nurodytų palyginimui jau 1990 m. atliekamų tipiškų sandorių, kurių įprastinė trukmė nuo 10 iki 12 metų.

(174) Kai indėlis yra neterminuotas, apskritai vertinant rinką, investuotojui didėja bankroto rizika ir palūkanų svyravimo rizika, kurią turėtų sumažinti priemoka. Tiesa, palūkanų svyravimo rizika, stokojant likvidumo, šiuo atveju nevaidina jokio vaidmens. Be to, Žemė apribojo disponavimo neskelbiamuoju indėliu galimybes labiau, nei tai būtų buvę terminuoto indėlio atveju ([31]). Kita vertus, neterminuotas neskelbiamasis indėlis lemia *Helaba* banko kylančią ekonominę vertę dėl to, kad jis, t.y. neskelbiamasis indėlis, peržengęs pirmiau minėtą 15 % ribą, gali būti pripažintas pagrindiniu kapitalu. Kaip tik taip minėtu konkrečiu atveju ir įvyko. Tai buvo nustatyta Bazelio bankų priežiūros komiteto 1998 m. spalį paskelbtu vadinamuoju „Sidnėjaus pareiškimu“.

(175) Dėl šių priežasčių Heseno žemė ir *Helaba* bankas susitarė dėl papildomos 0,2 % metinės maržos, vadinamosios ilgalaikiškumo priemokos, skirtos pradiniam atlygiui. Atsižvelgiant į pirmiau minėtą verslo mokesčio poveikį, rinkos palyginimui reikšminga norma padidėja iki 0,23 % per metus.

(176) Įvertindama, ar ši 0,23 % metinė norma suderinama su rinkos ekonomikos sąlygomis veikiančio finansuotojo principu, Komisija negali arba tik labai ribotai gali remtis rinkos duomenimis iš sandorių laikotarpio. Vokietijos duomenimis, įformindami sandorį, *Helaba* ir Heseno žemė tam tikru požiūriu veikė kaip rinkos pionieriai, kad, suderinę su atsakingomis bankų priežiūros ir finansinėmis institucijomis, galėtų gauti pagrindinio kapitalo pripažinimą su visa jo apimtimi, viršijančia 15 % ribą. Šis sandoris, pasak Vokietijos, akivaizdžiai buvo pirmasis tokios rūšies sandoris. Palyginamieji duomenys apie ilgalaikiškumo priemokos įprastumą rinkoje 1998 m. pabaigoje sutarties partneriams dar nebuvo pateikti, nes laikotarpiu tarp „Sidnėjaus pareiškimo“ 1998 m. spalio 28 d. ir 1998 m. gruodžio 1 d. dar nebuvo skaidrios rinkos tęstiniems ilgalaikiams neskelbiamiesiems indėliams.

(177) Komisija visų pirma pastebi, kad viešajam finansuotojui arba viešajam bankui negali būti leidžiama veikti kaip rinkos pionieriui. Kaip tik rinkos pionieriui ir yra suteikiama didesnė sprendimų laisvė, nustatant sąlygas, negu rinkoje jau įsitvirtinusiems orientyrams, kurie nustato lemiamą rinkos sektoriaus lygmenį ir kuriais remiamasi testuojant rinką. Todėl Komisija reikalui esant gali patikrinti, ar ilgalaikiškumo priemoka ekonominiu požiūriu buvo nustatyta visiškai neteisingai, tai yra rėmėsi klaidingais vertinimais.

(178) Norint tai patikrinti, reikia pasitelkti į pagalbą vėlesnio laikotarpio rinkos duomenis. Komisijos nuomone, nėra jokio pagrindo manyti, kad priedas už neskelbiamojo indėlio ilgaamžiškumą ilgainiui stipriai keičiasi. Tiesa,

([31]) Tai tiesiogiai nereiškia, kad Žemė „amžinai“ prisirišo prie *Helaba* banko arba kad niekada daugiau negali disponuoti į neskelbiamąjį indėlį sudėtomis lėšomis. Priešingai, Žemė gali perleisti savo teises į neskelbiamąjį indėlį – mažų mažiausiai su *Helaba* banko pritarimu – už tam tikrą atlygį tretiesiems asmenims. Neskelbiamojo indėlio nepakeičiamumas dėl to nebūtinai sumažėja iki nulio.

rinkoje negalima surasti jokių specialių duomenų apie ilgalaikiškumo priemokos dydį. Atvirkščiai, nuo „Sidnėjaus pareiškimo“ 1998 m. spalį, o ypač nuo 1999 m. rinkoje įsitvirtino „tęstinumo“ priemonė *perpetuals*, kuriai priskiriamas ir neterminuotas neskelbiamasis indėlis.

(179) Todėl rinkos (papildomam) palyginimui atlikti Vokietija nepateikė atskirų duomenų apie ilgalaikiškumo priemokos dydį, bet greičiau apie rinkoje stebimą *perpetuals* arba neterminuotų neskelbiamųjų indėlių bendrą įkainojimą nuo 1999 m. (neterminuotais rinkoje vadinami taip pat ir indėliai, kurių trukmė 30 metų ir daugiau). Šie duomenys apibendrinti toliau esančioje lentelėje, be to, dėl tikslumo dar kartą pateikti *perpetuals* iš pirmiau pateiktos 1999 m. duomenų lentelės:

Reikšmingi palyginamieji sandoriai ([32])						
Sandorio aprašymas	Apimtis	Trukmė	Mokumo/produkto reitingai	Metinė atlygio marža baziniais punktais (bp)	Rekomenduojama palūkanų norma ir reikalui esant atlygio maržos korektūra ([33]) atimant refinansavimo maržą	Palyginimui svarbus garantinis atlygis
Neskelbiamojo indėlio dalinės sumos, 1999 m. gegužę pervestos JAV doleriais į „Dresdner Bank“ banką	1 mlrd. JAV dolerių	32 metai	MR: Aa1/AA PR: Aa2; A+	215 bp	30 metų trukmės JAV dalinės sumos (US-Treasuries) (taisyta atimant 65 bp ([34])	150 bp
Perpetuals dalinės sumos, 1999 m. liepą pervestos eurais į „Deutsche Bank“ banką	500 mln. eurų	neribotai	MR: Aa3/AA PR: A1	Tvirtai nustat. 6,6 % (atitinka 115 bp)	Atitinka 30 metų trukmės federalines paskolas (taisyta atimant 20–40 bp)	75-95 bp
Perpetuals dalinės sumos, 1999 m. liepą pervestos JAV doleriais į „Deutsche Bank“ banką	200 mln. JAV dolerių	neribotai	MR: Aa3/AA PR: A1	Tvirtai nustat. 7,75 % (atitinka 160 bp)	Atitinka 30 metų trukmės JAV dalines sumas (US–Treasuries) (taisyta atimant 65 bp)	95 bp
Bankas „Deutsche Bank“ 2003 m. gruodį	300 mln. eurų	neribotai	PR: A2/A	Tvirtai nustat. 6,15 % (atitinka 99 bp aukščiau Mid-Swaps)	Atitinka Mid-Swaps (netaisyta)	99 bp

([32]) Žr. 2003 m. balandžio 9 d Vokietijos nuomonės 2–4, 8–12, 17–18 priedus.

([33]) Komisijos atliktas pataisymas, pritaikius nuolaidą, remiantis Vokietijos pateiktais duomenimis.

([34]) Refinansavimo marža palyginti su vienodos trukmės JAV dalinėmis sumomis (US-Treasuries); žr. 2003 m. balandžio 9 d Vokietijos nuomonę., p. 27.

(180) Vos keletas minėtų palyginamųjų duomenų apie *perpetuals* nedaro jokios įtakos rinkos lyginamojo sektoriaus pasikeitimui, palyginti su terminuotais neskelbiamaisiais indėliais. Pagal ekonomikos teoriją rinkos ekonomikos sąlygomis veikiantis finansuotojas, be abejo, reikalauja maržos už ilgalaikiškumą, palyginti su paprastu vienodu terminuotu neskelbiamuoju indėliu, norėdamas kompensuoti papildomą bankroto riziką dėl sustiprinto arba ilgesnio įsipareigojimo. Iš pateiktų duomenų bet kuriuo atveju aišku, kad rinkoje už *perpetuals* nebūtinai reikalaujama gerokai didesnio garantinio atlygio, negu už terminuotus neskelbiamuosius indėlius. Dėl nepakankamo palyginamųjų sandorių skaičiaus šių duomenų tikrai negalima pavadinti tvirtais, tačiau jie patvirtina Vokietijos argumentacijos pagrįstumą, kad ilgalaikiškumas nepaverčia neskelbiamojo indėlio kitos rūšies kapitalo priemone, kaip tai tvirtino *BdB*.

(181) Vokietija pateikė ilgalaikiškumo maržos apskaičiavimą, palyginantį banko „Deutsche Bank“ neterminuotą 1999 m. liepos mėn. atliktą sandorį (*perpetual*) su terminuotu banko „Dresdner Bank“ 1999 m. gegužės mėn. atliktu sandoriu ([35]). 1999 m. liepos mėnesio banko „Deutsche Bank“ *perpetual* turi 6,6 % dydžio metinį bendrąjį atlygį (žr. anksčiau pateiktą lentelę). 1999 m. liepos 1 d. apyvartos grąža už 10 metų trukmės federalinę paskolą sudarė 4,66 % per metus, taigi su grąža susijusi atlygio marža sudarė 1,94 % per metus ([36]). 1999 m. gegužės mėnesio banko „Dresdner Bank“ 12 metų trukmės neskelbiamojo indėlio dalinių sumų 1,65 atlygis, priešingai, yra didesnis už 10 metų trukmės federalinės paskolos atlygį. Iš to gaunamas skirtumas sudaro 0,29 % per metus. Jis yra tik nežymiai didesnis už sutartą 0,20 % metinę priemoką (0,23 % per metus su verslo mokesčio poveikiu). Skirtumas yra šiek tiek didesnis dar ir todėl, kad banko „Deutsche Bank“ *perpetuals* su Moody's ekspertų nustatyta A1 kategorija buvo blogesnė už banko „Dresdner Bank“ priimtojo neskelbiamojo indėlio Aa2 kategoriją, vadinasi, ir geriau atlyginama.

(182) Atsižvelgdama į tai, kad buvo pateikti riboti 1998–1999 m. laikotarpio duomenys, Komisija laiko šį lyginamąjį apskaičiavimą pagrįstu ir kuris gali būti laikomas kaip neprieštaraujantis Heseno žemei ir *Helaba* bankui. Lyginamajame apskaičiavime gautas 0,29 % dydis yra tik šiek tiek aukštesnis už tarp Heseno žemės ir *Helaba* banko sutartą ilgalaikiškumo priemoką su reikšminga 0,23 % norma. Be to, bent dalis padidintos diferencinės sumos aiškinama produkto reitingų skirtumais, kurie gali būti ir mažesni, alternatyviai nagrinėjant *Helaba* banko terminuotąjį indėlį, jį lyginant su neterminuotu neskelbiamuoju indėliu bei atsižvelgiant į emitento identiškumą.

(183) Dėl šių priežasčių Komisija neturi jokio pagrindo manyti, kad ilgalaikiškumo priemokai gana reikšminga 0,23 % metinė norma yra žemiau rinkos sektoriaus ribų ir dėl to būtų *Helaba* banko palaikymas, t.y. valstybės pagalba.

(dd) Tinkamas likvidumo išlaidų įvertinimas

(184) Galima vadovautis sutampančiais Vokietijos, *Helaba* banko ir *BdB* argumentais dėl likvidumo patiriamų trūkumų, kai „normali“ kapitalo injekcija į banką sukuria tiek likvidumą, tiek nuosavų lėšų bazę, kuri bankų priežiūros teisiniu požiūriu reikalinga jo komercinės veiklos plėtrai. Kad visa apimtimi panaudotų kapitalą, t.y. kad savo 100 % pagal riziką įvertintus aktyvus išplėstų faktoriumi 12,5 (t.y. 100 dalinamas iš 8 % mokumo koeficiento), bankas turi 11,5 kartų papildomai finansuoti finansų rinkose. Paprastai sakant, skirtumas iš 12,5 kartų gautų ir 11,5 kartų mokėtų palūkanų už šį kapitalą, atėmus kitas banko išlaidas (pvz., administravimo sąnaudas), duoda pelną už nuosavą kapitalą ([37]). Kadangi Heseno žemės neskelbiamasis indėlis iš pradžių nesukuria *Helaba* bankui jokio likvidumo, nes visos teisės į perkeltą turtą ir į visas pajamas iš rėmimo turto pagal įstatymą lieka būsto statybos rėmimo įstaigai, *Helaba* bankui tenka papildomos, kapitalo sumos dydžio išlaidos, jeigu jis priima reikiamas lėšas finansų rinkose, kad panaudotų visas savo veiklos galimybes, kurios atsiveria jam per papildomą nuosavą kapitalą, t.y. kad išplėstų pagal riziką įvertintą turtą 12,5 karto kapitalo sumos (arba kad išlaikytų egzistuojantį turtą tokio dydžio). ([38]) Dėl šių papildomų išlaidų, kurios nesusidaro investuojant kapitalą likvidžia forma, tinkamam atlygiui apskaičiuoti reikia taikyti atitinkama nuolaidą. Rinkos ekonomikos sąlygomis veikiantis finansuotojas negali tikėtis gauti tokio paties atlygio kaip už kapitalo injekciją grynaisiais pinigais.

(185) Tačiau Komisija, kitaip negu *BdB*, tačiau lygiai taip pat kaip Vokietija ir *Helaba*, yra tos nuomonės, kad bruto refinansavimo palūkanų norma turi būti atskaitoma. Refinansavimo išlaidos yra eksploatacinės sąnaudos ir sumažina apmokestinamas pajamas. Tas pats galioja ir

([35]) 2004 m. balandžio 9 d Vokietijos nuomonė., p. 28.

([36]) Banko „Deutsche Bank“ *perpetuals* atlygio marža (sutartas tvirtas atlygis 6,60 %) 1,94 % per metus susiejama su 10 metų trukmės federaline paskola, kad šią maržą galima būtų geriau palyginti su banko „Dresdner Bank“ 12 metų trukmės terminuoto neskelbiamojo indėlio marža (1,65 % yra daugiau kaip 10 metų trukmės federalinėms paskoloms) ir taip geriau suvokti ilgalaikiškumo priemokos dydį. Pirmiau pateiktoje lentelėje to paties *perpetuals* atlygio marža, priešingai, susiejama su 1,15 % metine marža 30 metų trukmės federalinei paskolai, nes ji atspindi aktualų nagrinėjamą laikotarpį (30 metų rinkoje vadinama beveik ilgu laikotarpiu „quasi-permanent“). Su 30 metų trukmės federaline paskola siejama atlygio marža yra žemesnė, kadangi esant normaliai palūkanų kreivei, taip kaip šiuo atveju – ilgesnės trukmės (30 metų) paskolos yra rentabilesnės už trumpalaikes (10 metų) ir turi didesnę nuolaidą nuo sutarto pastovaus 6,60 % metinio atlygio.

([37]) Tikrovėje situacija yra kur kas sudėtingesnė, pvz., dėl nebalansinių straipsnių, skirtingo aktyvų rizikos įvertinimo ir straipsnių su nuline rizika. Esminis svarstymų pagrindas tuo tarpu lieka nenagrinėtas.

([38]) Situacija lieka ta pati, jeigu atsižvelgiama į galimybę papildomas nuosavas lėšas pakelti iki bazinių nuosavų lėšų lygio (bazinėms nuosavoms lėšoms taikomas faktorius 25 vietoj 12,5).

atlygiui už nuo pat pradžių likvidžia forma perkeltą neskelbiamąjį indėlį. Palyginti su šiuo, kuris, kaip buvo teigiama pirmiau, tinka rinkai testuoti, mokesčių požiūriu neatsiranda jokios papildomos naudos. Banko neto rezultatas abiem atvejais sumažėja už likvidumą sumokėtų palūkanų suma. Vadinasi, bendros (visos) refinansavimo išlaidos turi būti atskaitomos.

(186) Šiomis aplinkybėmis *Helaba* iš esmės skiriasi nuo *WestLB* ir kitų žemių bankų, kurie taip pat buvo tikrinimo procedūros objektai, kadangi žemių bankuose rėmimo turtas balanse buvo nurodytas kaip rezervai, o į visą atlygį turėjo būti žiūrima kaip į pelno panaudojimą, ne kaip į eksploatacines sąnaudas, ir todėl jis turėjo būti išmokamas iš apmokestinamo pelno. Kiti turi naudą iš mokesčių, kai vienkartinės išlaidos didesniam likvidumui sukurti išbraukiamos iš mokesčių kaip eksploatacinės sąnaudos, tačiau to negalėtų būti grynųjų pinigų, tačiau kitais požiūriais identiškos investicijos, kuri yra svarbus palyginamasis kriterijus, atveju.

(187) Taigi, nesant (kitos) mokesčių naudos, *Helaba* turi sumokėti tik atlygį už riziką, kuri tenka Heseno žemei dėl jos rėmimo turto neskelbiamojo indėlio forma, t.y. baziniais punktais išreikštą garantinį atlygį virš reikšmingos rekomenduojamos palūkanų normos.

(2) *Minimalaus atlygio už rėmimo veiklai plėtoti reikalingą kapitalą ir už konkurencinei veiklai remti skirtą kapitalą, bet iš pradžių nepanaudotą dėl vadinamojo laipsniško modelio, apskaičiavimas*

(188) 1999 m. Sprendime dėl *WestLB* už balanse nurodytą sumą, kuri, beje, negalėjo būti panaudota konkurencinei veiklai remti, Komisija paskyrė 0,5–0,6 % dydžio laidavimo komisinius (*Avalprovision*) iki mokesčių atskaitymo arba 0,3 % po mokesčių atskaitymo. Šie laidavimo komisiniai orientuojasi į 0,3 % dydžio normą (iki mokesčių atskaitymo), kurią 1991 m. pabaigoje Vokietija pavadino tinkamais laidavimo komisiniais tokiam bankui kaip *WestLB*. Komisija padidino šią normą iki 0,5–0,6 % iki mokesčių atskaitymo (atitinka 0,3 % atskaičius mokesčius) dėl dviejų priežasčių. Visų pirma, *WestLB* bankui abejotina 3,4 mlrd. Vokietijos markių (1,74 mlrd. eurų) suma buvo didesnė už tą, kuri paprastai padengiama tokios rūšies banko laidavimais. Antra, bankų laidavimai paprastai būna susiję su tam tikromis transakcijomis ir yra terminuoti.

(189) Čia pateiktoje *Helaba* banko patikrinimo procedūroje Komisija paprašė Vokietijos taip pat paminėti laidavimo komisinius, kurie tokiam bankui kaip Helaba bankas galėtų būti laikomi rinkoje įprastiniais. Vokietija neįvykdė šio prašymo, tačiau pareiškė, kad laidavimai (*Avale*) visuomet išduodami tik už tam tikrus sandorius, todėl nėra tokios rinkos, pagal kurią būtų galima spręsti apie atlygį už tokios rūšies laidavimus. Jeigu Komisija, nepaisydama minėtų prieštaravimų, vis dėlto pareikalautų atlygio, tai šio atlygio dydį, Vokietijos nuomone, galima būtų nustatyti tik individualiai, atsižvelgiant į specifinę riziką, kurią, esant tokiam požiūriui, Žemė prisiėmė atsižvelgdama į diferencines sumas. Kadangi suplanuotas rizikingų aktyvų augimas vos tik su [...] mln. Vokietijos markių, palyginti su *WestLB* banku, pademonstruotų santūrią augimo politiką, tai labai maža kasmet dėl banko kreditorių mažėjančios diferencinės sumos panaudojimo galimybė bet kuriuo atveju lemtų labai mažą apskaičiuojamą garantinį atlygį. Be to, *Helaba* būtų padengęs tik dalį laipsniškai mokėtinų sumų ir, skirtingai nuo *WestLB*, aiškiai viršijęs bankų priežiūros teisės nustatytas minimalias pagrindinio kapitalo kvotas, todėl *Helaba* banko veiklos rizika vien dėl to būtų buvusi kompensuota daugiau negu pakankamai. Ši apsaugos marža neleidžia turto perkėlimui taikyti 0,3 % dydžio metinės pagrindinio atlygio normos (iki apmokestinimo), taip pat nuo 0,2 iki 0,3 % metinės maržos šiai normai (iki apmokestinimo), kaip tai buvo Sprendime dėl *WestLB* (ten iš viso 0,3 % per metus atskaičius mokesčius) *Helaba* banko atveju.

(190) Dėl šios priežasties Komisija mano esanti įpareigota nustatyti tokiam bankui kaip *Helaba* tinkamus laidavimo komisinius. Atsižvelgdama į esminius *WestLB* ir *Helaba* panašumus ir nerasdama kitų atspirties taškų, Komisija remiasi tuo, kad, kaip ir *WestLB* atveju, 0,3 % dydžio metinę bazinę normą (iki mokesčių atskaitymo) galima laikyti tinkama. Maržos šioms normoms, Komisijos nuomone, vis dėlto nėra nurodytos. Viena vertus, neskelbiamojo indėlio suma nuo 50 iki 100 mln. eurų, kuri ilgam laikotarpiui numatyta plėtrai remti, yra daug mažesnė negu atitinkama maždaug 1,7 mlrd. eurų suma *WestLB* atveju. Kita vertus, suma, kuri, remiantis laipsnišku modeliu, negalėjo būti naudojama konkurencinei veiklai remti, laiko atžvilgiu buvo ribota kaip laipsniško modelio pasekmė ir iki 2003 metų atitinkamai sumažėjo iki nulio. Ši aplinkybė aiškiai parodo, kad Heseno žemės rizika nebuvo didesnė negu rinkoje įprastinės garantijos atveju tokio banko kaip, pavyzdžiui, *Helaba* naudai, vadinasi, nepasiteisina 0,3 % bazinės normos (iki mokesčių atskaitymo) padidinimas. Kadangi atlygis už visą neskelbiamąjį indėlį išskaičiuojamas iš mokesčių kaip įmonės išlaidos ir pagal šį punktą taip pat skiriasi nuo atlygio mokestinio apdorojimo Sprendime dėl *WestLB*, Komisija šiame Sprendime nustato laidavimo komisinius, kaip normą (iki mokesčių atskaitymo), kurios visas dydis gali būti nurodytas kaip įmonės išlaidos.

e) ***Pagalbos elementas***

(191) Kaip jau paaiškinta pirmiau, Komisija laiko esant tinkamą 0,3 % dydžio metinį atlygį (iki mokesčių atskaitymo) už tą kapitalo dalį, kurios *Helaba* negalėjo panaudoti savo konkurencinei veiklai remti, bet kuri iki 1998 m. gruodžio 31 d. buvo parodyta *Helaba* banko balanse.

(192) *Helaba* moka 1,4 % metinį atlygį už tą sumą, kuri pagal vadinamąjį laipsnišką modelį yra naudojama rizikinguose aktyvuose, bet ne už balanse parodytą, tačiau konkurencinei veiklai remti nenaudojamą neskelbiamojo indėlio dalį.

(193) Todėl pagalbos elementas gali būti apskaičiuojamas kaip Komisijos rinkoje įprastiniais pripažintų 0,3 % metinių laidavimo komisinių (iki mokesčių atskaitymo) ir balanse parodytos, bet konkurencinei veiklai remti nenaudojamos neskelbiamojo indėlio dalies rezultatas pagal šią lentelę:

Dydžiai metų gale mln. eurų	1999	2000	2001	2002	2003
1) Nominali vertė balanse	1 264,4	1 264,4	1 264,4	1 264,4	1 264,4
2) Pagal vadinamąjį laipsnišką modelį konkurencinei veiklai faktiškai naudojamas pagrindinis kapitalas	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
3) Veiklos plėtrai naudojamas pagrindinis kapitalas.	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
4) Konkurencinei veiklai naudojamas, bet pagal vadinamąjį laipsnišką modelį susitarimo pagrindu nenaudotinas pagrindinis kapitalas	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
5) Skirtumas tarp 1) ir 2) atitinka 3) ir 4) sumą	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
6) Saugumo nuolaida, atsižvelgiant į nustatytus žemus laikinus dydžius balanse 1998-12-31 (*)	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
7) 0,3 %) metiniais laidavimo komisiniais (iki mokesčių atskaitymo) atlygintina kapitalo bazė	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
8) kaip įmonės veiklos sąnaudos atskaitomas išmokėjimui skirtas atlygis atitinka pagalbos elementą	1,92	1,95	1,34	0,73	0,15

(*) Apie 6) saugumo nuolaidą (*Sicherheitsabschlag*), atsižvelgiant į nustatytus žemus laikinus dydžius balanse 1998 m. gruodžio 31 d.: Vokietijos duomenimis ([39]), Bankų priežiūros komitetas iki 1998 12 31 dar nebuvo užbaigęs kapitalo pripažinimo procedūros, todėl iš pradžių į balansą buvo įrašyta 1 023 mln. eurų (2 000 mln. Vokietijos markių) suma. Per įvertinimą apskaičiuota 1 264 mln. eurų suma buvo įrašyta į balansą iškart po įvertinimo ir todėl įėjo į metinį 1999 metų balansą. Atsižvelgdama į šią procedūrą, Komisija mano esant tikslinga *Helaba* banko naudai taikyti saugumo nuolaidą atlygintinai 1999 metų kapitalo bazei. *Helaba* banko kreditoriai, apskaičiuodami 1999 m. mokumą, rėmėsi skaičiais iš metinio 1998 m. balanso su laikinai įtraukta mažesne 1 023 mln. eurų neskelbiamojo indėlio suma. Taigi 1999 metais reikia atlyginti 0,3 % dydžio metiniais laidavimo komisiniais (iki mokesčių atskaitymo), ir būtent [...] mln. eurų vien tik už skirtumą tarp šios sumos ir pagal laipsnišką modelį konkurencinei veiklai remti naudojamos pagrindinio kapitalo sumos. Ateinantiems metams praėjusiųjų metų balanso vertė atitinka metiniame balanse nurodytą neskelbiamojo indėlio vertę.

([39]) Žr. 2004 m. rugpjūčio 23 d Vokietijos atsakymą, p. 6–7.

f) ***Tarpinis rezultatas***

(194) Komisija daro išvadą, kad *Helaba* palaikomas tik tuo požiūriu, jeigu jis nesumoka tinkamo garantinio atlygio už tą kapitalo dalį, kurią Heseno žemė suteikė neskelbiamojo indėlio forma ir kuri buvo reikalinga veiklos plėtrai remti, ir taip pat už tą dalį, kuri, atsižvelgiant į laipsnišką modelį, iš pradžių nebuvo naudojama konkurencinei veiklai remti. Komisijos nuomone, šiuo atveju būtų tinkamas 0,3 % dydžio metinis atsakingasis atlygis (iki mokesčių atskaitymo). Kadangi kapitalas galėjo būti naudojamas konkurencinei veiklai remti, už neskelbiamąjį indėlį, atvirkščiai, buvo tinkamai atlyginta su tuo susijusiu suderintu 1,43 % metiniu atlygiu (atsižvelgiant į verslo mokestį). Todėl jokio palaikymo čia nėra.

1.3. KONKURENCIJOS IŠKRAIPYMAS IR ŽALA VALSTYBIŲ NARIŲ PREKYBAI

(195) Liberalizuojant finansų paslaugas ir finansų rinkų integraciją, bankininkystės verslas Bendrijoje tampa vis jautresnis konkurencijos iškreipimui. Tokia raida šiuo metu stiprėja ir dėl Ekonominės ir pinigų sąjungos, kuri šalina išlikusias konkurencijos kliūtis finansų paslaugų rinkose.

(196) Palaikymą gavęs Helaba bankas bankininkystės versle dirba tiek regioniniu, tiek tarptautiniu mastu. Helaba bankas yra universalus komercinis, centrinis taupomųjų kasų bankas ir valstybės bei komunalinis bankas. Nepaisant jo pavadinimo, tradicijų bei įstatyme numatytų uždavinių, Helaba bankas anaiptol nėra tik vietinis arba regioninis bankas.

(197) Yra aišku, kad Helaba bankas teikia paslaugas, konkuruodamas su kitais Europos bankais už Vokietijos ribų ir, – kadangi Vokietijoje dirba kitų šalių bankai – pačioje Vokietijoje. Todėl nustatyta, kad pagalba Helaba bankui iškreipia konkurenciją ir daro žalą valstybių narių tarpusavio prekybai.

1.4. REZULTATAS

(198) Jeigu *Helaba* nesumoka tinkamo garantinio atlygio už tą kapitalo dalį, kurią Heseno žemė suteikė neskelbiamojo indėlio forma ir kuri buvo reikalinga veiklos plėtrai remti, taip pat už tą dalį, kuri, atsižvelgiant į laipsnišką modelį, iš pradžių nebuvo naudojama konkurencinei veiklai remti, tuomet yra visos prielaidos valstybės pagalbai pagal Europos bendrijos steigimo sutarties 87 straipsnio 1 dalį. Atsižvelgiant į kapitalo dalį, kuri buvo naudojama konkurencinei veiklai remti, tai vien tik už šią sumą mokamą 1,43 % metinį atlygį (atsižvelgiant į verslo mokestį) reikia vertinti kaip dar rinkoje įprastinį. Taigi Helaba banko naudai nėra jokio palaikymo ir taip pat jokios valstybės pagalbos pagal Europos bendrijos steigimo sutarties 87 straipsnio 1 dalį.

2. *SUDERINAMUMAS SU BENDRAJA RINKA*

(199) Jeigu neskelbiamojo indėlio perkėlimas reiškia valstybės pagalbą pagal Europos bendrijos steigimo sutarties 87 straipsnio 1 dalį, tada būtina ištirti, ar ta pagalba suderinama su bendrąja rinka.

(200) Netaikytina jokia iš Europos bendrijos steigimo sutarties 87 straipsnio 2 dalies išimtinių nuostatų. Pagalba nėra socialinio pobūdžio ir atskiriems vartotojams nesuteikiama. Jos taip pat per mažai skiriama gamtos katastrofų ar kitų nepaprastų įvykių padarytai žalai atlyginti bei dėl Vokietijos padalijimo atsiradusiems ekonominiams nuostoliams kompensuoti.

(201) Kadangi pagalba nėra regioninės tikslinės paskirties, tai ji nėra skirta nei ekonominei ypač žemo gyvenimo ar užimtumo lygio sričių plėtrai remti, nei tam tikroms ekonominėms sritims vystyti – čia netaikomi Europos bendrijos steigimo sutarties nei 87 straipsnio 3 dalies a punkto, nei 87 straipsnio 3 dalies c punkto regioniniai aspektai. Ta pagalba taip pat nėra remiamas joks svarbus su bendrais Europos interesais susijęs projektas. Pagalbos tikslas taip pat nėra ir kultūros rėmimas arba kultūros paveldo išsaugojimas.

(202) Kadangi, įgyvendinant priemonę, nebuvo abejojama dėl tolesnio *Helaba* banko ekonominio gyvavimo, tai nekilo ir klausimo, ar vienintelės Vokietijoje tokios didelės kredito įstaigos, būtent *Helaba* banko, bankrotas būtų galėjęs sukelti visuotinę bankų sektoriaus krizę, kas pagal Europos bendrijos steigimo sutarties 87 straipsnio 3 dalies b punktą galėtų pateisinti pagalbą, skirtą pavojingam Vokietijos ekonominio gyvenimo trukdžiui pašalinti.

(203) Pagal Europos bendrijos steigimo sutarties 87 straipsnio 3 dalies c punktą pagalba gali būti laikoma suderinama su bendrąja rinka, jei ji remia tam tikrų ekonomikos sričių plėtrą. Tai iš esmės galėtų tikti ir pagalbai, skirtai bankų sektoriaus restruktūrizavimui. Tačiau šiuo atveju nebuvo prielaidų panaudoti šį išimtinį potvarkį. *Helaba* bankas nėra apibūdinamas kaip sunkumų ištikta įmonė, kurios pelningumui atkurti reikėtų valstybės pagalbos.

(204) Europos bendrijos steigimo sutarties 86 straipsnio 2 dalis, pagal kurią, esant tam tikroms aplinkybėms, leidžiama

daryti Sutarties nuostatų išimtis dėl valstybės pagalbos, iš esmės yra taikoma ir finansinių paslaugų sektoriui. Komisija patvirtino tai savo pranešime apie „naudingas bendrai ekonomikai paslaugas bankų sektoriuje“ ([40]). Formalių sąlygų šiuo atveju nėra paisoma. Nebuvo tiksliai nurodytos nei užduotys, kurias Helaba bankas vykdo, teikdamas su bendrais ekonominiais interesais susijusias paslaugas, nei su šia veikla susijusios išlaidos. Todėl yra aišku, kad perkėlimas buvo atliktas neatsižvelgiant į kažkokias bendrais ekonominiais interesais paremtas paslaugas. Dėl to šiuo atveju negalima taikyti ir šių išimtinių nuostatų.

(205) Kadangi nė viena iš Europos bendrijos steigimo sutarties 87 straipsnio 1 dalies išimčių nesusijusi su esminiu valstybės pagalbos draudimu, ši pagalba negali būti laikoma suderinama su Sutartimi.

3. *NEEGZISTUOJANTI PAGALBA*

(206) Priešingai negu aiškina Vokietija, kitų žemių bankų procedūrų atvejais, kapitalo investicija taip pat negali būti traktuojama ir saugoma tokių valstybės garantijos formų kaip – atsakomybė už įstaigos funkcionavimą („įstaigos našta“ – vok. *Anstaltslast*) ir garanto civilinė atsakomybę už visas prievoles („garanto civilinė atsakomybė“ – vok. *Gewährträgerhaftung*), bet veikiau kaip nauja pagalba.

(207) Viena vertus, valstybės garantijos formos – atsakomybė už įstaigos funkcionavimą („garanto civilinės atsakomybės“ – vok. *Gewährträgerhaftung*) faktas kaip garantija kreditoriui tuo atveju, jeigu bankui bankroto atveju nebepakaktų turto savo reikmėms patenkinti, nuo pat pradžių nebuvo įvykdytas. Kapitalo investicija nėra orientuota nei Žemės banko kreditorių reikmėms tenkinti, nei Žemės banko turtas buvo sunaudotas.

(208) Kita vertus, nėra ir valstybės garantijos formos – atsakomybės už įstaigos funkcionavimą („įstaigos našta“ – vok. *Anstaltslast*) „Įstaigos našta“ įpareigoja garantą – Heseno ir Tiuringijos žemės taupomųjų kasų susivienijimą – aprūpinti *Helaba* banką lėšomis, reikalingomis tinkamam *Helaba* banko funkcionavimui, jeigu jis apsisprendžia tęsti veiklą toliau. Tačiau kapitalo injekcijos momentu *Helaba* jokiu būdu nebuvo tokios būklės, kad dėl nuosavų lėšų trūkumo tinkamai funkcionuoti daugiau nebūtų įmanoma. Taigi kapitalo injekcija nebuvo reikalinga tinkamam Žemės banko funkcionavimui palaikyti. Remdamasis Žemės sąmoningais ekonominiais sumetimais, Žemės bankas, kaip bendrasavininkis, galėjo ir ateityje ginti konkurencinius rinkos šansus. Tokiam normaliam ekonominiam Žemės, kaip bendrasavininkio, sprendimui nėra taikytina garantijos formos – atsakomybės už įstaigos funkcionavimą („įstaigos našta“ – vok. *Anstaltslast*) „atsarginė taisyklė“. Trūkstant kitos taikytinos pagalbos reguliavimo taisyklės pagal Europos bendrijos steigimo sutarties 87 straipsnio 1 dalį, 88 straipsnio 1 dalį, kapitalo injekciją reikia klasifikuoti pagal Europos bendrijos steigimo sutarties 87 straipsnio 1 dalį, 88 straipsnio 3 dalį kaip naują pagalbą ir atitinkamai ištirti.

([40]) Šis pranešimas buvo pateiktas Ekonomikos ir finansų tarybai (*Rat Wirtschaft und Finanzen*) 1998 m. lapkričio 23 d., tiesa, viešai nepaskelbtas. Jį galima gauti Europos Komisijos Konkurencijos generaliniame direktorate (IV), taip pat rasti Komisijos interneto tinklalapyje.

VII. **IŠVADA**

(209) Minėta pagalba negali būti laikoma suderinama su Europos bendrijos steigimo sutartimi nei pagal 87 straipsnio 2 dalį, nei pagal 3 dalį, nei pagal kurią nors kitą nuostatą. Vadinasi, pagalba, paskelbta nesuderinama su bendrąja rinka, turi būti atšaukta, o iš Vokietijos Vyriausybės turi būti pareikalauta grąžinti neteisėtos priemonės pagalbos elementą –

PRIĖMĖ ŠĮ SPRENDIMĄ:

1 straipsnis

1. Atsisakymas tinkamo 0,3 % dydžio metinio atlygio (iki įmonės mokesčių atskaitymo) už Heseno žemės perkeltą bankui „Landesbank Hessen-Thüringen – Girozentrale“ turto dalį, kurią šis Bankas nuo 1998 m. gruodžio 31 d. gali naudoti kaip garantiją, yra nesuderinama su bendrąja rinka pagalba.

2. 1 dalyje įvardyta pagalba per laikotarpį nuo 1998 m. gruodžio 31 d. iki 2003 m gruodžio 31 d. siekia iki 6,09 mln. eurų.

2 straipsnis

1. Vokietija nutraukia 1 straipsnio 1 dalyje įvardytą pagalbą ne vėliau kaip iki 2004 m. gruodžio 31 d.

2. Vokietija imasi visų būtinų priemonių, kad atgautų iš gavėjo 1 straipsnio 1 dalyje minėtą neteisėtai suteiktą pagalbą. Į grąžintiną sumą įeina:

a) 1 straipsnio 2 dalyje įvardyta suma už skaičiuojamąjį laikotarpį nuo 1998 m. gruodžio 31 d. iki 2003 m. gruodžio 31 d.;

b) suma, kuri apskaičiuojama pagal 1 straipsnio 1 dalyje įvardytą apskaičiavimo metodą, už skaičiuojamąjį laikotarpį nuo 2004 m. sausio 1 d. iki pagalbos nutraukimo.

3 straipsnis

Reikalavimas grąžinti vykdomas nedelsiant ir pagal nacionalinę procedūrą, jeigu taip bus galima įvykdyti šį sprendimą nedelsiant ir veiksmingai.

Į grąžintiną sumą įeina palūkanos, kurios skaičiuojamos nuo to momento, kai gavėjui buvo suteikta neteisėta pagalba, iki jos faktinio grąžinimo.

Palūkanos apskaičiuojamos pagal Komisijos reglamento (EB) Nr. 794/2004 V skyriaus nuostatas ([41]).

4 straipsnis

Vokietija, pasinaudodama priede pateikta anketa, praneša Komisijai apie priemones, kurių ji ėmėsi, kad įvykdytų šį sprendimą per du mėnesius nuo jo paskelbimo.

5 straipsnis

Šis sprendimas yra skirtas Vokietijos Federacinei Respublikai.

Briuselis, 2004 m. spalio 20 d.

Komisijos vardu
Neelie KROES
Komisijos narys

([41]) OL L 140, 2004 4 30, p. 1.